

Omgevingsanalyse Eerstelijnszone Zuiderkempen 2022

ELZ Zuiderkempen VZW

Maatschappelijke zetel: Verlorenkost 22, 2260 Westerlo • Ondernemingsnummer 0739.821.671 • RPR Antwerpen -
afdeling Turnhout

info@elzzuiderkempen.be • www.elzzuiderkempen.be

Inhoud

Inleiding & beschrijving methoden	9
1. Demografische ontwikkelingen	11
1.1. Bevolking algemeen	11
1.1.1. Bevolking en bevolkingsdichtheid	11
1.1.2. Loop van de bevolking (geboorte en sterfte, verhuisbewegingen)	11
1.1.3. Leeftijdsverdeling	13
1.1.4. Demografische coëfficiënten: groene druk, grijze druk, familiale zorgindex en interne vergrijzing	15
1.1.5. De ouderenpopulatie en prognose	16
1.1.6. Samenvattend: bevolking algemeen	18
2.2. Bevolking diversiteit	19
2.2.1. Bevolking naar nationaliteit en herkomst	19
2.2.2. Indeling nationaliteitsgroepen	25
2.2.3. Nieuwkomers.....	28
2.2.4. Samenvattend: diversiteit	29
2.3. Huishoudens.....	30
2.3.1. Huishoudenstypes	30
2.3.2. Eigenschappen van de huishoudens	36
2.3.3. Samenvattend: huishoudens.....	36
2.4. Gezondheid en zorg.....	38
2.4.1. Gezondheidstoestand.....	38
2.4.2. Preventieve gezondheid	42
2.4.3. Geneesmiddelengebruik	45
2.4.4. Samenvattend: zorg en gezondheid.....	49
2.5. Algemene reflectie: demografische ontwikkelingen.....	50
3. (sociaal-)economische ontwikkelingen	51
3.1. Inkomens	51
3.1.1. Fiscaal inkomen	51
3.1.2. Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (A).....	51
3.1.3. Inwoners met inkomen beneden kritische grens.....	52

////////////////////////////////////

3.1.4.	(Equivalent) leefloon (A).....	53
3.1.5.	Kansarmoede-index Kind en Gezin.....	53
3.1.6.	Betalingsproblemen	54
3.1.7.	Samenvattend: inkomens.....	56
3.2.	Socio-economische positie.....	56
3.2.1.	Socio-economische positie.....	56
3.2.2.	Niet-werkende werkzoekenden	58
3.2.3.	Samenvattend: socio-economische positie.....	61
3.3.	Risicokenmerken van leerlingen	61
3.3.1.	Risicokenmerken gewoon basisonderwijs.....	61
3.3.2.	Risicokenmerken gewoon secundair onderwijs.....	62
3.3.3.	Vroegtijdige schoolverlaters.....	64
3.3.4.	Samenvattend: risicokenmerken van leerlingen.....	65
3.4.	Algemene reflectie: sociaal-economische ontwikkelingen	65
4.	Sociaal-culturele ontwikkelingen	66
4.1.	Informele zorg	66
4.1.1.	Mantelzorg geven en ontvangen.....	66
4.1.2.	Beleving van de buurt.....	66
4.2.	Vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven.....	67
4.3.	Sport en vrije tijd	68
4.4.	Samenvatting: sociaal-culturele ontwikkelingen	69
4.5.	Algemene reflectie: sociaal-culturele ontwikkelingen	70
5.	Technologische ontwikkelingen	71
5.1.	Digitale dienstverlening en vaardigheden.....	71
5.2.	Algemene reflectie: technologische ontwikkelingen	72
6.	Ecologische ontwikkelingen	73
6.1.	Wonen	73
6.1.1.	Bebouwingsgraad	73
6.1.2.	Woongelegenheden	74
6.1.3.	Huurders en eigenaars (W).....	76
6.2.	Sociaal Wonen.....	78
6.2.1.	Sociale huurwoningen	78
6.2.2.	Bindend sociaal objectief	80

6.2.3.	Kandidaat-huurders (W).....	80
6.3.	Basisuitrusting van de wijk/buurt (BZ)	82
6.4.	Zorgaanbod	85
6.4.1.	Woonzorgcentra.....	85
6.4.2.	Dagverzorgingscentra.....	86
6.4.3.	Gepresteerde uren gezinszorg en aanvullende thuiszorg.....	86
6.4.4.	Centra voor kortverblijf	87
6.4.5.	Groep assistentiewoningen.....	87
6.4.6.	Erkende lokale dienstencentra.....	88
6.4.7.	Huisartscontact.....	88
6.4.8.	Voorzieningen: aantal.....	90
6.5.	Milieu-indicatoren	93
6.5.1.	Samenvattend: ecologische ontwikkelingen.....	97
6.6.	Algemene reflectie: ecologische ontwikkelingen.....	98
7.	Politieke ontwikkelingen	100
7.1.	Vertrouwen en participatie	100
7.2.	Algemene reflectie: politieke ontwikkelingen.....	101
8.	Conclusies.....	102
8.1.	Kwetsbare doelgroepen	102
8.2.	Sterktes.....	102
8.3.	Uitdagingen	103
9.	Impactoefening	105
9.1.	Aanpak.....	105
9.2.	Resultaten impactoefening	105
	Literatuur.....	110

Lijst met tabellen

Tabel 1: inwoners en bevolkingsdichtheid (2021).....	11
Tabel 2: demografische coëfficiënten	16
Tabel 3: Aantal ouderen in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen (2021)	16
Tabel 4: Percentage ouderen in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen (2021)	16
Tabel 5: prognose 65- en 80-plussers (2017,2025, 2035)	17
Tabel 6: Prognose 65- en 80-plussers, % t.o.v alle inwoners (2022, 2025, 2030, 2040).....	17
Tabel 7: Prognose interne vergrijzing (2022, 2025, 2030, 2040)	18
Tabel 8: Prognose grijze (2022, 2025, 2030, 2040)	18
Tabel 9: Bevolking naar nationaliteit en herkomst (2021)	20
Tabel 10: Niet-Belgische nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)	21
Tabel 11: Evolutie inwoners naar huidige nationaliteit	22
Tabel 12: Evolutie inwoners naar geboortenationaliteit (in 1990, 2000, 2010 en 2021)	23
Tabel 13: % inwoners die positief staan tegenover diversiteit	23
Tabel 14: Evolutie inwoners naar herkomst (in 1990, 2010 en 2021)	24
Tabel 15: Inwoners met niet-Belgische herkomst (2021)	25
Tabel 16: Evolutie inwoners met niet-Belgische herkomst naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners (in 1990, 2010 en 2021).....	25
Tabel 17:Meerderjarige nieuwkomers, aantal en % t.o.v. alle 18-plussers (2020).....	28
Tabel 18: Huishoudentypens (2021)	31
Tabel 19: Eénoudergezinnen, aantal en % t.o.v. alle gezinnen met minstens 1 minderjarig kind (2021)	32
Tabel 20: Positie in huishouden	34
Tabel 21: Eénoudergezinnen, aantal en % t.o.v. alle gezinnen met minsten 1 minderjarig kind (2021)	35
Tabel 22: Evolutie huishoudens in de gekozen gebieden, naar grootte (1990-2021)	36
Tabel 23: Huishoudens naar grootte, % t.o.v. totaal huishoudens (2021)	36
Tabel 24: Gezondheidstoestand.....	38
Tabel 25: % inwoners die zich gezond voelen	39
Tabel 26: Zorgbudgetten (2021).....	40
Tabel 27: Ouderen (2021)	41
Tabel 28: Ouderen, % t.o.v. alle inwoners (2021)	41
Tabel 29: Totale dekkingsgraad bevolkingsonderzoeken kankerscreening (2020).....	43
Tabel 30: Preventieve mondzorg, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2018).....	43
Tabel 31: Consumptie - gemeenten Zuiderkempfen.....	44
Tabel 32: bezoek huisarts en voldoende huisartsen (in %).....	45
Tabel 33: Consumptie ATC J01 - Gemeenten	45
Tabel 34: Antidementia - Gemeenten.....	46
Tabel 35: Antidepressiva - Gemeenten	46

Tabel 36: Stimulantia - Gemeenten.....	47
Tabel 37: Fiscale inkomens van personen -2019.....	51
Tabel 38: % inwoners met inkmoen beneden kritische grenz (2020).....	52
Tabel 39: % aantal personen met een leefloon per 1000 inwoners (09/2022)	53
Tabel 40: Inschatting rondkomen (2020).....	55
Tabel 41: Betalingsmoeilijkheden diverse domeinen (2020).....	55
Tabel 42: Socio-economische positie - 2019.....	57
Tabel 43: Detail van de niet-beroepsactieven, % t.o.v. alle inwoners (2019).....	57
Tabel 44: Personen met een leefloon / financiële hulp, % t.o.v. herkomstgroep (2019)	58
Tabel 45: Werkzoekenden zonder werk, aantal en % t.o.v. leeftijdsgroep (2022)	59
Tabel 46: Werkenden naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners of herkomstgroep (2019).....	59
Tabel 47: Hoogste onderwijsniveau van inwoners 25+ jaar - 2017	60
Tabel 48: Risicokenmerken leerlingen basisonderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. Iln BO (2020-2021)	62
Tabel 49: Risicokenmerken leerlingen secundair onderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. Iln. SO (2020-2021)	63
Tabel 50: Vroegtijdige schoolverlaters, aantal en % t.o.v. alle schoolverlaters (2019-2020)	64
Tabel 51 % inwoners dat mantelzorg geeft en mantelzorg krijgt	66
Tabel 52: inwoners dat tevreden is over contact in de buurt	66
Tabel 53: Participatie in verenigingsleven en % vrijwilligers.....	67
Tabel 54: Deelname vrije tijd	69
Tabel 55 Aandeel inwoners dat tevreden is over de digitale dienstverlening in de gemeente.....	71
Tabel 56: Digitale vaardigheden -informatie en datageletterdheid (Vlaanderen in %) (2022)	71
Tabel 57: Woongelegenheden naar woonfunctie, aantal en % t.o.v. totaal woongelegenheden (2021)	74
Tabel 58: Woongelegenheden met woonfucntie naar type	75
Tabel 59: Woongelegenheden naar bouwjaar, % t.o.v. woongelegenheden (2021).....	76
Tabel 60: Woongelegenheden naar recentste wijziging, % t.o.v. woongelegenheden (2021).....	76
Tabel 61: Huurders en eigenaars t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel (2021)	77
Tabel 62: Sociale huurwoningen en kandidaat sociale huurders, aantal en % t.o.v. particuliere huishoudens (2021).....	78
Tabel 63: Sociale huurwoningen	78
Tabel 64: Gemiddelde wachttijd 2021	79
Tabel 65: Zorgaanbod voor ouderen.....	87
Tabel 66: huisartsbezoek (t.o.v. personen in ziekteverzekering) (2017)	89
Tabel 67: toegewezen patiënten per huisartsenpraktijk (2018).....	89
Tabel 68: Aanbod kinderopvang voor baby's en peuters.....	92
Tabel 69: Inwoners die zich voldoende geconsulteerd voelen (2020).....	100
Tabel 70: Vertrouwen in gemeentebestuur (2020)	100
Tabel 71: % inwoners dat tevreden is over de gemeente (2020)	100

Lijst met figuren

Figuur 1: loop van de bevolking – gemeenten Zuiderkempfen (2020)	12
Figuur 2: Evolutie loop van de bevolking in de gekozen gebieden (1990-2020).....	13
Figuur 3: Inwoners naar leeftijdsgroep, % t.o.v. alle inwoners (2021)	14
Figuur 4: Bevolkingspiramide, per leeftijdsklasse van 5 jaar, % t.o.v. alle inwoners (2021).....	14
Figuur 5: Bevolking naar nationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)	20
Figuur 6: bevolking naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021).....	21
Figuur 7 Niet-Belgische EU-herkomst en Niet-EU herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)	22
Figuur 8: Evolutie inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit, % t.o.v. alle inwoners (1990-2021)	23
Figuur 9: Evolutie inwoners met een niet-Belgische herkomst, % t.o.v. alle inwoners (1990 – 2021). 24	
Figuur 10: Evolutie inwoners met een niet-Belgische EU herkomst naar herkomstland, % t.o.v. alle inwoners (in 1990, 2000, 2010 en 2021).....	26
Figuur 11: Evolutie inwoners met een niet-Belgische niet-EU herkomst naar herkomstland, % t.o.v. alle inwoners (in 1990, 2000, 2010 en 2021)	26
Figuur 12: Inwoners naar herkomst, opgesplitst in 3 leeftijdsgroepen, % t.o.v. leeftijdsgroep (2021) . 27	
Figuur 13: Inwoners naar herkomst, per leeftijdsklasse van 5 jaar, % t.o.v. leeftijdsklasse (2021).....	27
Figuur 14: Evolutie (niet-EU) nieuwkomers (2014-2019).....	28
Figuur 15: Nieuwkomers naar leeftijd (2020)	29
Figuur 16: Huishoudentypes, % t.o.v. alle private huishoudens (2021)	31
Figuur 17: Huishoudens naar type, % t.o.v. totaal huishoudens (2021)	32
Figuur 18: Alleenwonenden per leeftijdsgroep, % t.o.v. leeftijdsgroep (2021)	33
Figuur 19: Huishoudentypes, % t.o.v. alle private huishoudens (2021)	33
Figuur 20: Positie in het huishouden, % t.o.v. alle inwoners (2021).....	34
Figuur 21: Evolutie inwoners en huishoudens in gekozen gebieden (1990-2021, index= 1990=100).. 35	
Figuur 22: Zorgbudgetten, % t.o.v. inwoners 65+ (2021).....	40
Figuur 23: Zorggebruik o.b.v. dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevende 65-plussers in het gekozen gebied (2021)	41
Figuur 24: % toename % personen met dementie, 2035 t.o.v. 2018	42
Figuur 25: Geen tandarstbezoek tijdens de laatste drie jaar, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2018)	44
Figuur 26: Evolutie gestandaardiseerde sterftcijfers voor suïcide en onbepaalde intentie (per 100.000 inwoners), vergelijking met de vooropgestelde gezondheidsdoelstelling, per geslacht, 2000-2019, Vlaanderen	48
Figuur 27: suïciderisico per leeftijdsgroep (5 jaar) -2020 (Vlaanderen).....	48
Figuur 28: Verhoogde tegemoetkoming bij 0-64-jarigen en IGO bij 65-plussers, % t.o.v. leeftijdsgroep	52
Figuur 29: Kansarmoede-index Kind en Gezin (2021)	54
Figuur 30: Betalingsproblemen	55

Figuur 31: Evolutie personen met een leefloon / financiële hulp naar herkomst, % t.o.v. herkomstgroep (2009-2019)	58
Figuur 32: Evolutie werkende bevolking naar herkomst, % t.o.v. herkomstgroep (2009-2019)	60
Figuur 33: Evolutie leerlingen gewoon basisonderwijs met thuistaal niet-Nederlands naar woonplaats, % t.o.v. lln. gewoon BO (2011-2021)	62
Figuur 34: Evolutie leerlingen secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands naar woonplaats, t.o.v. lln. SO (2011-2021)	64
Figuur 35: Aanbod sport en vrije tijd	68
Figuur 36: Evolutie bebouwingsgraad (2017-2022)	73
Figuur 37: Bebouwingsgraad in de gekozen gebieden (2022)	74
Figuur 38: huurders en eigenaars, % t.o.v. totaal huishoudens met gekende eigendomstitel (2021)...	77
Figuur 39: Sociale huurwoningen op wijkniveau in de gekozen gebieden, per 100 particulieren huishoudens (2021)	79
Figuur 40: Kandidaat-huurders, aantal en % t.o.v. totaal particuliere huishoudens (2021)	80
Figuur 41: Kandidaat-huurders, % t.o.v. totaal particuliere huishoudens (2021)	81
Figuur 42: Totaal voorzieningsniveau (2019)	82
Figuur 43: Basisvoorzieningsniveau (2015)	83
Figuur 44: Buurtgroen	84
Figuur 45: Haltes De Lijn	85
Figuur 46: Overzicht Woonzorgcentra	86
Figuur 47: Overzicht assistentiewoningen	88
Figuur 48: Overzicht zorg- en welzijnsvoorzieningen	90
Figuur 49: Overzicht aanbod kinderopvang en gezondheidszorg	91
Figuur 50: Fijn stof	93
Figuur 51: Stikstofdioxide	93
Figuur 52: Percentage hitte getroffen (0-4 en 65+)	95
Figuur 53: Kwetsbare instellingen met hittestress (impact 2030)	96

Inleiding & beschrijving methoden

Deze omgevingsanalyse vormt de basis voor het beleids- en actieplan van ELZ Zuiderkempfen. Op basis hiervan kan onze ELZ acties en projecten ontwikkelen die inspelen op de sterktes en noden van onze ELZ. De ELZ Zuiderkempfen situeert zich in een landelijke omgeving met als werkingsgebied Geel, Herselt, Hulshout, Laakdal, Meerhout en Westerlo.

Deze omgevingsanalyse is ontstaan door het verzamelen van diverse data en rapporten over databanken heen. Hiervoor werden hoofdzakelijk de databank Provincies in Cijfers, IMA-atlas, geopunt, gemeente-stadsmonitor, de site van de Vlaamse milieumaatschappij, de sociale kaart ... geconsulteerd. De bronverwijzing hiervan vind je per tabel terug onder de tabel. Daarnaast bouwden we ook verder op de relevante thematische rapporten vanuit de Provincies in Cijfers (vb. Rapport Bevolking en Huishoudens, Rapport Kerncijfers Eerstelijnszone, Rapport Armoede...).

We integreerden zowel relevante tabellen, figuren als de omschrijving die hierbij gegeven wordt. De verzamelde informatie clusterden we aan de hand van het DESTEP-model van VIVEL met aandacht voor alle thema's. DESTEP staat voor demografische, economische, sociaal-culturele, technologische, ecologische en politiek-juridische ontwikkelingen. In wat volgt bespreken we elk van deze thema's aan de hand van de data. Er was hierbij oog voor cijfers op niveau van de Eerstelijnszone Zuiderkempfen, de gemeenten afzonderlijk, maar ook in vergelijking met het Vlaamse Gewest of de Provincie Antwerpen waar mogelijk.

In de omgevingsanalyse brengen we dus vanuit verschillende bronnen cijfers in kaart. Deze cijfers kunnen een signaal geven van mogelijke zorg- en ondersteuningsnoden, kwetsbaarheden, uitdagingen... binnen ELZ Zuiderkempfen. Vanuit de data was er dan ook oog voor het formuleren van de verschillende kwetsbaarheden op niveau van de eerstelijnszone. Deze vatten we samen per hoofdstuk en in de conclusie.

Daarnaast is het bijkomend van belang oog te hebben voor de lokale context en de ervaringen van alle betrokken actoren. Pikken zij deze signalen eveneens op, welke contextuele factoren kunnen mogelijk een verklaring bieden voor bepaalde resultaten of er een invloed op hebben, wat gebeurt er mogelijk als dat buiten het blikveld van de cijfers valt, of ook omgekeerd, welke noden ervaren de actoren in de praktijk die niet uit de cijfers naar voor komen. Deze kanttkening is belangrijk om in het achterhoofd te houden bij de interpretatie van de cijfers: het gaat om signalen waar ELZ Zuiderkempfen verder mee aan de slag kan in de werking.

Belangrijk is hierbij ook specifiek te focussen op wat de resultaten kunnen betekenen voor de werking van ELZ Zuiderkempfen. Het DESTEP-model raakt immers vele levensdomeinen en daarom ook vele uitdagingen die de werking van ELZ Zuiderkempfen overstijgen. Dit betekent dat de resultaten vertaald moeten worden naar haalbare acties en initiatieven die stroken met de werking van ELZ Zuiderkempfen.

In het licht hiervan sluiten we deze omgevingsanalyse dan ook af met de verslaggeving van de impactoefening waarin we samen met 7 personen vanuit verschillende organisaties van ELZ Zuiderkempfen een eerste oefening maakten om deze resultaten te vertalen naar concrete acties binnen de werking van ELZ Zuiderkempfen. Tijdens deze workshop formuleerde deze werkgroep

prioritaire uitdagingen. Vervolgens werd er nagedacht hoe ze hier als eerstelijnszone ondersteuning in kunnen bieden, binnen de doelstellingen en mogelijkheden van ELZ Zuiderkempen. Op basis hiervan kwamen we tot eerste mogelijke stappen voor de eerstelijnszone om om te gaan met de hedendaagse uitdagingen geformuleerd op basis van de data. Deze resultaten zijn terug te vinden in het afsluitend hoofdstuk.

1. Demografische ontwikkelingen

In dit eerste hoofdstuk bespreken we de demografische ontwikkelingen van de Eerstelijnszone Zuiderkempen. We doen dit aan de hand van verschillende cijfers en indicatoren. We bouwen hiervoor o.m. verder op de relevante thematische rapporten van de Provincies in Cijfers.

1.1. Bevolking algemeen

In deze eerste paragraaf gaan we dieper in op de bevolkingscijfers.

1.1.1. Bevolking en bevolkingsdichtheid

In de gemeenten in het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen woonden op 1/1/2021 117.897 inwoners (Tabel 1). De bevolkingsdichtheid bedraagt voor het totaal van de ELZ 375 inwoners per km². Dit is kleiner dan de bevolkingsdichtheid van het Vlaams Gewest wanneer we de vergelijking maken.

Tabel 1: inwoners en bevolkingsdichtheid (2021)

	<u>totale bevolking [aantal]</u>	<u>bevolkingsdichtheid [per km²]</u>
Geel	40.786	370
Herselt	14.663	280
Hulshout	10.557	607
Laakdal	16.296	384
Meerhout	10.293	282
Westerlo	25.302	456
Zuiderkempen	117.897	375
Vlaams Gewest	6.666.912	489

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In vergelijking met de oorspronkelijke omgevingsanalyse is het inwonersaantal in de ELZ is gestegen met 2,3% t.o.v. cijfers 2017.

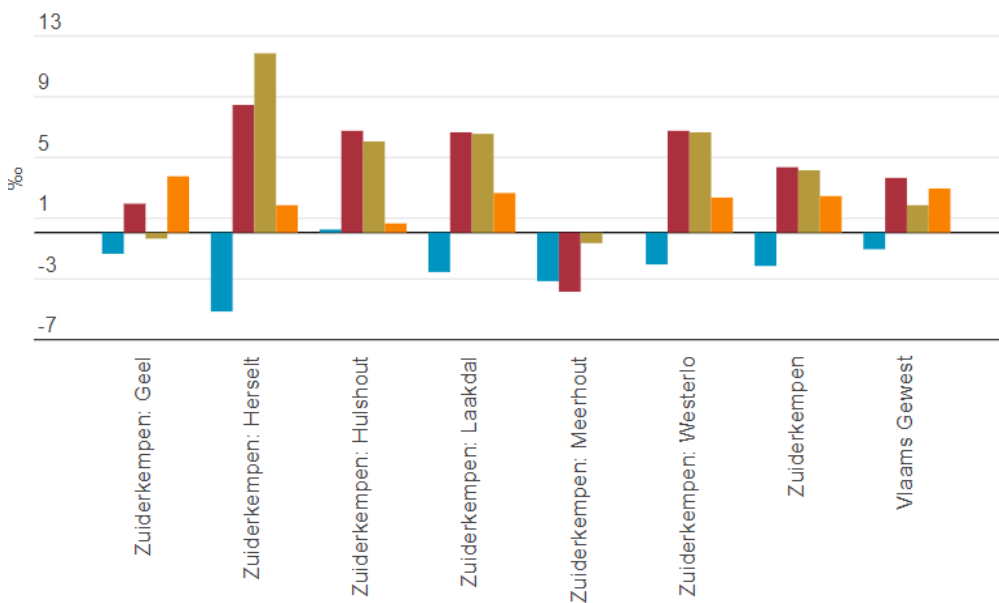
1.1.2. Loop van de bevolking (geboorte en sterfte, verhuisbewegingen)

In ELZ Zuiderkempen werden in 2020 976 personen geboren; 1.235 stierven er. Het natuurlijk saldo bedroeg -259. Ook migratie heeft een impact op de bevolkingsevolutie. Doorgaans is de impact daarvan ook groter: iemand kan verhuizen naar of komen van een andere gemeente in België of verhuizen naar of komen van het buitenland. Binnen de ELZ Zuiderkempen zien we in 2020 een positief

internationaal migratiesaldo van 284. Dit betekent concreet dat er meer mensen instroomden vanuit het buitenland dan er vertrokken. Het migratiesaldo met andere Belgische gemeenten bedroeg in 2020 483. De som van het natuurlijk, het intergemeentelijk en het internationaal migratiesaldo is de totale aangroei. In 2020 bedroeg deze bevolkingsgroei in onze ELZ 508 (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 1: loop van de bevolking – gemeenten Zuiderkempfen (2020)

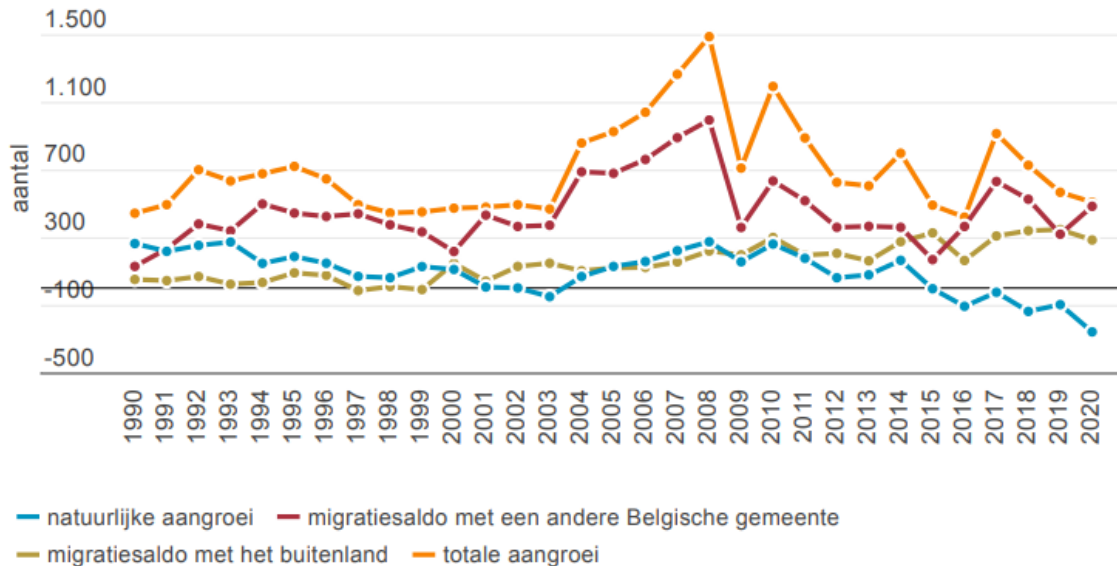
Loop van de bevolking - 2020 - gemeenten van Zuiderkempfen

- natuurlijke aangroei per 1.000 inwoners
- totale aangroei per 1.000 inwoners
- migratiesaldo met een andere Belgische gemeente per 1.000 inwoners
- migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners

Bron: Provincies in Cijfers

Figuur 2: Evolutie loop van de bevolking in de gekozen gebieden (1990-2020)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Er wordt ook verhuisd binnen de gemeente zelf. De woonstabiliteit geeft aan hoeveel mensen hetzelfde adres hebben als het jaar ervoor, uitgedrukt als percentage van het totaal aantal inwoners. In onze ELZ is dat 92,6%. Dat wil zeggen dat 7,4% van de inwoners verhuisd is in het laatste jaar. In het Vlaams Gewest is dat 8,8% (Provincies in Cijfers, 2022).

De verwachte bevolkingsevolutie in ELZ Zuiderkempem: de bevolking zou evolueren van 117.897 in 2021 tot 125.842 in 2035. Deze bevolkingsprognose van Statistiek Vlaanderen maakt een inschatting van de toekomstige bevolking in een gemeente op basis van trends in het verleden en de verwachte evolutie daarvan (Provincies in Cijfers, 2022).

1.1.3. Leeftijdsverdeling

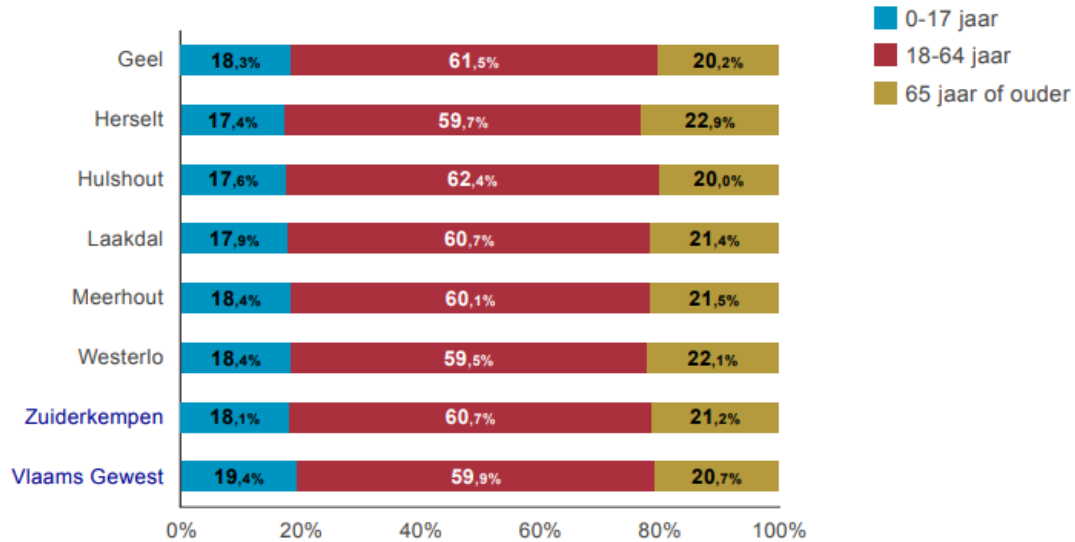
Leeftijd en geslacht

18,1 % van de bevolking in ELZ Zuiderkempem is jonger dan 18 jaar. 60,7% van de bevolking is tussen 18 en 64 jaar. 21,2% van de bevolking is 65 jaar of ouder. In vergelijking met het Vlaams Gewest heeft de ELZ Zuiderkempem een kleiner aandeel jongeren, een groter aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd en een groter aandeel ouderen (Provincies in Cijfers, 2022).

Het aandeel vrouwen bedraagt 49,8%. In het Vlaams Gewest is 19,4% minderjarig en 20,7% 65 jaar of meer. Het aandeel vrouwen bedraagt er 50,5%. Figuur 4 geeft de bevolkingspiramides van de gekozen gebieden en van het Vlaams Gewest. Er zijn doorgaans op hogere leeftijd meer vrouwen dan mannen, omdat zij een hogere levensverwachting hebben (Provincies in Cijfers, 2022).

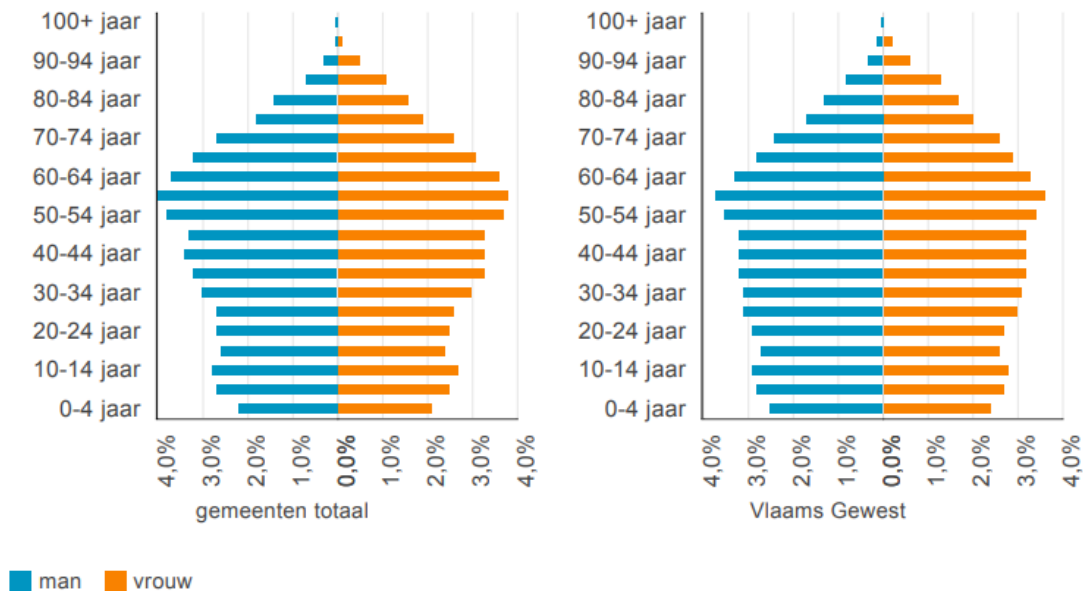
In ELZ Zuiderkempen bedraagt de gemiddelde leeftijd 43,5. In het Vlaams Gewest is dat 42,4 (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 3: Inwoners naar leeftijdsgroep, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Figuur 4: Bevolkingspiramide, per leeftijdsklasse van 5 jaar, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

1.1.4. Demografische coëfficiënten: groene druk, grijze druk, familiale zorgindex en interne vergrijzing

In 2020 werden volgende cijfers verzameld omtrent de demografische coëfficiënten (uit rapport Provincies in Cijfers):

- *Groene druk* (verhouding van de jongeren (0-19 jaar) op de bevolking van 20 tot 64 jaar, geeft aan hoeveel kinderen en jongeren er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere groene druk zijn er dus relatief meer jongeren in vergelijking met de bevolking van 20 tot 64 jaar). In 2021 waren er in ELZ Zuiderkempfen voor 100 personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar 34,1 jongeren. De groene druk is kleiner in ELZ Zuiderkempfen (34,2%) dan in het Vlaams Gewest (37,1%). De groene druk is het hoogst in Westerlo (35,5%) en het laagste in Herselt (32,9%).
- *Grijze druk* (verhouding van het aantal ouderen (65 jaar of ouder) op het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar). De grijze druk geeft aan hoeveel ouderen er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere grijze druk zijn er dus relatief meer ouderen in vergelijking met de 20 tot 64-jarigen). In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempfen is de verhouding ouderen/mensen op beroepsactieve leeftijd 36,1: per 100 mensen op beroepsactieve leeftijd zijn er 36,1 65-plussers. De grijze druk in ELZ Zuiderkempfen is even groot als in het Vlaams Gewest. Wel is deze binnen de eerstelijnszone het hoogste in Herselt (38,8%) en het laagste in Hulshout, 32,3%)
- *Familiale zorgindex* (verhouding van de oudste ouderen (80 jaar of ouder) t.o.v. de 50 tot 59-jarigen). Het is een aanduiding van hoeveel oudste ouderen er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter zorg moet dragen. Deze maat wordt vaak gebruikt om in te schatten hoe groot de groep potentiële mantelzorgers is. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50-59-jarige). Het werkingsgebied ELZ Zuiderkempfen heeft met 38,1 een lagere familiale zorgindex dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest (43,7). De index is het hoogste in Herselt (45%) en het laagste in Hulshout (34,4%).
- *Interne vergrijzing* (verhouding van de 80-plussers ten opzichte van de 65-plussers). Het is een aanduiding hoeveel oudste ouderen er zijn binnen de algehele oude populatie (65+). De Zuiderkempfen heeft een iets lager gemiddelde (27,9%) ten opzicht van het Vlaams Gewest (30,6%). De interne vergrijzing ligt het hoogste in Herselt (31,3%) en het laagste in Westerlo (25,5%).

Tabel 2: demografische coëfficiënten

	interne vergrijzing [projecties]	groene druk [projecties]	familiale zorgindex [projecties]	grijze druk [projecties]
Zuiderkempen: Geel	28,1	34,6	37,0	33,5
Zuiderkempen: Herselt	31,3	32,9	45,0	38,8
Zuiderkempen: Hulshout	28,6	32,4	34,4	32,3
Zuiderkempen: Laakdal	27,1	33,2	37,5	35,5
Zuiderkempen: Meerhout	28,8	34,6	38,8	35,4
Zuiderkempen: Westerlo	25,5	35,5	36,8	38,1
Vlaams Gewest	30,6	37,1	43,9	35,3
Zuiderkempen	27,9	34,2	38,0	35,4

Eenheid: ratio

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

1.1.5. De ouderenpopulatie en prognose

In ELZ Zuiderkempen zijn 24.997 inwoners ouder dan 65 jaar in 2021. Deze groep vertegenwoordigt 21,2 % van de bevolking. Hiervan zijn 6.838 inwoners ouder dan 80 jaar, of 5,8 % van de bevolking is 80-plusser (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 3: Aantal ouderen in de Eerstelijnszone Zuiderkempen (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
65+ jaar	24.997	370.077	1.377.526
80+ jaar	6.838	109.778	412.600

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tabel 4: Percentage ouderen in de Eerstelijnszone Zuiderkempen (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
65+ jaar (t.o.v. inwoners)	21,2	19,7	20,7
80+ jaar (t.o.v. inwoners)	5,8	5,8	6,2

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Onderstaande tabellen tonen dat tussen 2017 en 2035 het aantal 80-plussers zal toenemen met 4.059 (64,8 %) in het gekozen gebied. Dit is meer dan in Antwerpen (Prov.) (44,7 %) en meer dan in het Vlaams Gewest (43,9 %).

Tabel 5: prognose 65- en 80-plussers (2017,2025, 2035)

	2017			2025			2035		
	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
65+ jaar [projecties]	22.433	346.692	1.287.035	27.723	404.131	1.495.047	33.927	478.404	1.763.068
80+ jaar [projecties]	6.260	104.696	389.124	7.237	116.099	431.924	10.319	151.481	560.019

Speciale waarden: Prognose

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

Tabel 6: Prognose 65- en 80-plussers, % t.o.v alle inwoners (2022, 2025, 2030, 2040)

	2022		2025		2030		2040	
	65+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	80+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	65+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	80+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	65+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	80+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	65+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	80+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]
Westerlo	22,8	5,6	24,3	6,2	26,5	7,7	28,8	9,8
Geel	20,5	5,4	21,7	5,6	24,0	6,7	25,9	8,6
Herselt	23,4	7,1	25,4	7,2	28,2	7,6	29,5	10,5
Hulshout	20,5	5,7	22,3	5,7	26,0	6,5	29,7	9,4
Laakdal	21,8	5,6	23,3	6,0	25,7	7,0	27,4	9,2
Meerhout	21,7	5,7	22,7	5,9	24,8	6,7	25,7	8,5
Zuiderkempfen	21,6	5,7	23,1	6,0	25,5	7,0	27,4	9,2
Antwerpen (Prov.)	20,1	5,8	21,2	6,1	23,1	6,9	24,4	8,5
Vlaams Gewest	21,1	6,2	22,1	6,4	24,0	7,2	25,4	8,8

Bron: Provincies in Cijfers

Wanneer we vooruitblikken vanuit 2022 naar 2025, 2030 & 2040 dan zien we dat in ELZ Zuiderkempfen het % 65-plussers van 21,6% stijgt naar respectievelijk 23,1% in 2025, 25,5% in 2030 en 27,4% in 2040. Voor de groep van 80-plussers, een groep met een groot % met chronische zorg- en ondersteuningsnoden stijgt dit van 5,7% in 2022 naar 6% in 2025, 7% in 2030 en 9,2% in 2040. Vanaf 2030 liggen de verwachte % hoger voor ELZ Zuiderkempfen dan het gemiddelde voor de Provincie Antwerpen.

Tabel 7: Prognose interne vergrijzing (2022, 2025, 2030, 2040)

	2022	2025	2030	2040
Westerlo	24,7	25,4	29,0	33,9
Geel	26,5	26,0	27,8	33,2
Herselt	30,2	28,4	27,0	35,8
Hulshout	27,9	25,7	24,9	31,6
Laakdal	25,7	25,8	27,2	33,5
Meerhout	26,4	25,8	27,2	32,9
Zuiderkempen	26,6	26,1	27,6	33,5
Antwerpen (Prov.)	29,0	28,7	30,0	34,7
Vlaams Gewest	29,3	28,9	30,1	34,6

Bron: Provincies in Cijfers

Ook de verhouding van de 80-plussers t.o.v. de 65-plussers wordt verwacht sterk toe te nemen doorheen de komende jaren.

Dit geldt ook voor de grijze druk, die nu al hoger ligt gemiddeld voor ELZ Zuiderkempen dan het gemiddelde voor de Provincie Antwerpen en het Vlaams Gewest.

Tabel 8: Prognose grijze (2022, 2025, 2030, 2040)

	2022	2025	2030	2040
Westerlo	39,8	43,0	47,6	53,6
Geel	34,7	37,3	42,2	46,2
Herselt	40,8	45,3	52,2	55,7
Hulshout	34,0	38,2	46,9	56,3
Laakdal	37,3	41,0	46,7	50,5
Meerhout	37,6	40,6	45,2	47,6
Zuiderkempen	37,1	40,3	45,8	50,4
Antwerpen (Prov.)	34,8	37,3	41,5	44,7
Vlaams Gewest	36,6	39,1	43,4	46,9

Bron Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

1.1.6. Samenvattend: bevolking algemeen

In de Eerstelijnszone Zuiderkempen ligt de bevolkingsdichtheid iets lager dan in het Vlaams Gewest. Desalniettemin groeide het inwonersaantal aan ten opzichte van 2017. In 2020 was er wel een negatief natuurlijk saldo omwille van meer sterfte dan geboortes. Echter nam de bevolkingsgroei toe doordat er mensen naar de gemeenten verhuisden vanuit het buitenland. De woonstabiliteit is hoog binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempen, hoger dan het gemiddelde van het Vlaams Gewest. Dit geeft potentieel voor verbindingen in de buurt(en): mensen blijven wonen in hun gemeente.

Wat betreft leeftijd zien we een kleiner aandeel jongeren in de gemeente, een groter aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd en een groter aandeel ouderen. De gemiddelde leeftijd ligt ook hoger in de eerstelijnszone: 43,5 jaren ten opzichte van 42,4 jaren in het Vlaams Gewest. De groene

druk ligt lager in de eerstelijnszone ten opzichte van het Vlaams Gewest en is het hoogst in Westerlo (35,5%) en het laagst in Herselt (32,9%). De grijze druk is even hoog als in het Vlaams Gewest. Binnen de eerstelijnszone is deze het hoogste in Herselt (38,8%) en het laagste in Hulshout (32,3%). De familiale zorgindex is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Deze is het hoogste in Herselt (45%) en het laagste in Hulshout (34,4%). De interne vergrijzing ligt iets lager dan gemiddeld (30,6%). Deze is het hoogste in Herselt (31,3%) en het laagst in Westerlo (25,5%). We zien dus dat vooral Herselt uitgedaagd wordt in het organiseren van zijn zorg gezien de hoogste grijze druk, de hoogste familiale zorgindex en de hoogste interne vergrijzing.

Wat betreft de prognose zien we dat het aantal 65-plussers en 80-plussers zal toenemen in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen in de periode van 2017 tot 2035. Dit brengt specifieke uitdagingen met zich mee

- Hoe ouder, hoe meer risico op emotionele eenzaamheid
- Hoe ouder, hoe kleiner de sociale netwerken worden
- Hoe ouder, hoe minder divers het netwerk samengesteld is
- Hoe ouder, hoe groter de kans op één of meerdere chronische aandoeningen, alsook cognitieve beperkingen (zoals dementie)
- Hoe ouder, hoe vaker men mantelzorg ontvangt (Heylen et al, 2021)

In die zin zal de eerstelijnszone vooral uitgedaagd worden wat betreft een toename van de ouderen.

2.2. Bevolking diversiteit

In wat volgt bespreken we de diversiteit van de bevolking binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempfen.

2.2.1. Bevolking naar nationaliteit en herkomst

In ELZ Zuiderkempfen hebben 6.302 inwoners een andere nationaliteit dan de Belgische. 14.025 inwoners hebben een niet-Belgische herkomst. In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Zuiderkempfen een kleiner aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit (respectievelijk 5,3% en 9,7%) en een kleiner aandeel mensen met een niet-Belgische herkomst (respectievelijk 11,9% en 23,9%) (Provincies in Cijfers, 2022)..

Tabel 9: Bevolking naar nationaliteit en herkomst (2021)

	<u>Belgische huidige nationaliteit</u>	<u>niet-Belgische huidige nationaliteit</u>	<u>Belgische herkomst</u>	<u>niet-Belgische herkomst</u>
Geel	37.454	3.332	34.103	6.683
Herselt	14.202	461	13.524	1.139
Hulshout	10.282	275	9.747	810
Laakdal	15.672	624	14.664	1.632
Meerhout	9.780	513	9.136	1.157
Westerlo	24.205	1.097	22.698	2.604
Zuiderkempen	111.595	6.302	103.872	14.025
Vlaams Gewest	6.018.212	648.700	5.075.685	1.591.227

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

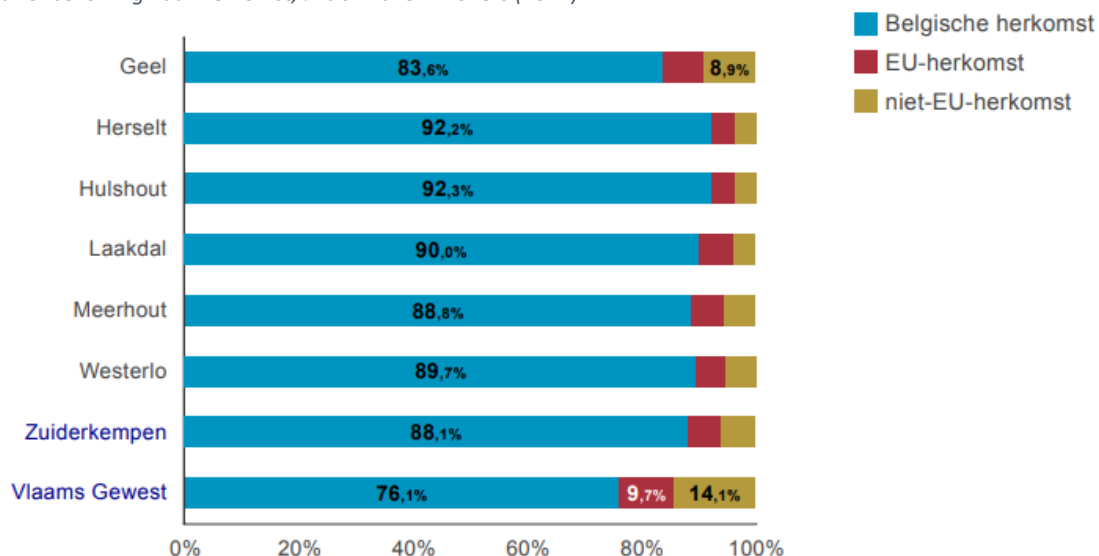
Figuur 5: Bevolking naar nationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Van de inwoners van de ELZ Zuiderkempen heeft 5,9% een (niet-Belgische) herkomst, 6,0% heeft een herkomst van buiten de EU. Het aandeel mensen met een vreemde herkomst vanuit de EU is kleiner in het werkingsgebied van de ELZ Zuiderkempen dan in het Vlaams Gewest. Het aandeel mensen met een vreemde herkomst van buiten de EU is kleiner in het werkingsgebied van de ELZ Zuiderkempen dan in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 6: bevolking naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

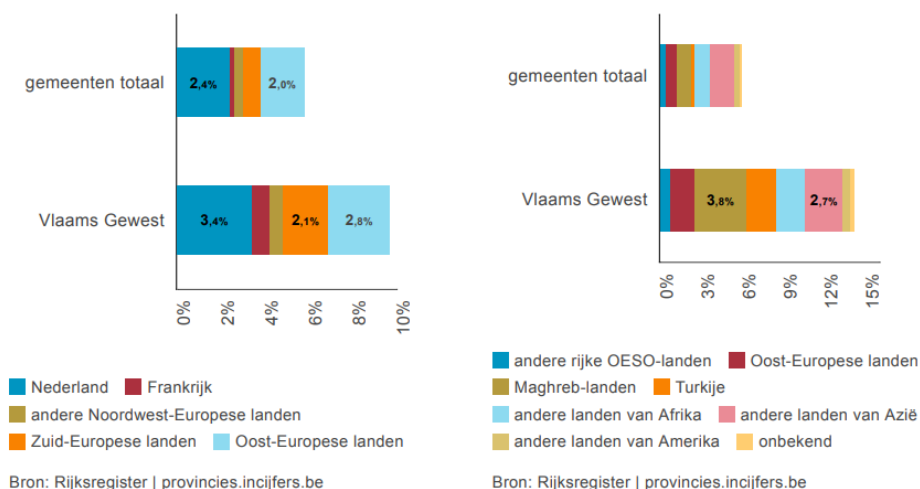
Tabel 10: Niet-Belgische nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

	gemeenten totaal	Vlaams Gewest
huidige nationaliteit niet-Belg	5,3	9,7
geboortenationaliteit niet-Belg	8,6	17,2
herkomst niet-Belg	11,9	23,9

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Iemand met een niet-Belgische geboortenationaliteit is geboren als niet-Belg, maar kan ondertussen Belg geworden zijn. Iemand met een niet-Belgische herkomst heeft ofwel zelf een niet-Belgische geboortenationaliteit, ofwel heeft minstens één van de ouders een niet-Belgische geboortenationaliteit. Bij het benoemen van de niet-Belgische herkomst, heeft de geboortenationaliteit van de moeder voorrang op die van de vader, en die heeft voorrang op die van de persoon zelf.

Figuur 7 Niet-Belgische EU-herkomst en Niet-EU herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Evoluties: huidige nationaliteit

Tabel 11: Evolutie inwoners naar huidige nationaliteit

	gemeenten totaal		Antwerpen (Prov.)		Vlaams Gewest	
	Belgische huidige nationaliteit	niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische huidige nationaliteit	niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische huidige nationaliteit	niet-Belgische huidige nationaliteit
1990	95.177	1.109	1.511.541	85.319	5.494.500	244.768
2000	100.302	1.671	1.535.464	120.266	5.646.570	321.272
2010	106.966	3.189	1.594.867	159.580	5.853.287	422.402
2021	111.595	6.302	1.646.951	233.179	6.018.212	648.700

Bron: Provincies in Cijfers

In ELZ Zuiderkempem ging het aantal inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit van 1.109 in 1990 naar 6.302 in 2021 (Provincies in Cijfers, 2022)..

We zien ook dat er een toename is wat betreft inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit. Deze toename lijkt gestagneerd in de periode van 2019 tot 2020 (Provincies in Cijfers, 2022)..

Geboortenationaliteit

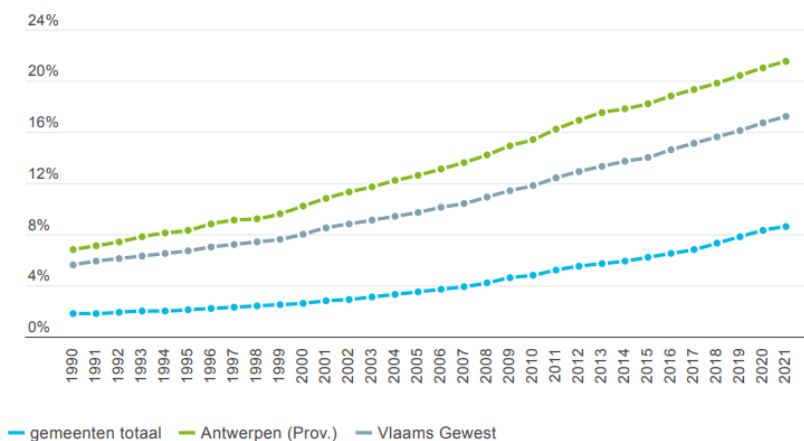
Tabel 12: Evolutie inwoners naar geboortenationaliteit (in 1990, 2000, 2010 en 2021)

	gemeenten totaal		Antwerpen (Prov.)		Belgische geboortenationaliteit
	Belgische geboortenationaliteit	niet-Belgische geboortenationaliteit	Belgische geboortenationaliteit	niet-Belgische geboortenationaliteit	
1990	94.596	1.690	1.488.338	108.522	5.415.013
2000	99.360	2.613	1.487.471	168.259	5.489.983
2010	104.813	5.342	1.484.209	270.238	5.532.249
2021	107.732	10.165	1.476.131	403.999	5.521.264

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In ELZ Zuiderkempen ging het aantal inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit van 1.690 in 1990 naar 10.165 in 2021 (Provincies in Cijfers, 2022)..

Figuur 8: Evolutie inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit, % t.o.v. alle inwoners (1990-2021)

Bron: Provincies in Cijfers

We zien dus dat er aan algemene toename is van personen met een niet-Belgische geboortenationaliteit. Dit is in verhouding tot de Provincie Antwerpen en het Vlaams Gewest een relatief klein aandeel.

Tabel 13: % inwoners die positief staan tegenover diversiteit

Regio	% inwoners die positief staan tegenover diversiteit (2020)
Geel	30%
Herselt	31%
Hulshout	29%
Laakdal	31%
Meerhout	24%
Westerlo	33%
Benchmark: regio Kempen	Min: 24% en max:40%
Benchmark: Vlaams Gewest	35%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

In het algemeen scoort de Eerstelijnszone Zuiderkempen lager dan het gemiddelde van het Vlaams Gewest wat betreft positieve houding tegenover diversiteit. Laakdal scoort het laagste met 24% en Westerlo het hoogste met 33%.

Herkomst

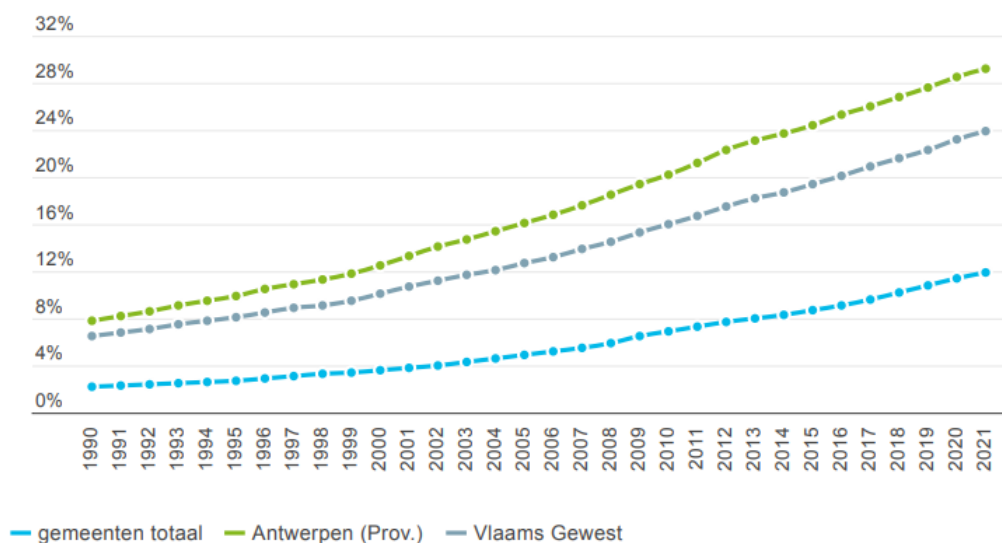
Tabel 14: Evolutie inwoners naar herkomst (in 1990, 2010 en 2021)

	gemeenten totaal		Antwerpen (Prov.)		Vlaams Gewest	
	<u>Belgische herkomst</u>	<u>niet-Belgische herkomst</u>	<u>Belgische herkomst</u>	<u>niet-Belgische herkomst</u>	<u>Belgische herkomst</u>	<u>niet-Belgische herkomst</u>
1990	94.207	2.079	1.472.116	124.744	5.364.715	374.553
2000	98.349	3.624	1.448.290	207.440	5.367.039	600.803
2010	102.587	7.568	1.399.849	354.598	5.273.509	1.002.180
2021	103.872	14.025	1.331.410	548.720	5.075.685	1.591.227

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In ELZ Zuiderkempen ging het aantal inwoners met een niet-Belgische herkomst van 2.079 in 1990 naar 14.025 in 2021. We zien evenwel dat deze evolutie trager is dan de evolutie die zich afspeelt in de Provincie Antwerpen en het Vlaams Gewest. Hier is er een grotere toename van inwoners met een niet-Belgische herkomst.

Figuur 9: Evolutie inwoners met een niet-Belgische herkomst, % t.o.v. alle inwoners (1990 – 2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

2.2.2. Indeling nationaliteitsgroepen

Toestand 2021

Tabel 15: Inwoners met niet-Belgische herkomst (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
EU herkomst (excl. Belg)	6.937	203.868	648.746
Nederlandse herkomst	2.868	100.747	228.870
Franse herkomst	286	8.135	54.098
Zuid-Europese (EU) herkomst	989	29.737	142.470
Noord/West-Europese (EU) herkomst	454	11.373	39.678
Oost-Europese (EU) herkomst	2.340	53.876	183.630

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
niet-EU herkomst	7.088	344.852	942.481
Oost-Europese (niet-EU) herkomst	928	41.032	116.225
ander rijk OESO land herkomst	519	23.003	51.477
Maghreb herkomst	1.301	113.825	251.109
Turkse herkomst	260	33.880	147.653
andere Afrikaanse herkomst	1.399	45.479	138.537
andere Aziatische herkomst	2.052	68.255	182.092
andere Centraal/Zuid-Amerikaanse herkomst	522	13.442	38.053
onbekende herkomst	107	5.936	17.335

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De inwoners met een niet-Belgische herkomst hebben het vaakst een Nederlandse herkomst, Turkse herkomst, andere Aziatische herkomst of Oost-Europese herkomst.

Evolutie 1990 – 2019

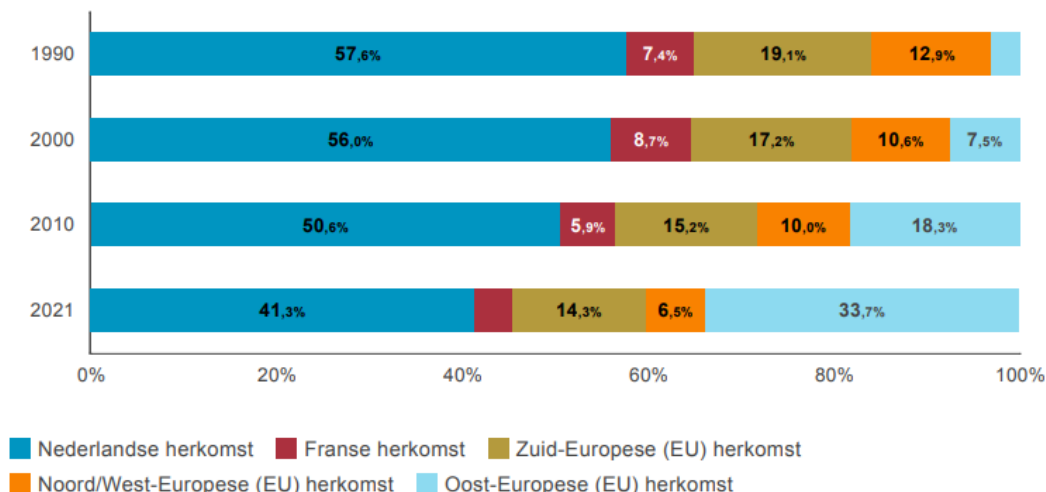
Tabel 16: Evolutie inwoners met niet-Belgische herkomst naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners (in 1990, 2010 en 2021)

	gemeenten totaal			Antwerpen (Prov.)			Vlaams Gewest		
	niet-Belgische herkomst	Europese (EU) herkomst	niet-Europese (niet-EU) herkomst	niet-Belgische herkomst	Europese (EU) herkomst	niet-Europese (niet-EU) herkomst	niet-Belgische herkomst	Europese (EU) herkomst	niet-Europese (niet-EU) herkomst
1990	2,2	1,5	0,7	7,8	4,0	3,8	6,5	3,8	2,7
2000	3,6	2,2	1,3	12,5	5,4	7,1	10,1	5,1	4,9
2010	6,9	3,6	3,3	20,2	7,8	12,4	16,0	7,0	8,9
2021	11,9	5,9	6,0	29,2	10,8	18,3	23,9	9,7	14,1

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In ELZ Zuidoost-Vlaanderen ging het aandeel inwoners met een niet-Belgische herkomst van 2,2% in 1990 naar 11,9% in 2021. Het aandeel personen met een buitenlandse EU-herkomst was in 1990 1,5% en in 2021 5,9%. Het aandeel niet-Belgische niet-EU herkomst ging van 0,7% in 1990 naar 6,0% in 2021 (Provincies in Cijfers, 2022).

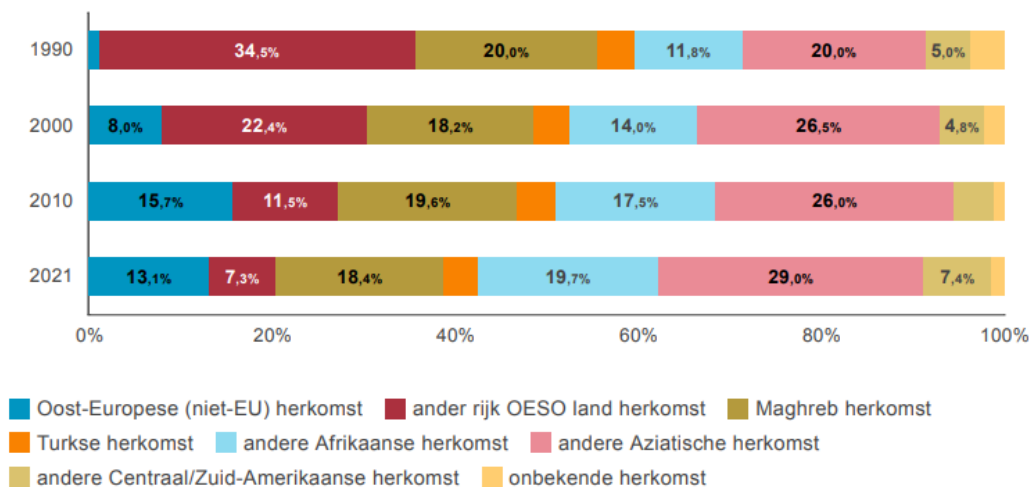
Figuur 10: Evolutie inwoners met een niet-Belgische EU herkomst naar herkomstland, % t.o.v. alle inwoners (in 1990, 2000, 2010 en 2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Het grootste aandeel van inwoners met een niet-Belgische EU herkomst naar herkomstland is de Nederlandse herkomst. We zien doorheen de tijd dat de Oost-Europese herkomst is toegenomen en de Nederlandse herkomst is afgenomen. Ook de Franse herkomst en Noord/West-Europese (EU) herkomst namen af.

Figuur 11: Evolutie inwoners met een niet-Belgische niet-EU herkomst naar herkomstland, % t.o.v. alle inwoners (in 1990, 2000, 2010 en 2021)

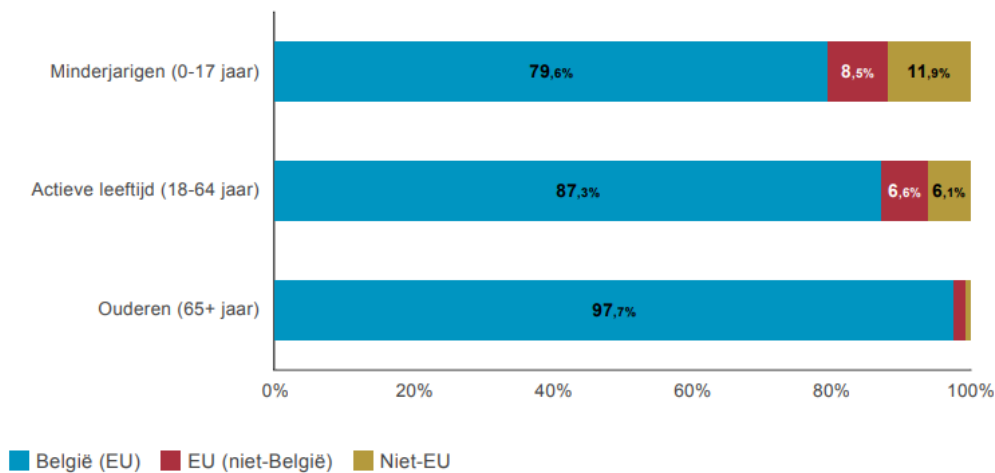

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Wat betreft niet-Belgische niet-EU herkomst, zien we dat in 1990 'ander rijk OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) land' het meest vertegenwoordigd was, waar dit nu een kleiner aandeel is. In 2021 is de andere Aziatische herkomst het meest vertegenwoordigd, alsook andere Afrikaanse herkomst, andere Centraal/Zuid-Amerikaanse herkomst (Provincies in Cijfers, 2022).

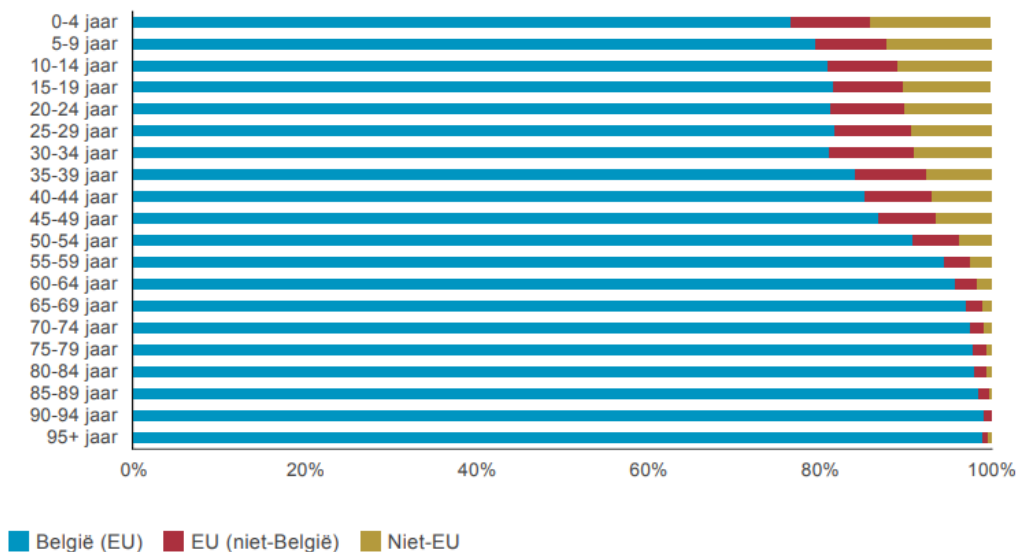
Leeftijdverdeling

Figuur 12: Inwoners naar herkomst, opgesplitst in 3 leeftijdsgroepen, % t.o.v. leeftijdsgroep (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Figuur 13: Inwoners naar herkomst, per leeftijdsklasse van 5 jaar, % t.o.v. leeftijdsklasse (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Vooraf jongere mensen, met niet-Europese herkomst, zijn het meest vertegenwoordigd. Het gaat om een kleine groep. We zien naargelang de leeftijd toeneemt, er als maar minder vertegenwoordiging is van een niet-Europese herkomst. Zo is dit bij de 0-17-jarigen 11,9%, waar dit bij de 18-64-jarigen nog maar 6,1% is.

2.2.3. Nieuwkomers

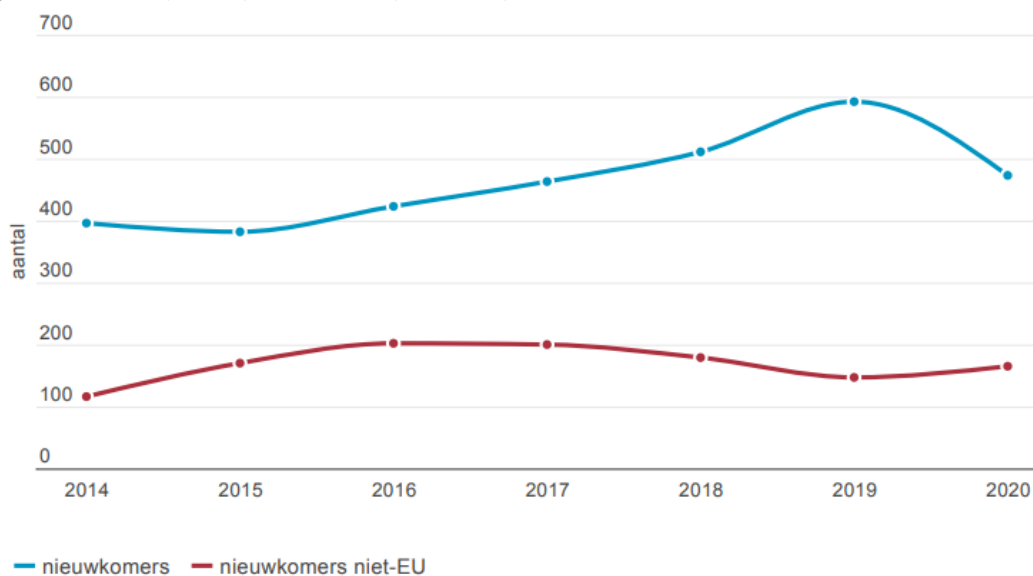
Tabel 17: Meerderjarige nieuwkomers, aantal en % t.o.v. alle 18-plussers (2020)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
nieuwkomers [aantal]	473	13.535	41.993
nieuwkomers per 1.000 inwoners 18+ jaar [%]	4,9	9,0	7,8
nieuwkomers niet-EU [aantal]	165	5.599	17.757
nieuwkomers niet-EU per 1.000 inwoners 18+ jaar niet-EU [%]	43,7	28,6	33,6

Bron: Statistiek Vlaanderen - Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor | provincies.incijfers.be

In ELZ Zuiderkempfen bedraagt het aantal nieuwkomers per 1.000 18-plussers 4,9%. Voor de nieuwkomers met een niet-EU nationaliteit is dit 43,7% (Provincies in Cijfers, 2022)..

Figuur 14: Evolutie (niet-EU) nieuwkomers (2014-2019)

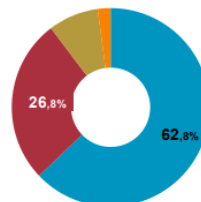
Bron: Statistiek Vlaanderen - Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor | provincies.incijfers.be

Bij de grafiek geldt: hoe dichter beide lijnen bij elkaar lopen, hoe groter het aandeel van nieuwkomers van buiten de EU.

Figuur 15: Nieuwkomers naar leeftijd (2020)

	2020
nieuwkomers 18-34 jaar	297
nieuwkomers 35-49 jaar	127
nieuwkomers 50-64 jaar	39
nieuwkomers 65+ jaar	10

Bron: Statistiek Vlaanderen - Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor | provincies.incijfers.be

■ nieuwkomers 18-34 jaar ■ nieuwkomers 35-49 jaar
■ nieuwkomers 50-64 jaar ■ nieuwkomers 65+ jaar

Bron: Statistiek Vlaanderen - Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor | provincies.incijfers.be

Nieuwkomers zijn in de leeftijd van 18 tot 34 jaar het meest vertegenwoordigd, gevolgd door nieuwkomers binnen de leeftijdscategorie 35 tot 49 jaar. 65-plussers zijn het minst vertegenwoordigd in deze doelgroep anno 2020.

2.2.4. Samenvattend: diversiteit

Over het algemeen zien we een toename van personen met een andere herkomst sinds 1990. In 1990 was dit een kleinere groep ten opzichte van vandaag. In 2021 hadden 6.302 inwoners een andere nationaliteit dan de Belgische in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen. 14.025 inwoners hebben een niet-Belgische herkomst. In vergelijking met het Vlaams Gewest is dit een lager aantal.

Het aantal inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit ging van 1.109 in 1990 naar 6.302 in 2021. In 2019 tot 2020 is deze toename vele minder aanwezig. Daarnaast ging het aantal inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit van 1.690 in 1990 naar 10.165 in 2021. Dit is een toename, al is deze minder in verhouding tot de Provincie Antwerpen en het Vlaams Gewest.

Inwoners van de Eerstelijnszone Zuiderkempfen staan gemiddeld minder positief tegenover diversiteit ten opzichte van het Vlaams Gewest. Laakdal scoort het laagste met 24% en Westerlo het hoogste met 33%. Hier kan dan ook een uitdaging liggen voor de eerstelijnszone gezien de cijfers toenemen doorheen de jaren.

In de eerstelijnszone nam het aantal inwoners met niet-Belgische herkomst toe van 2.097 in 1990 naar 14.025 in 2021. Dit is evenwel trager dan de groei op provinciaal of Vlaams niveau. De herkomst is het meeste een Nederlandse, Turkse, Aziatische of Oost-Europese herkomst. De Nederlandse herkomst is wel doorheen de jaren afgenomen. Als we specifiek kijken naar de niet-Eu landen, zijn de Aziatische herkomst, andere Afrikaanse en Centraal/Zuid-Amerikaanse herkomst het meest vertegenwoordigd. Specifiek, over de landen heen, zien we dat de Nederlandse herkomst op 1 staat, vervolgens de Marokkaanse, de Roemeense en de Poolse herkomst.

Wat betreft leeftijd zijn er vooral jongere mensen met niet-Europese herkomst vertegenwoordigd. Het gaat om een kleine groep. Hier kunnen uitdagingen liggen voor de eerstelijnszone gezien dit een groep

is met diverse kwetsbaarheden, zoals het ervaren van angst en depressieve symptomen, met kans op ontwikkeling van een psychische stoornis (Detombe, 2021). Wat betreft de volwassen nieuwkomers zijn vooral de 18- tot 34-jarigen het meest vertegenwoordigd. 65-plussers zijn het minst vertegenwoordigd. Het gaat ook vaak om nieuwkomers die recht hebben, maar niet verplicht zijn om een inburgeringstraject te volgen (76,3%) ten opzichte van de nieuwkomers die verplicht een inburgeringstraject volgen (23,7%). Binnen de groep nieuwkomers zijn arbeidsmigranten (42,9%), gezinshereniging (22,2%) de grootste motieven om naar België te komen.

2.3. Huishoudens

In deze paragraaf gaan we dieper in op het type huishoudens die in de Eerstelijnszone Zuiderkempen wonen.

2.3.1. Huishoudenstypes

ELZ Zuiderkempen telt in totaal 50.798 huishoudens.

In onderstaande opdeling verdelen we de huishoudens verder op in 3 grote groepen: de alleenstaanden, meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen. De eenoudergezinnen behoren tot de tweede groep.

In ELZ Zuiderkempen zijn er 15.250 huishoudens die uit 1 persoon bestaan. Dit is 30,0% van het totaal aantal huishoudens. Het aandeel alleenstaanden is lager in ELZ Zuiderkempen dan in het Vlaams Gewest (32,3%).

11.950 huishoudens in ELZ Zuiderkempen bestaan uit minstens 2 personen met minderjarige kind(eren). Dit is 23,5% van het aantal huishoudens. Het aandeel is lager dan in het Vlaams Gewest (24,5%).

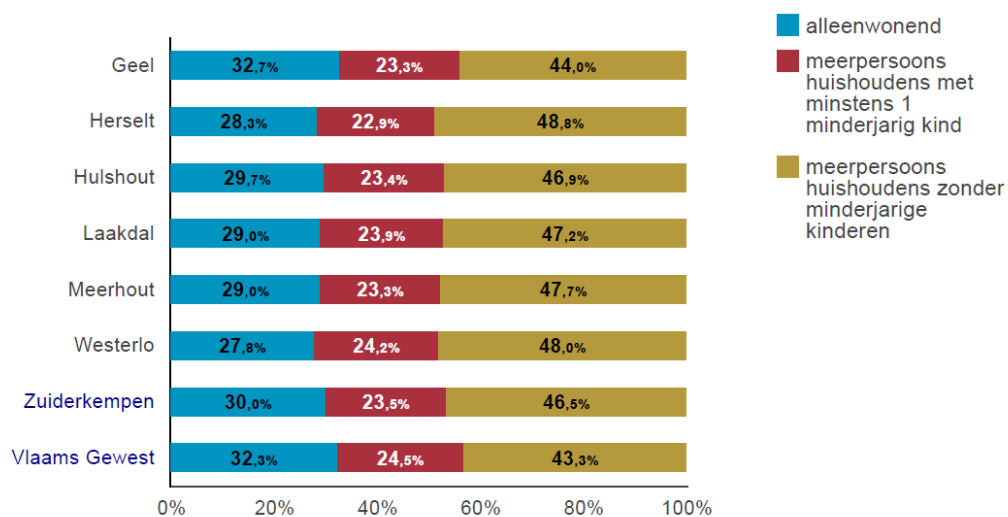
Tot slot zijn er in ELZ Zuiderkempen ook 23.598 meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen. Dit is 46,5% van de huishoudens. Meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen is het meest voorkomende huishoudenstype in het Vlaams Gewest (43,3% van de huishoudens). In nagenoeg alle ELZ is dit het meest voorkomende huishoudenstype. De enige uitzonderingen zijn ELZ Gent, ELZ Leuven, ELZ Oostende-Bredene en de ELZ Antwerpen en rand, waar alleenwonenden het meest voorkomen (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 18: Huishoudentypens (2021)

	private huishoudens	alleenwonend	meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig kind	meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen
Geel	17.768	5.813	4.135	7.820
Herselt	6.245	1.765	1.433	3.047
Hulshout	4.606	1.367	1.079	2.160
Laakdal	7.068	2.047	1.686	3.335
Meerhout	4.425	1.283	1.033	2.109
Westerlo	10.686	2.975	2.584	5.127
Zuiderkempen	50.798	15.250	11.950	23.598
Vlaams Gewest	2.859.229	922.632	699.367	1.237.230

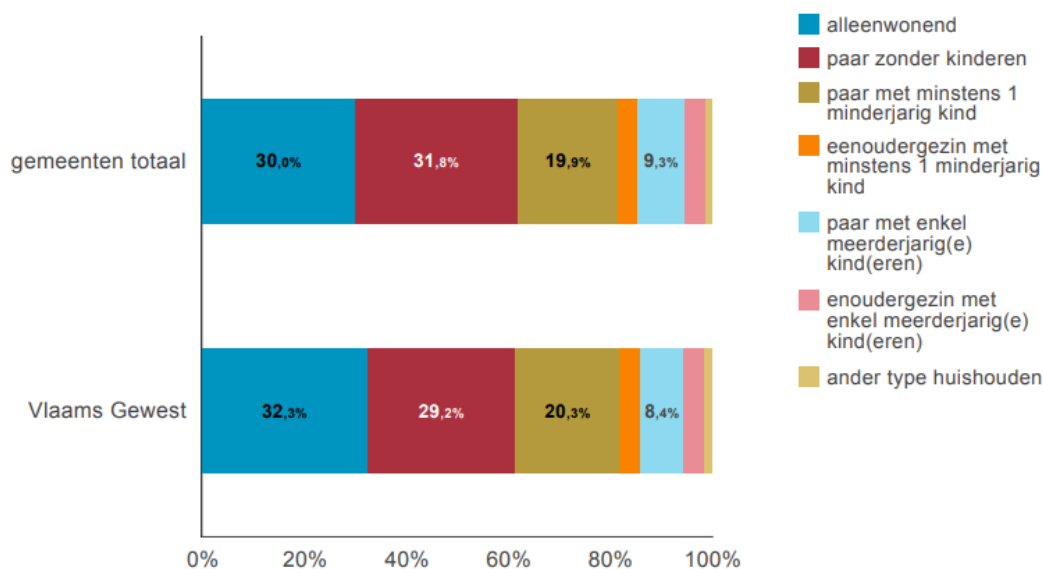
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Figuur 16: Huishoudentypes, % t.o.v. alle private huishoudens (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Figuur 17: Huishoudens naar type, % t.o.v. totaal huishoudens (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In 2021 waren er in ELZ Zuiderkempen 1.860 eenoudergezinnen. Dit is 15,6% van het aantal meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen. In het Vlaams Gewest ligt dit aandeel met 17,1% hoger (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 19: Eénoudergezinnen, aantal en % t.o.v. alle gezinnen met minstens 1 minderjarig kind (2021)

	eenoudergezin met minstens 1 minderjarig kind [aantal]	eenoudergezin met min. 1 minderjarig (LIPRO) kind (t.o.v. huish. met min. 1 minderj. (LIPRO) kind) [%]
Geel	657	15,9
Herselt	186	13,0
Hulshout	190	17,6
Laakdal	258	15,3
Meerhout	147	14,2
Westerlo	422	16,3
Zuiderkempen	1.860	15,6
Vlaams Gewest	119.314	17,1

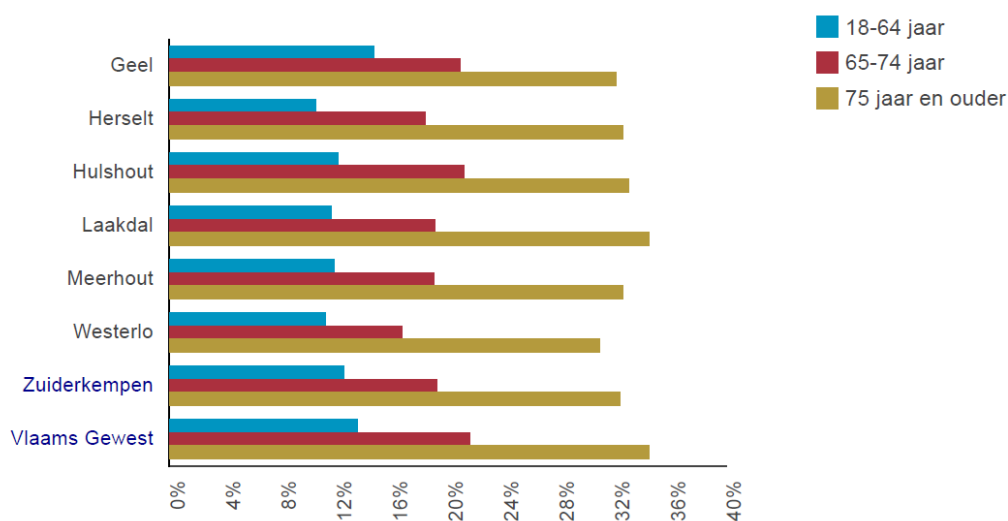
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen zijn er 8.974 alleenwonenden in de leeftijdsgroep 18-64 jaar. Dit betekent dat 12,5% van de 18-64-jarigen alleen woont. Dit aandeel is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Er zijn 2.647 alleenwonenden in de leeftijdscategorie 65-74 jaar. Dit is 19,2% van de 65-74-jarigen. Dit aandeel is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

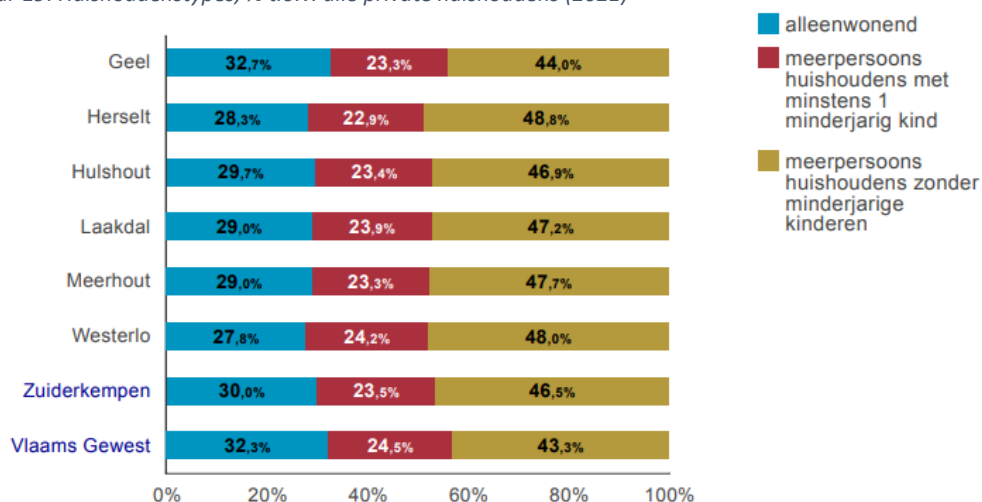
Tot slot zijn er 3.629 alleenwonenden in de leeftijdscategorie van 75 jaar of ouder. Dit betekent dat ten opzichte van alle 75-plussers 32,4% alleen woont. Het aandeel voor het Vlaams Gewest bedraagt 34,5%. Het aandeel van ELZ Zuiderkempfen ligt lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 18: Alleenwonenden per leeftijdsgroep, % t.o.v. leeftijdsgroep (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Figuur 19: Huishoudentypes, % t.o.v. alle private huishoudens (2021)

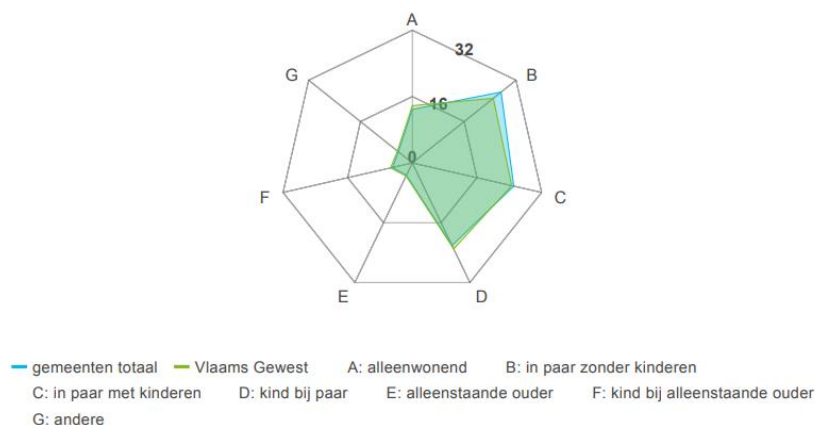
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tabel 20: Positie in huishouden

	1992		2002		2012		2022	
	alleenwonend	alleenstaande ouder	alleenwonend	alleenstaande ouder	alleenwonend	alleenstaande ouder	alleenwonend	alleenstaande ouder
Zuiderkempen: Geel	74,7	25,3	79,4	20,6	79,4	20,6	82,4	17,6
Zuiderkempen: Herselt	76,9	23,1	77,0	23,0	77,6	22,4	80,4	19,6
Zuiderkempen: Hulshout	71,9	28,1	74,7	25,3	77,8	22,2	78,8	21,2
Zuiderkempen: Laakdal	73,4	26,6	75,9	24,1	77,1	22,9	79,8	20,2
Zuiderkempen: Meerho...	71,1	28,9	74,2	25,8	76,2	23,8	80,2	19,8
Zuiderkempen: Westerlo	71,1	28,9	75,1	24,9	77,1	22,9	78,2	21,8
Zuiderkempen	73,6	26,4	76,9	23,1	78,0	22,0	80,5	19,5
Antwerpen (Prov.)	81,2	18,8	80,3	19,7	80,0	20,0	80,5	19,5
Vlaams Gewest	78,8	21,2	78,7	21,3	78,9	21,1	79,9	20,1

We zien doorheen de tijd dat voornamelijk de alleenwonenden binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempen toenamen. De alleenstaande ouder kende procentueel een daling doorheen de jaren. Hoe dit komt is evenwel niet te verklaren aan de hand van de tabel.

Figuur 20: Positie in het huishouden, % t.o.v. alle inwoners (2021)

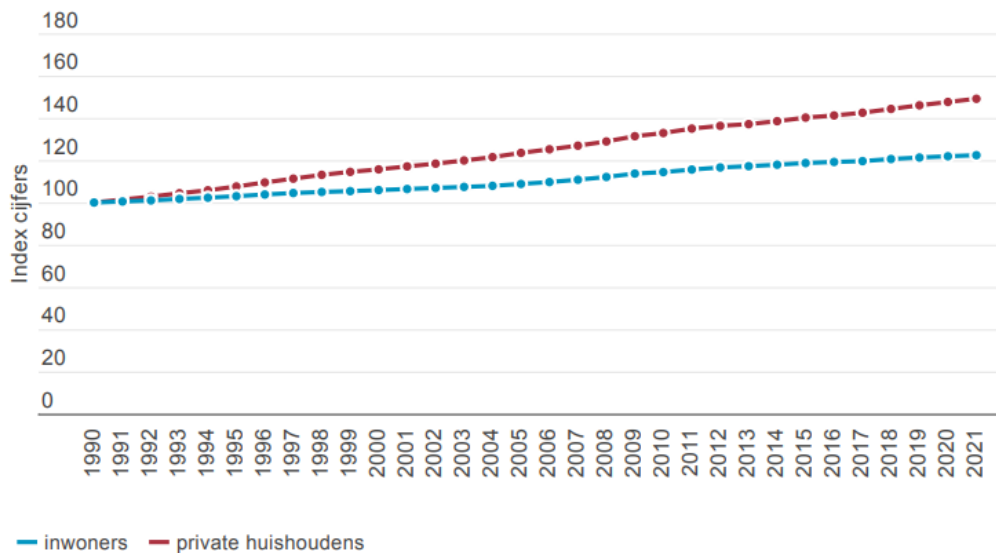

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Er is een sterke samenhang tussen genoemde posities in het huishouden enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds. Inwonende kinderen zijn natuurlijk vaak (maar niet altijd) minderjarig, maar ook voor andere huishoudensposities geldt er een samenhang. Zo zijn partners in koppels zonder kinderen vaak ofwel jongvolwassen, ofwel 65-plus (waarbij de kinderen al het huis uit zijn) (Provincies in Cijfers, 2022).

In ELZ Zuiderkempen is 12,9% van de bevolking alleenwonend, maar is 30,0% van de huishoudens een éénpersoonshuishouden (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 21: Evolutie inwoners en huishoudens in gekozen gebieden (1990-2021, index= 1990=100)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In ELZ Zuiderkempem evolueerde de gemiddelde huishoudensgrootte van 2,79 in 1990 tot 2,29 in 2021. In het Vlaams Gewest bedraagt de gemiddelde huishoudensgrootte in 2021 2,30 (Provincies in Cijfers, 2022).

Binnen de groep meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen bekijken we vervolgens de groep éénoudergezinnen. In 2021 waren er in ELZ Zuiderkempem 1.860 éénoudergezinnen. Dit is 15,6% van het aantal meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen. In het Vlaams Gewest ligt dit aandeel met 17,1% hoger (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 21: Eénoudergezinnen, aantal en % t.o.v. alle gezinnen met minsten 1 minderjarig kind (2021)

	eénoudergezin met minstens 1 minderjarig kind [aantal]	eénoudergezin met min. 1 minderjarig (LIPRO) kind (t.o.v. huish. met min. 1 minderj. (LIPRO) kind) [%]
Geel	657	15,9
Herselt	186	13,0
Hulshout	190	17,6
Laakdal	258	15,3
Meerhout	147	14,2
Westerlo	422	16,3
Zuiderkempem	1.860	15,6
Vlaams Gewest	119.314	17,1

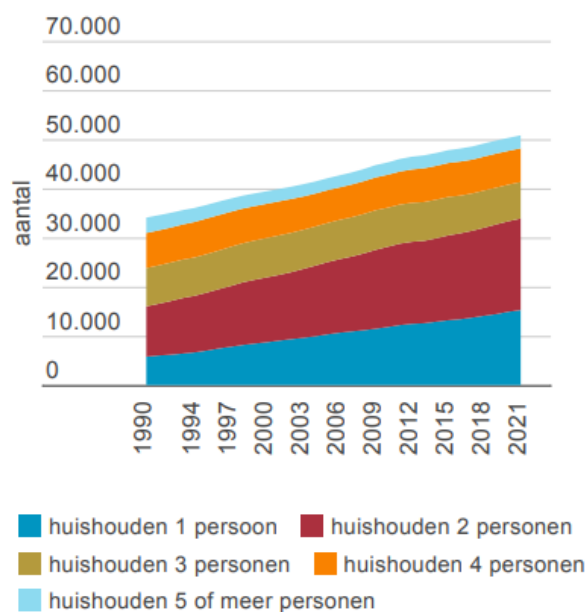
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

LIPRO duidt hierbij op de condities die gebruikt wordt voor het toekennen van het type huishouden.

2.3.2. Eigenschappen van de huishoudens

Aantal personen in het huishouden

Tabel 22: Evolutie huishoudens in de gekozen gebieden, naar grootte (1990-2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tabel 23: Huishoudens naar grootte, % t.o.v. totaal huishoudens (2021)

	gemeenten totaal	Vlaams Gewest
1 persoon	30,0	32,3
2 personen	36,7	34,4
3 personen	14,6	13,8
4 personen	13,5	13,0
5 of meer personen	5,2	6,5

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Het aantal personen per huishouden is meestal 2 (36,7%). Dit is gevolgd door een éénpersoonshuishouden (30,0%). We zien doorheen de tijd dat voornamelijk het 2-persoonshuishouden en éénpersoonshuishouden toenamen.

2.3.3. Samenvattend: huishoudens

30% van het totaal aantal huishoudens bestaat uit huishoudens van 1 persoon. 23,5% bestaat uit minstens 2 personen met minderjarige kind(eren). 46,5% is een meerpersoonshuishouden zonder

minderjarige kinderen. 15,6% van het aantal meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen is een eenoudergezin.

12,5% van de 18- tot 64-jarigen en 19,2% van de 65- tot 74-jarigen woont alleen. Ten opzichte van alle 75-plussers woont 34,2% alleen. Dit aandeel ligt telkens lager dan het Vlaams Gewest, maar bestaat desalniettemin uit een grote groep.

Het aantal personen per huishouden is meestal 2 (36,7%), gevolgd door een éénpersoonshuishouden. Deze namen de afgelopen jaren ook toe. De alleenstaande ouder kende een daling doorheen de jaren.

We kunnen dus besluiten dat éénoudergezinnen en alleenstaanden een relatief grote groep zijn binnen de eerstelijnszone. Dit gaat gepaard met enkele risico's:

- Alleenwonenden kennen een hoger risico op (sociale en emotionele) eenzaamheid
- Alleenstaande ouders kennen een hoger risico op (sociale en emotionele) eenzaamheid
- Alleenwonenden kennen een hoger risico op sociaal isolement
- Alleenwonende ouderen kennen een hoger risico op problemen bij zorgbehoevendheid
- Alleenstaande ouders worden vaker met zowel mentale als fysieke gezondheidsproblemen geconfronteerd
- Alleenstaande ouders kennen een opvallend hoger risico op armoede
- Alleenwonenden hebben vaker een kleiner steunnetwerk, veel mantelzorg wordt immers gegeven door de partner en/of huisgenoten
- Alleenstaande ouders ontbreken vaker sociale steun in hun netwerk (Heylen et al, 2021)

2.4. Gezondheid en zorg

In het volgende onderdeel wordt er dieper ingegaan op de gezondheid en zorg binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempfen.

2.4.1. Gezondheidstoestand

Tabel 24: Gezondheidstoestand

	statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [%]. [2018]	prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering [%]. [2018]	gemiddelde BEL-score gezinszorg 65+ [bel_score] [2020]	erkend door DG personen met een handicap (t.o.v. inwoners 18+). [per 1.000]. [2022]
Geel	12,9	50	29,5	65,73
Herselt	12,4	65	31,0	72,14
Hulshout	11,7	54	28,8	70,68
Laakdal	13,9	58	32,6	70,43
Meerhout	12,9	50	30,5	71,08
Westerlo	11,7	53	30,4	66,45
Zuiderkempfen	12,6	54	-	68,25
Vlaams Gewest	11,3	56	28,3	62,25

Speciale waarden: - Geen waarde

Bron: [InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be](#)
Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling
FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap | [provincies.incijfers.be](#)

Wat betreft gezondheidstoestand zien we dat de ELZ Zuiderkempfen een hoger gemiddelde heeft van statuut chronische aandoeningen (12,6% ten opzicht van 11,3%), een hoger gemiddelde wat betreft personen met een erkende handicap (68,25% ten opzichte van 62,25%) en een hoger gescoorde BEL-score over de gemeenten heen. Het aantal personen met een diabetesbehandeling ligt lager (54% ten opzichte van 56%).

Statuut chronische aandoening

In ELZ Zuiderkempfen heeft 12,6% van de verzekerden in de ziekteverzekering een statuut van chronische aandoening (cijfers 2018). Het aandeel is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. De gemeente Laakdal (13,9%) en de gemeente Geel (12,9%) hebben het hoogst aantal personen met een statuut chronische aandoening.

Tabel 25: % inwoners die zich gezond voelen

	% inwoners die zich gezond voelen
Geel	74%
Herselt	72%
Hulshout	66%
Laakdal	76%
Meerhout	75%
Westerlo	73%
Benchmark: regio Kempen	Min: 66% en max 80%
Benchmark: Vlaams Gewest	73%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

De meeste gemeenten van de eerstelijnszone bevinden zich boven het gemiddelde van het Vlaams Gewest (73%) wat betreft zich gezond voelen. Herselt scoort lager (72%), alsook Hulshout (66%).

Prevalentie diabetes

Per 1.000 personen in de ziekteverzekering zijn er 54 personen met een diabetesbehandeling. Het gemiddelde in het Vlaams Gewest is 56 (Provincies in Cijfers, 2022).

BEL-score

De gemiddelde BEL-score van 65-plussers die thuiszorg ontvangen, bedraagt in het Vlaams Gewest 28,3. We beschikken hier enkel over de gemiddelde waarden voor de gemeenten, dus voor het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen kon deze waarde niet berekend worden. Op gemeenteniveau varieert de gemiddelde BEL-score van 28,8 in Hulshout tot 32,6 in Laakdal (Provincies in Cijfers, 2022)..

Personen met een handicap

Per 1.000 18-plussers zijn er in ELZ Zuiderkempen 68,25 personen erkend door de Directie-generaal Personen met een handicap. In het Vlaams Gewest ligt dit op 62,25 per 1.000 (Provincies in Cijfers, 2022).

Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden en voor ouderen met een zorgnood

In ELZ Zuiderkempen worden 3.651 zorgbudgetten toegekend in een mantel- en thuiszorgsituatie. 1.379 zorgbudgetten worden toegekend omwille van zorg in een residentiële setting. 4.065 zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) worden toegekend aan 65-plussers. Dit betekent dat 16,3% van de 65-plussers een zorgbudget krijgt. Dit aandeel is in ELZ Zuiderkempen hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. 2.110 ouderen, of 8,4% van de 65-plussers krijgen bovenop een

zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ook een zorgbudget voor ouderen. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

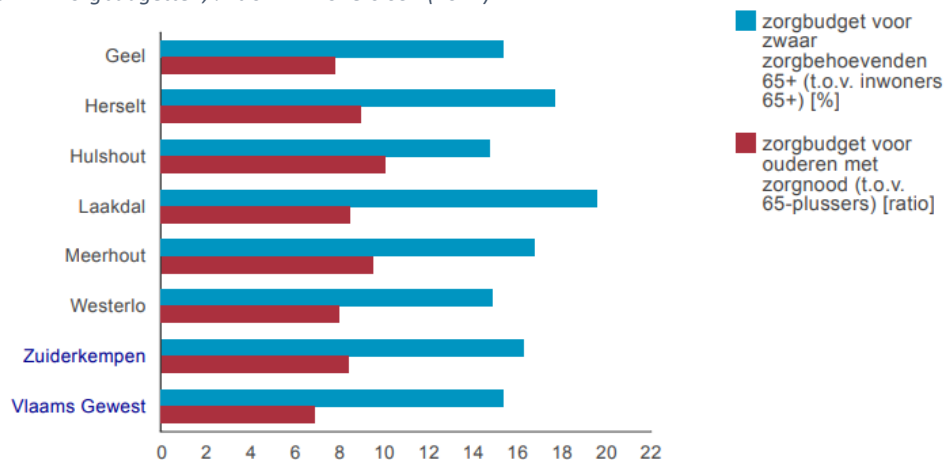
Tabel 26: Zorgbudgetten (2021)

	zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg	zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg	zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden 65+	zorgbudget voor ouderen
Geel	1.103	505	1.270	642
Herselt	510	193	594	301
Hulshout	295	89	312	214
Laakdal	676	184	684	295
Meerhout	341	121	371	209
Westerlo	726	287	834	449
Zuiderkempen	3.651	1.379	4.065	2.110
Vlaams Gewest	189.500	76.200	211.662	94.607

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Directie-generaal Personen met een handicap & Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Figuur 22: Zorgbudgetten, % t.o.v. inwoners 65+ (2021)

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be, Directie-generaal Personen met een handicap & Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Zorgbehoefte bij ouderen

In ELZ Zuiderkempen zijn 24.997 inwoners ouder dan 65 jaar in 2021. Deze groep vertegenwoordigt 21,2% van de bevolking. Hiervan zijn 6.838 inwoners ouder dan 80 jaar, of 5,8 % van de bevolking in de ELZ is 80-plusser (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 27: Ouderen (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
65+ jaar	24.997	370.077	1.377.526
80+ jaar	6.838	109.778	412.600

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

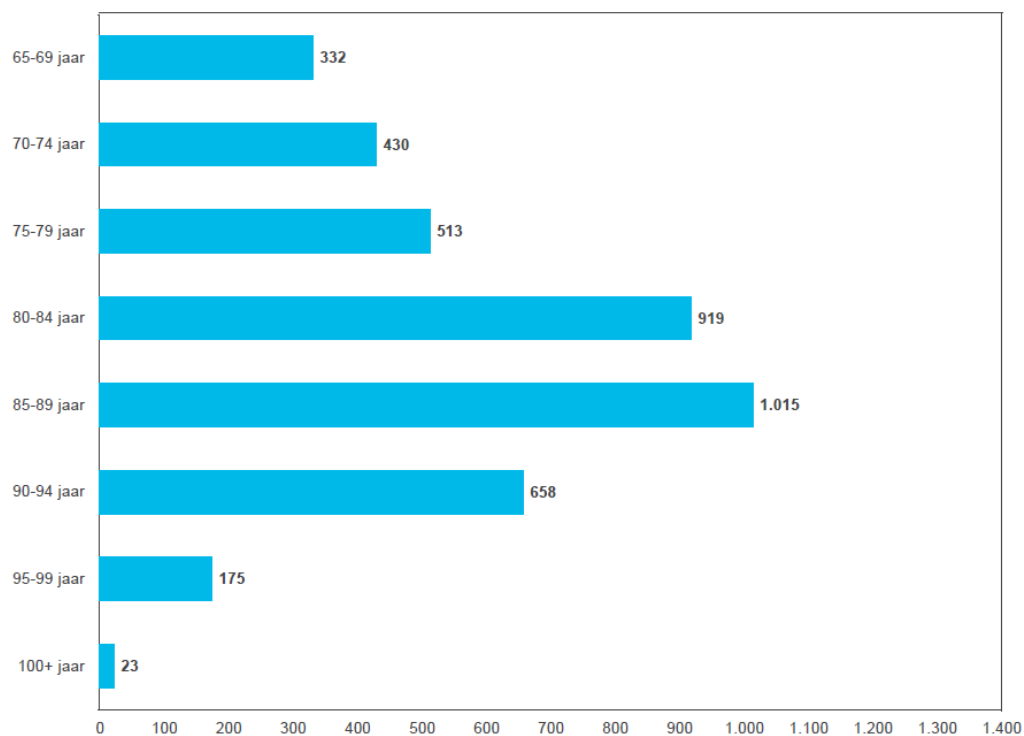
Tabel 28: Ouderen, % t.o.v. alle inwoners (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
65+ jaar (t.o.v. inwoners)	21,2	19,7	20,7
80+ jaar (t.o.v. inwoners)	5,8	5,8	6,2

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Met hogere leeftijd zien we een relatieve toename van het zorggebruik. Op basis van het aantal dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden tellen we in 2021 in ELZ Zuiderkempen 5.030 zorggebruikers waarvan er 80,8 % oftewel 4.065 ouder zijn dan 65 jaar. Dit is 16,3 % van de 65-plussers. De grootste groep zorggebruikers vinden we bij de tachtigers. In ELZ Zuiderkempen gaat het om 2.790 zwaar zorgbehoevende 80-plussers, of 40,8 % van de 80-plussers (Provincies in Cijfers, 2022).

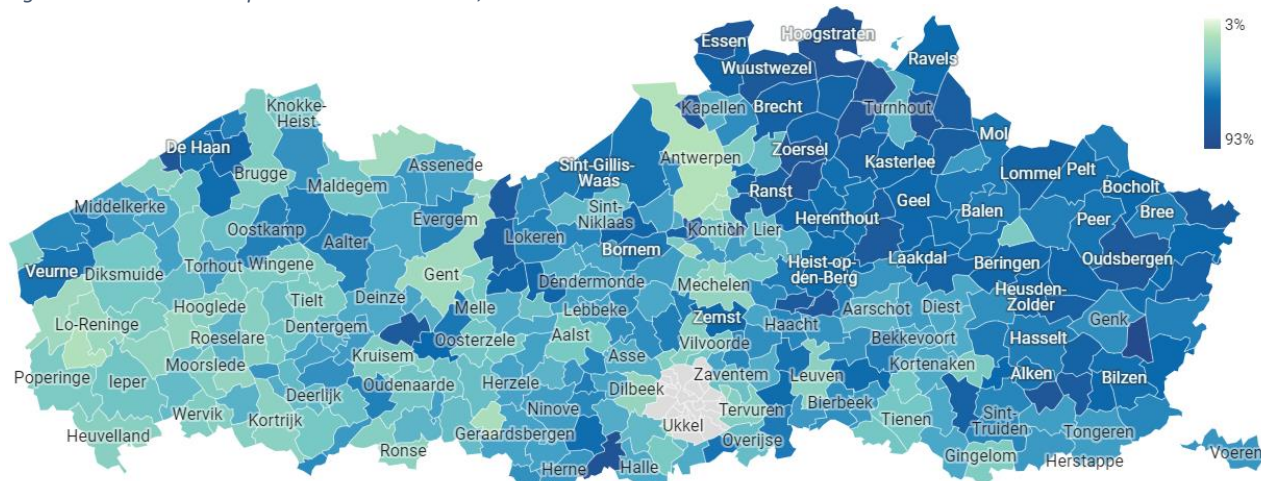
Figuur 23: Zorggebruik o.b.v. dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevende 65-plussers in het gekozen gebied (2021)

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Ouderen met dementie

Figuur 24: % toename % personen met dementie, 2035 t.o.v. 2018

Map: Jan Steyaert • [Get the data](#) • Created with [Datawrapper](#)

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen geeft aan dat ze voor de ELZ Zuiderkempen nog een grote stijging verwachten tegen 2035 van het % personen met dementie.

2.4.2. Preventieve gezondheid

Dekkingsgraad borstkanker-, baarmoederhals- en darmkankerscreening

In ELZ Zuiderkempen bedraagt de totale dekking voor de borstkankerscreening 63,8%. Dit aandeel is hoger dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Voor de baarmoederhalskankerscreening bedraagt de totale dekking 63,2%. Dit aandeel is hoger dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Voor de darmkankerscreening is dit 68,4%. Dit aandeel is hoger dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 29: Totale dekkingsgraad bevolkingsonderzoeken kankerscreening (2020)

	<u>totale dekkingsgraad borstkankerscreening (t.o.v. vrouwen 50- 69 jaar)</u>	<u>totale dekkingsgraad baarmoederhalskankerscreening (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)</u>	<u>totale dekkingsgraad darmkankerscreening (t.o.v. 51-74 jaar)</u>
Geel	62,7	62,4	67,5
Herselt	62,7	59,9	66,5
Hulshout	68,8	63,2	68,3
Laakdal	63,8	65,7	70,2
Meerhout	64,4	61,5	69,8
Westerlo	63,7	65,5	69,2
Zuiderkempen	63,8	63,2	68,4
Vlaams Gewest	61,6	62,6	63,5

Bron: Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting Kankerregister | provincies.incijfers.be

Preventieve mondzorg

In ELZ Zuiderkempen gaat 43,4% van de bevolking naar de tandarts vanuit preventief oogpunt. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 30: Preventieve mondzorg, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2018)

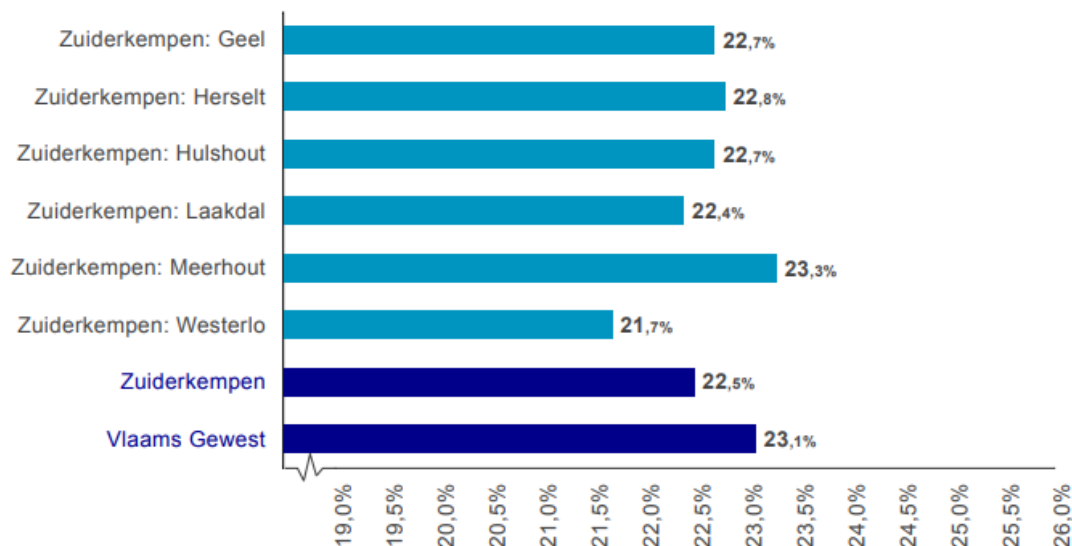
	<u>preventieve mondzorg (t.o.v. personen in de ziekteverzekering)</u>
Geel	43,0
Herselt	42,5
Hulshout	43,4
Laakdal	44,4
Meerhout	47,6
Westerlo	42,2
Zuiderkempen	43,4
Vlaams Gewest	39,2

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Onderconsumptie tandartsbezoek

Ondanks de financiële stimulansen om preventief tandartsbezoek te stimuleren, is het voor gezinnen met financiële problemen vaak niet mogelijk om een tandarts te betalen, waardoor een tandartsbezoek, en zeker een preventief tandartsbezoek, uitgesteld of afgelast wordt. De onderconsumptie van tandartsbezoeken wordt dan ook vaak als graadmeter voor kansarmoede gezien. In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen ging 22,5% van de inwoners de laatste 3 jaar niet naar een tandarts. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 25: Geen tandartsbezoek tijdens de laatste drie jaar, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2018)

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Tabel 31: Consumptie - gemeenten Zuiderkempen

	huisartsbezoek (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [2017] ^(*)	globaal medisch dossier (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [2018]	tandartsbezoek (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [2018]
Zuiderkempen: Geel	85,8	83,2	61,3
Zuiderkempen: Herselt	88,7	88,5	61,9
Zuiderkempen: Hulshout	89,3	86,0	61,2
Zuiderkempen: Laakdal	89,3	88,0	61,6
Zuiderkempen: Meerho...	87,6	87,2	62,6
Zuiderkempen: Westerlo	88,4	85,8	62,9
Zuiderkempen	87,7	85,7	61,9
Vlaams Gewest	82,9	82,2	59,4

Tabel 32: bezoek huisarts en voldoende huisartsen (in %)

Regio	Bezoek huisarts %	Voldoende huisartsen
Geel	87%	74%
Herselt	90%	87%
Hulshout	90%	82%
Laakdal	90%	91%
Meerhout	90%	91%
Westerlo	90%	91%
Benchmark: regio Kempen	88%	(min: 64%, max:95%)
Benchmark: Vlaams Gewest	81%	82%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

2.4.3. Geneesmiddelengebruik

Antibioticagebruik

Tabel 33: Consumptie ATC J01 - Gemeenten

	Antibioticumcon: - verpakkingen [aantal per 1.000 rechthebbenden per dag] [2019] (*1)	Antibioticumcon: - DDD [aantal per 1.000 rechthebbenden per dag] [2019]	Antibioticumcon: - behandelingen [aantal per 1.000 rechthebbenden per dag] [2019]	Antibioticumcon: - rechthebbenden [aantal per 1.000 rechthebbenden per dag] [2019]	Antibioticumbh. huisartsen [aantal per 1.000 contacten per dag] [2018]
Gemeente Geel	2,31	18,53	1,68	0,86	107,23
Gemeente Hulshout	2,18	19,43	1,79	0,91	104,18
Gemeente Laakdal	2,42	20,55	1,81	0,91	93,35
Gemeente Meerhout	2,15	18,04	1,71	0,90	108,74
Gemeente Westerlo	2,31	19,28	1,75	0,89	110,98
Gemeente Herselt	2,54	20,42	1,96	0,98	110,32
Provincie Antwerpen	1,86	15,59	1,43	0,78	97,63
Arrondissement Turnho...	2,22	18,53	1,67	0,87	107,86

Bron: IMA-AIM-atlas

Wat betreft antibioticagebruik is er gemiddeld een verhoogd antibioticagebruik ten opzichte van de Provincie Antwerpen. Cijfers ter vergelijking van de eerstelijnszone waren niet ter beschikking. De gemeente Herselt kent het hoogste gebruik, gevolgd door Laakdal.

Psychofarmaka: antidementia, antidepressiva en stimulantia

Deze data zijn alleen beschikbaar op niveau van de gemeenten, provincie of arrondissement. Daarom bespreken we dit over de diverse gemeenten heen.

Tabel 34: Antidementia - Gemeenten

	Volume DDD antidementia per 1.000 rechthebbenden per dag [Aantal per 1000 per dag] [2020]	% gebruikers antidementia [percentage] [2020]	% gebruikers antidementia zeer korte duur [percentage] [2019]	% gebruikers antidementia korte duur [percentage] [2019]	% gebruikers antidementia middellange duur [percentage] [2019]	% gebruikers antidementia lange duur [percentage] [2019]	% gebruikers met eerste dosis antidementia voorgeschreven door arts- specialist [percentage] [2019]
Gemeente Geel	14,2	1,8	-	-	-	83,1	50,7
Gemeente Herselt	10,6	1,3	-	-	-	94,3	30,2
Gemeente Hulshout	12,9	1,1	-	-	-	79,2	-
Gemeente Laakdal	13,2	1,2	-	-	-	87,8	34,7
Gemeente Meerhout	22,0	2,1	-	-	-	85,7	37,3
Gemeente Westerlo	9,0	1,1	-	-	-	89,1	42,2
Provincie Antwerpen	13,0	1,4	4,9	5,3	6,6	83,2	42,0
Arrondissement Turnho...	18,1	1,9	3,3	4,8	6,4	85,5	42,7

Bron: IMA-AIM-atlas

De gemeenten van de eerstelijnszone scoren divers wat betreft gebruik antidementia. Meerhout, Laakdal en Geel hebben het hoogste gebruik. Westerlo, Hulshout en Herselt het laagste verbruik. Belangrijke kanttekening hierbij is de ligging van de woonzorgcentra hier mogelijk een invloed op hebben.

Tabel 35: Antidepressiva - Gemeenten

	Volume DDD antidepressiva per 1.000 rechthebbenden per dag [Aantal per 1000 per dag] [2020]	% gebruikers antidepressiva [percentage] [2020]	% gebruikers antidepressiva zeer korte duur [percentage] [2019]	% gebruikers antidepressiva korte duur [percentage] [2019]	% gebruikers antidepressiva middellange duur [percentage] [2019]	% gebruikers antidepressiva lange duur [percentage] [2019]
Gemeente Geel	74,9	11,3	13,5	5,0	5,4	76,0
Gemeente Herselt	83,0	13,1	13,7	5,6	5,3	75,4
Gemeente Hulshout	84,5	12,9	14,4	5,2	4,4	76,0
Gemeente Laakdal	97,4	14,1	13,5	5,4	5,2	75,9
Gemeente Meerhout	79,2	11,9	14,1	5,8	4,6	75,5
Gemeente Westerlo	85,0	12,5	11,8	6,3	5,0	77,0
Provincie Antwerpen	64,3	10,9	16,4	6,0	5,8	71,9
Arrondissement Turnho...	76,2	12,1	14,5	5,5	5,3	74,7

Bron: IMA-AIM-atlas

De gemeenten Geel en Westerlo kennen het minste gebruik van antidepressiva ten opzichte van de gemiddelde van het Arrondissement Turnhout en de Provincie Antwerpen. Herselt scoort het hoogste wat betreft gebruik over alle tijdsduren heen. Wat betreft lange duurgebruik (cijfers 2019) scoort de eerstelijnszone hoger dan de Provincie Antwerpen, alsook het Arrondissement Turnhout.

Tabel 36: Stimulantia - Gemeenten

	Volume DDD stimulantia per 1.000 kinderen per dag [Aantal per 1000 per dag] [2020]	% gebruikers stimulantia [percentage] [2020]	% gebruikers stimulantia zeer korte duur [percentage] [2019]	% gebruikers stimulantia korte duur [percentage] [2019]	% gebruikers stimulantia middellange duur [percentage] [2019]	% gebruikers stimulantia lange duur [percentage] [2019]	% gebruikers met eerste dosis stimulantia voorgeschreven door arts-specialist [percentage] [2019]
Gemeente Geel	6,7	1,8	-	-	-	75,0	59,6
Gemeente Herselt	10,0	2,3	-	-	-	78,9	63,4
Gemeente Hulshout	12,8	1,8	-	-	-	64,7	60,9
Gemeente Laakdal	11,0	2,6	-	-	-	62,8	54,7
Gemeente Meerhout	17,0	3,5	-	-	-	74,2	70,3
Gemeente Westerlo	8,4	1,5	-	-	-	80,9	62,7
Provincie Antwerpen	12,3	2,5	11,6	8,5	9,1	70,8	69,1
Arrondissement Turnho...	12,9	2,6	10,4	8,6	9,5	71,5	68,0

Bron: IMA-AIM-atlas

Wat betreft het gebruik van stimulerende middelen, zien we een verspreid gebruik. Gemiddeld genomen is er een lager gebruik van stimulerende middelen over lange duur, met uitzondering van Westerlo en Herselt (cijfers 2019). Als we kijken naar het % gebruikers in 2020 scoren Laakdal en Meerhout gemiddeld hoger dan de provincie en het arrondissement.

Verslavingsproblematiek

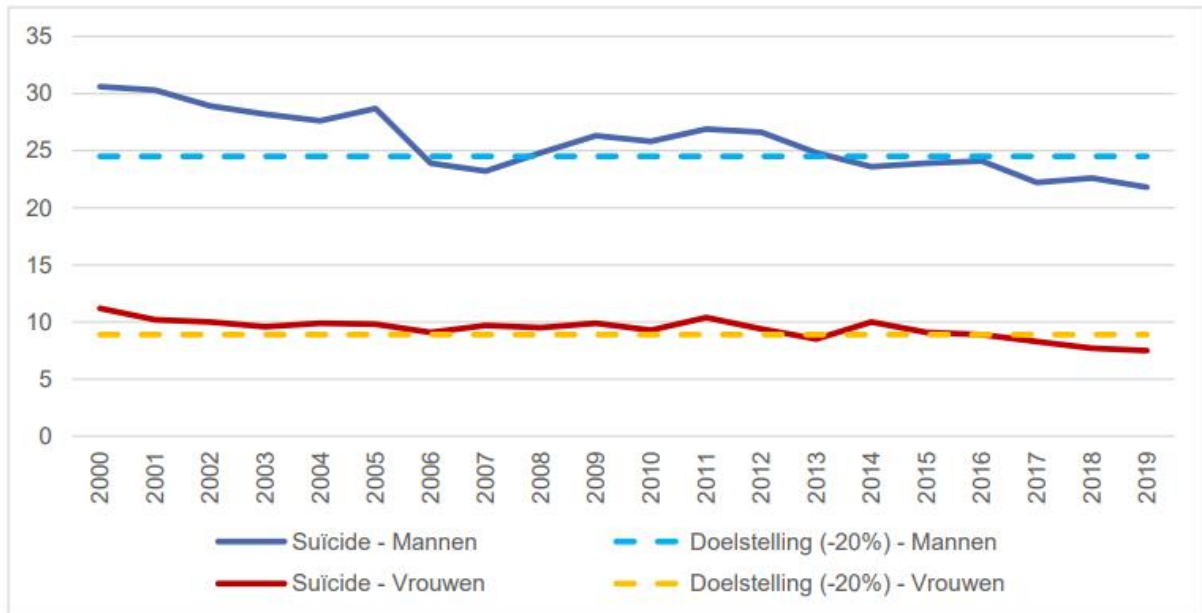
In 2018 gaf 22% van de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar aan dat ze experimenteerden met cannabis, 1,7% gaf aan cocaïne te hebben gebruikt in het afgelopen jaar, 0,7% opioïden en 1,5% xtc of amfetamines. 6% gebruikte in het afgelopen jaar cannabis.

Eveneens in 2018 was bij 14% van de bevolking die het laatste jaar alcohol dronk het alcoholgebruik problematisch op basis van de CAGE-vragenlijst. Dit bij 19% van de mannen en 9% van de vrouwen. Dit komt neer op 779.082 personen in Vlaanderen van 15 jaar en ouder. De afgelopen jaren steeg het problematisch alcoholgebruik met 5%. De leeftijdsgroep 15-24 jaar kent de grootste problematiek. 9% van de patiënten kreeg de diagnose alcoholmisbruik, dubbel zoveel bij de mannen als vrouwen. (De Druglijn, 2022)

Gedetailleerde cijfers op niveau van de Eerstelijnszone zijn niet beschikbaar.

Suïdecijfers

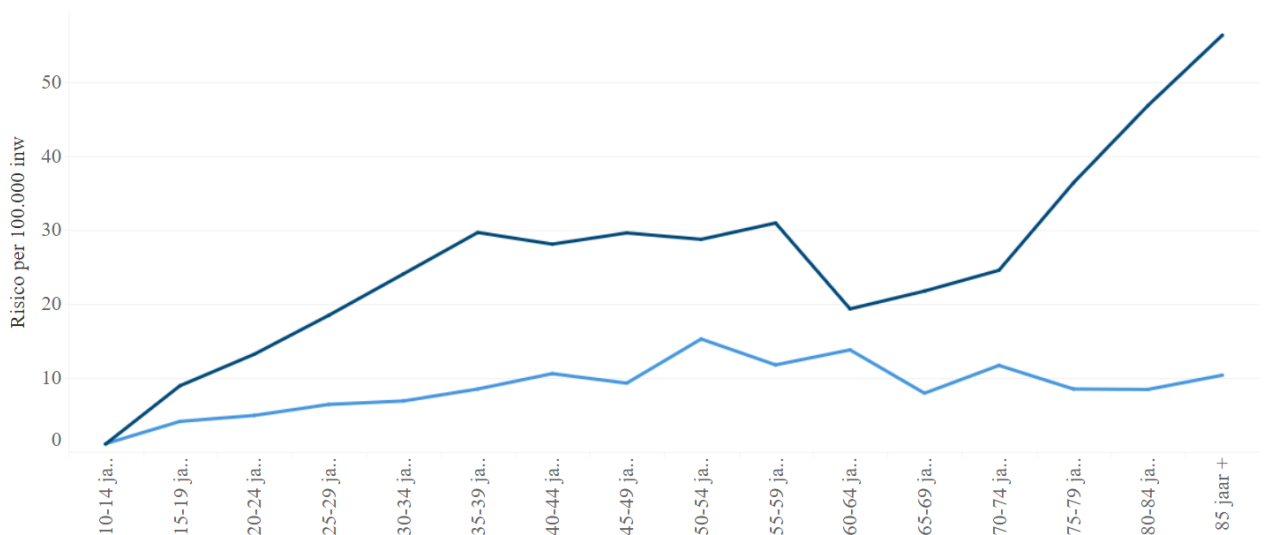
Figuur 26: Evolutie gestandaardiseerde sterftcijfers voor suïcide en onbepaalde intentie (per 100.000 inwoners), vergelijking met de vooropgestelde gezondheidsdoelstelling, per geslacht, 2000-2019, Vlaanderen

Bron: Vlaams Expertisepunt Suïcidepreventie

Figuur 27: suïciderisico per leeftijdsgroep (5 jaar) -2020 (Vlaanderen)

bij **mannen** en **vrouwen**
Selectie: Suïcide

Bron: Vlaams Expertisepunt Suïcidepreventie

2.4.4. Samenvattend: zorg en gezondheid

De Eerstelijnszone Zuiderkempfen kent een gelijkaardig gemiddelde van statuut chronische aandoeningen (12,6% ten opzichte van 11,3%) ten opzichte van het Vlaams Gewest. De gemeenten Laakdal (13,9%) en Geel (12,9%) hebben het hoogste cijfer. De eerstelijnszone kent een hoger gemiddelde wat betreft personen met een erkende handicap (68,25% ten opzichte van 62,25%) en een gemiddeld hoger gescoorde BEL-score. Het aantal personen met een diabetesbehandeling ligt lager (54% ten opzichte van 56%).

We zien dat de meeste gemeenten rond het gemiddelde van het Vlaams Gewest zitten wat betreft inwoners die zich gezond voelen (73%). Hulshout kent hier een lager cijfer (66%) en Laakdal het hoogste: 76%.

16,3% van de 65-plussers krijgt een zorgbudget. Dit is hoger dan het gemiddelde in het Vlaamse gewest. 8,4% van de 65-plussers krijgt hier bovenop een budget voor zwaar zorgbehoevenden. Met hogere leeftijd zien we vaak een toename in zorggebruik. Van het aantal dossiers met een budget voor zwaar zorgbehoevende is dan ook 80,8% ouder dan 65 jaar. 40,8% van de 80-plussers gebruikt dit budget. Gezien er een toename verwacht wordt van de verouderde bevolking, zal dit aantal vermoedelijk alleen maar toenemen. Ook is er de verwachting dat er meer ouderen met dementie zullen zijn in de toekomst.

Wat betreft screening voor borstkanker, baarmoederhalskanker en darmkankerscreening zien we een hogere screening in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen ten opzichte van het Vlaams Gewest. Ook gaat een hoger aandeel preventief naar de tandarts (43,3%). De onderconsumptie van de tandarts, een indicator voor armoede, ligt lager dan het Vlaams gemiddelde. Daarnaast blijkt dat er ook een hoger gebruik is van het bezoek aan de huisarts en zijn er, gevraagd naar hun mening hierover, volgens de inwoners in de gemeenten nog voldoende huisartsen aanwezig, volgens de cijfers van 2020. Belangrijk hierbij om in het achterhoofd te houden dat dit om cijfers van 2020 gaat.

Wat betreft medicatiegebruik zien we een verhoogd gebruik in antibiotica voor de eerstelijnszone. Wat betreft antidementia en stimulerende middelen is er een divers gebruik. Wel is er wat betreft lange duurgebruik van antidepressiva een hoger gemiddelde over de gemeenten van de eerstelijnszone heen. Dit kan wijzen op personen met mentale problematieken.

Tot slot zijn er geen suïdecijfers of verslavingscijfers per gemeente beschikbaar. Wel zien we dat de suïcides afgenomen zijn de laatste jaren. Mannen plegen vaker dan vrouwen zelfdoding. Ook in de oudere leeftijdsgroepen wordt er vaker zelfdoding gepleegd. Gezien deze doelgroep toeneemt in de eerstelijnszone, is hier best aandacht voor. Ook merken we op dat mannen vaker dan vrouwen verslaafd zijn en 14% van de Vlaamse bevolking kampt met een alcoholproblematiek. In 2018 experimenteerde 22% van de Vlamingen met cannabis. Dit vraagt om gepaste ondersteuning of preventie binnen de Vlaamse gemeenten.

Deze cijfers geven weer welke doelgroepen kwetsbaar zijn en mogelijks een ondersteuningsvraag of -nood zullen hebben. Deze nood kan zich situeren over de levensdomeinen heen.

2.5. Algemene reflectie: demografische ontwikkelingen

Vanuit deze analyse zien we verschillende kwetsbare groepen naar voren komen:

- Ouderen
- Oudere personen met dementie
- Personen met mogelijks mentale problematiek (inname antidepressiva)
- Eenoudergezinnen zijn een grote groep van de huishoudens. Desalniettemin nemen ze af
- Er is een grote groep alleenwonende personen, ook bij ouderen, wat een verhoogde kwetsbaarheid kan geven
- Er is een hoger aantal personen met een beperking, alsook chronisch statuut
- Er is een hogere BEL-scoring gemiddeld genomen. Dit kan duiden op meer zorgvragen en kwetsbare doelgroepen binnen de eerstelijnszone.
- Toename personen van niet-Belgische herkomst, vooral minderjarigen. Dit is een groep met kwetsbaarheden zoals het ervaren van angst, depressieve symptomen en kans op ontwikkeling van een psychische stoornis

Volgende sterktes komen naar voren

- Er is een goede preventie van kankers.
- Er is een goed bezoek aan huisartsen en tandartsen. Belangrijk hierbij is weliswaar om in het achterhoofd te houden dat het om cijfers van 2020 gaat. Recente signalen uit het werkveld van ELZ Zuiderkempfen wijzen op een recent hiaat in het aanbod van huisartsen en tandartsen in de regio.

Volgende uitdagingen liggen er voor de eerstelijnszone in de toekomst:

- Een toename van de ouderen onder de bevolking. Dit gaat gepaard met verschillende uitdagingen zoals meer risico op emotionele eenzaamheid, kleinere sociale netwerken, een verhoogde kans op één of meerdere chronische aandoeningen ...
- Een lagere familiale zorg-index, wat kan duiden op een tekort aan potentiële informele zorg voor de oudste ouderen
- Er is weinig positieve houding ten opzichte van diversiteit, desondanks dat personen met een niet-Belgische herkomst toenemen
- Diverse kwetsbare groepen die kans hebben op een verhoogde zorg- en ondersteuningsnood zoals personen met een beperking, ouderen met een zorgbudget, oudste ouderen met zorgvragen, personen met een psychische kwetsbaarheid ...
- Er zal een toename zijn van personen met dementie in de toekomst
- Er is geen concreet zicht op het aantal suicides of het aantal personen met een verslavingsproblematiek binnen de Eerstelijnszone. Toch zien we dat er op Vlaams niveau een hoger zelfdodingscijfers is onder de ouderen, welke leeftijdsgroep fel vertegenwoordigd is binnen de ELZ. Ook is het aantal personen met een verslaving of gebruik van cannabis een mogelijk aandachtspunt.

We focusten nog niet op personen die in (kans)armoede leven, maar dit komt in het volgende hoofdstuk aan bod.

3. (sociaal-)economische ontwikkelingen

In dit hoofdstuk bespreken we de (sociaal-)economische ontwikkelingen aan de hand van diverse indicatoren.

3.1. Inkomens

3.1.1. Fiscaal inkomen

Tabel 37: Fiscale inkomens van personen -2019

	totaal netto belastbaar inkomen [€]	gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner [€]
Zuiderkempfen: Geel	851.463.250	20.914
Zuiderkempfen: Herselt	297.410.126	20.460
Zuiderkempfen: Hulshout	217.368.421	20.733
Zuiderkempfen: Laakdal	328.692.840	20.298
Zuiderkempfen: Meerho...	209.610.379	20.293
Zuiderkempfen: Westerlo	526.754.111	20.957
Zuiderkempfen	2.431.299.127	20.711
Antwerpen (Prov.)	37.496.033.754	20.007
Vlaams Gewest	135.902.000.000	20.459

Bron: Provincies in Cijfers

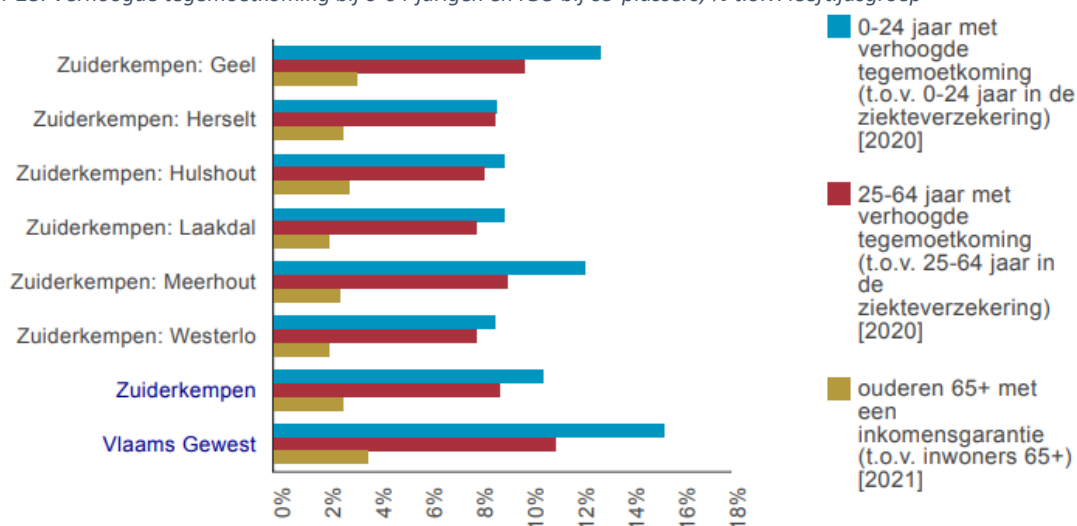
Het gemiddeld belastbaar inkomen ligt gemiddeld hoger (20.711 euro) ten opzichte van het gemiddelde van de provincie of het Vlaams Gewest. Echter wil dit niet zeggen dat er geen personen zijn met lagere inkomens, de lage en hogere inkomens kunnen bijdragen aan dit gemiddelde.

3.1.2. Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (A)

10,6% van de kinderen en jongeren (0 tot 24 jaar) in de ELZ Zuiderkempfen heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit betekent dat dit kinderen en jongeren zijn die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Het aandeel in ELZ Zuiderkempfen is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. 8,9% van de bevolking van 25 tot 64 jaar in ELZ Zuiderkempfen heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. Tot slot ontvangt 2,7% van de ouderen (65+) een inkomensgarantie voor ouderen. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Het percentage van inwoners met een verhoogde tegemoetkoming is in ELZ Zuiderkempen de afgelopen 5 jaar nagenoeg stabiel gebleven. In 2021 was dit 12,26%. Dit aantal is lager dan het Vlaams gemiddelde, nl. 14,08% (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 28: Verhoogde tegemoetkoming bij 0-64-jarigen en IGO bij 65-plussers, % t.o.v. leeftijdsgroep

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be, Federale Pensioendienst | provincies.incijfers.be

3.1.3. Inwoners met inkomen beneden kritische grens

Tabel 38: % inwoners met inkomen beneden kritische grens (2020)

	% individuele aangiften	% gemeenschappelijke aangiften
Geel	16,5%	4,0%
Herselt	15,4%	4,3%
Hulshout	14,5%	3,9%
Laakdal	13,8%	2,7%
Meerhout	14,7%	3,3%
Westerlo	16,7%	2,8%
Kempen	17,5%	4,5%
Vlaams Gewest	18,2%	5,4%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

Tabel 38 geeft een overzicht van het aandeel individuele fiscale aangiften met een netto belastbaar inkomen lager dan 10.000 euro en aandeel gemeenschappelijke fiscale aangiften met een netto belastbaar inkomen lager dan 20.000 euro. Deze percentages liggen in alle gemeenten iets lager dan

het gemiddelde voor de Kempen en het Vlaams Gewest. In Geel en Westerlo ligt het % het hoogst voor de individuele aangiften; in Herstelt en Geel voor de gemeenschappelijke aangiften.

3.1.4. (Equivalent) leefloon (A)

Het aantal personen met een leefloon per 1000 inwoners ligt in ELZ Zuiderkempen merkelijk lager dan het Vlaams gemiddelde. Alleen Geel kent een hoger aantal (6,66% t.o.v. 5,36%).

Tabel 39: % aantal personen met een leefloon per 1000 inwoners (09/2022)

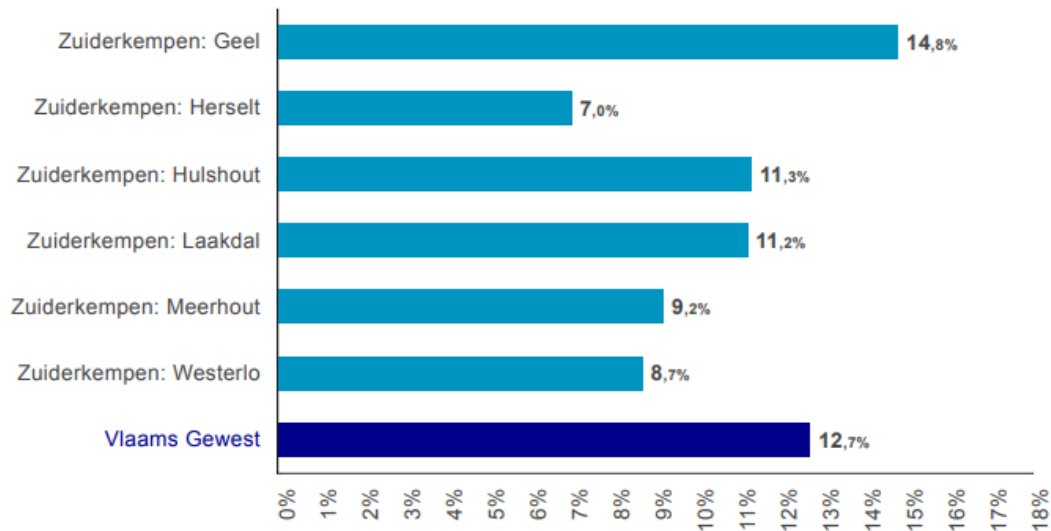
Gemeenten	% aantal personen met een leefloon per 1000 inwoners
Geel	6,66%
Herselt	4,01%
Hulshout	2,84%
Laakdal	1,52%
Meerhout	4,09%
Westerlo	1,62%
Vlaanderen	5,36%
Provincie Antwerpen	6,43%
Arrondissement Turnhout	4,14%

Bron: <https://stat.mi-is.be/>

3.1.5. Kansarmoede-index Kind en Gezin

De kansarmoede-index van Kind en Gezin is een inschatting van het aandeel kinderen van 0 tot 3 jaar dat opgroeit in een kansarm gezin. Omdat het om kleine aantallen gaat, neemt Kind en Gezin hiervoor een gemiddelde over drie jaar. De kansarmoede wordt ingeschat door de regioverpleegkundigen tijdens de contacten bij gezinnen aan huis. Een gezin dat op minstens drie van de onderstaande criteria scoort, wordt daarbij beschouwd als kansarm: het maandinkomen van een gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. De kansarmoede-index van Kind en Gezin bedraagt 12,7 voor het Vlaams Gewest. De waarden voor de gemeenten van de ELZ Zuiderkempen variëren van 7,0 in Zuiderkempen: Herselt tot 14,8 in Zuiderkempen: Geel. De kansarmoede-index van Kind en Gezin is niet beschikbaar op het niveau van de eerstelijnszones (Provincies in Cijfers, 2022)..

Figuur 29: Kansarmoede-index Kind en Gezin (2021)

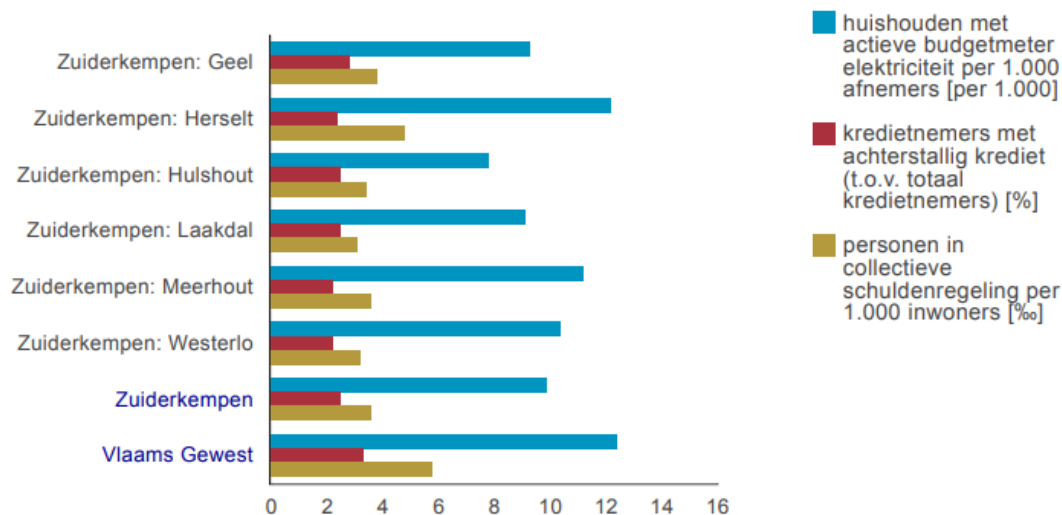

Bron: Opgroeien | provincies.incijfers.be

3.1.6. Betalingsproblemen

Mensen met beperkte financiële middelen hebben vaak te kampen met betalingsproblemen. Drie soorten betalingsproblemen worden van naderbij bekeken: het aandeel huishoudens met een actieve budgetmeter voor elektriciteit het aandeel kredietnemers met minstens één achterstallig krediet het aandeel personen dat zich in een collectieve schuldenregeling bevindt In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempfen hebben 9,9 per 1.000 huishoudens een actieve budgetmeter voor elektriciteit. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. 2,5% van de kredietnemers heeft minstens 1 achterstallig krediet. Dit aandeel is lager dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Per 1.000 inwoners hebben 3,6 personen een collectieve schuldenregeling. Dit is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 30: Betalingsproblemen

Bron: Vlaamse regulator van de elektriciteits- en gasmarkt (VREG) | provincies.incijfers.be, Nationale Bank van België - Centrale voor kredieten aan particulieren | provincies.incijfers.be

Tabel 40: Inschatting rondkomen (2020)

Wat denken inwoners over... (2022)	Heel moeilijk rondkomen	Moeilijk rondkomen
Geel	3%	12%
Herselt	3%	9%
Hulshout	4%	11%
Laakdal	3%	11%
Meerhout	3%	8%
Westerlo	2%	9%
Kempen		
Vlaams Gewest		

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

Tabel 41: Betalingsmoeilijkheden diverse domeinen (2020)

Wat denken inwoners over... (2022)	Algemeen	Wonen	Energie	School	Opvang	Zorg
Geel	12%	6%	8%	3%	1%	8%
Herselt	10%	5%	5%	4%	2%	4%
Hulshout	11%	3%	6%	5%	2%	6%
Laakdal	8%	4%	5%	3%	1%	1%
Meerhout	10%	5%	4%	2%	0%	4%
Westerlo	7%	3%	4%	2%	1%	3%
Kempen	Min:5%-max:15%	Min:1% - max: 9%	Min:2%-max:9%	Min:0%-Max:6%	Min:0%-max: 4%	Min:1%-Max:8%
Vlaams Gewest	10%	5%	6%	4%	2%	5%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

Ongeveer 10% van de eerstelijnszone geeft aan moeilijk rond te komen of betalingsmoeilijkheden te ervaren.

3.1.7. Samenvattend: inkomens

Het gemiddeld netto-inkomen van de eerstelijnszone ligt hoger dan het Vlaams gemiddeld. Het aantal personen met een leefloon ligt lager dan het Vlaams gemiddelde, alleen Geel scoort hoger (6,66% t.o.v. 5,36%). Dit kan aan diverse factoren liggen.

We zien dat er een lager aantal inwoners is met een verhoogde tegemoetkoming ten opzichte van het Vlaams gemiddelde. Echter is dit een aanzienlijke groep binnen de eerstelijnszone. 10,6% van de kinderen en jongeren (0-24 jaar), 8,9% van de bevolking van 25 tot 64 jaar en 2,7% van de ouderen (65+) een inkomensgarantie voor ouderen.

De kansarmoede-index ligt voor alle gemeenten van de Eerstelijnszone Zuiderkempen lager dan het gemiddelde, met uitzondering van de gemeente Geel (14,8% t.o.v. 12,7%).

Tot slot als we kijken naar de betalingsproblemen, zien we dat de Eerstelijnszone Zuiderkempen gemiddeld minder betalingsproblemen heeft dan het Vlaams gemiddelde. Echter zien we wel een verspreid beeld. Herselt, Meerhout en Westerlo hebben een hoger cijfer met betrekking tot actieve budgetmeters. Het gaat hier om ongeveer 10% van de inwoners. Herselt en Geel scoren ook hoger met betrekking tot personen in collectieve schuldenregeling.

Tot slot geeft ongeveer 10% van de inwoners van de Zuiderkempen aan moeilijk rond te komen of betalingsmoeilijkheden te ervaren.

3.2. Socio-economische positie

3.2.1. Socio-economische positie

In ELZ Zuiderkempen heeft 46,3% van de bevolking een job (werkend), 1,4% van de bevolking is werkzoekend met een RVA-uitkering en 46,3% van de bevolking is niet beroepsactief. 6,1% van de bevolking in de ELZ is niet gekend bij de Belgische sociale zekerheid (Provincies in Cijfers, 2022)..

Tabel 42: Socio-economische positie - 2019

	werkenden (t.o.v. inwoners)	werkzoekenden (t.o.v. inwoners)	niet- beroepsactieven (t.o.v. inwoners)	geen link met Belgische sociale zekerheid (t.o.v. inwoners)
Zuiderkempen: Geel	46,3	1,4	45,7	6,6
Zuiderkempen: Herselt	45,9	1,4	46,9	5,8
Zuiderkempen: Hulshout	48,2	1,4	45,0	5,4
Zuiderkempen: Laakdal	46,6	1,2	46,5	5,7
Zuiderkempen: Meerho...	45,8	1,4	46,0	6,7
Zuiderkempen: Westerlo	45,6	1,3	47,5	5,5
Zuiderkempen	46,3	1,4	46,3	6,1
Antwerpen (Prov.)	43,0	2,0	46,1	8,9
Vlaams Gewest	44,0	1,6	46,7	7,8

Bron: Provincies in Cijfers

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in de ELZ Zuiderkempen een groter aandeel werkenden, een ongeveer even groot aandeel werkzoekenden, een ongeveer even groot aandeel niet-beroepsactieven en een kleiner aandeel 'anderen' (Provincies in Cijfers, 2022).

Om zicht te krijgen op de samenstelling van de groep niet-beroepsactieven, wordt deze groep hieronder verder bekeken in detail. De twee grootste groepen binnen de groep niet-beroepsactieven zijn de (brug)gepensioneerden en de kinderen die recht hebben op kinderbijslag. In ELZ Zuiderkempen is 21,2% van de bevolking (brug)gepensioneerd. 21,5% van de bevolking is een kind met recht op kinderbijslag.

Tabel 43: Detail van de niet-beroepsactieven, % t.o.v. alle inwoners (2019)

	in volledige loopbaan onderbreking	vrijgestelde werkzoekenden	personen met leefloon / financiële hulp	(brug) gepensioneerden	rechtgevende kinderen voor kinderbijslag	volledige arbeids ongeschikten	personen met tegemoetkoming aan personen met een handicap
Geel	0,1	0,3	0,7	19,9	21,7	2,4	0,6
Herselt	0,1	0,4	0,3	22,6	20,8	2,5	0,2
Hulshout	0,1	0,3	0,2	20,2	21,1	2,6	0,4
Laakdal	0,1	0,5	0,1	21,9	21,1	2,4	0,4
Meerhout	0,1	0,4	0,4	21,2	21,5	2,1	0,4
Westerlo	0,1	0,3	0,2	22,3	22,0	2,1	0,4
Zuiderkempen	0,1	0,3	0,4	21,2	21,5	2,4	0,4
Vlaams Gewest	0,1	0,4	0,5	20,2	22,9	2,0	0,5

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

Kansarmoede en herkomst

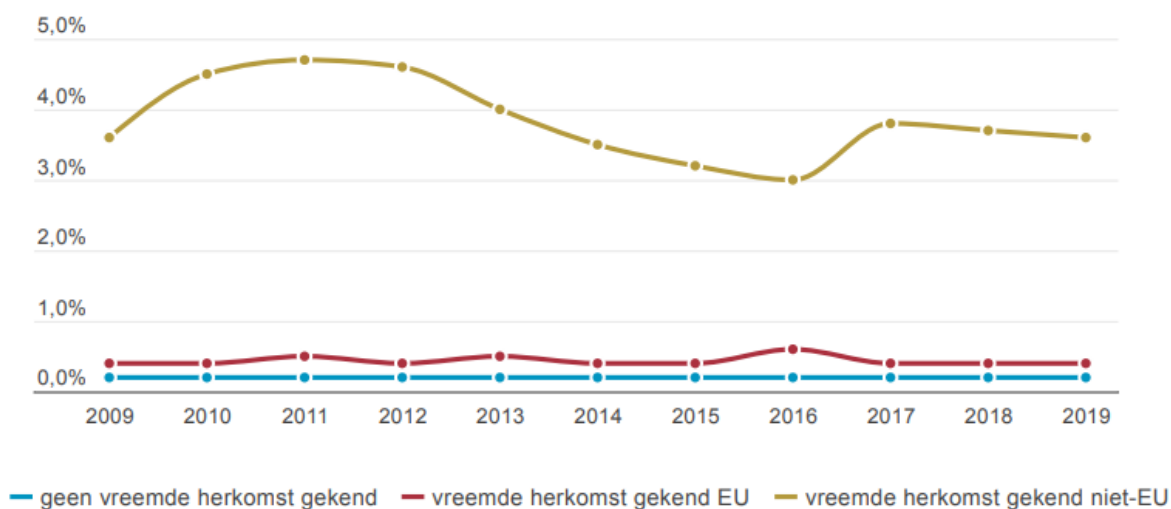
Tabel 44: Personen met een leefloon / financiële hulp, % t.o.v. herkomstgroep (2019)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
geen vreemde herkomst gekend	0,2	0,2	0,2
vreemde herkomst gekend EU	0,4	0,4	0,4
vreemde herkomst gekend niet-EU	3,6	2,7	2,8

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

In ELZ Zuiderkempen zien we dat binnen de bevolkingsgroep zonder vreemde herkomst binnen het aandeel personen met een leefloon 0,2% bedraagt. Binnen de groep van mensen met een vreemde EU-herkomst geldt dit voor 0,4% en binnen de groep van inwoners met een vreemde niet-EU herkomst is het aandeel 3,6% (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 31: Evolutie personen met een leefloon / financiële hulp naar herkomst, % t.o.v. herkomstgroep (2009-2019)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

3.2.2. Niet-werkende werkzoekenden

Op 1 januari 2022 waren er in ELZ Zuiderkempen 2.445 werkzoekenden zonder werk. Dit is 3,4% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18 tot 64 jaar). Het aandeel WZW ligt in ELZ Zuiderkempen lager dan in het Vlaams Gewest (4,3%). 372 hiervan waren jonge WZW. Berekend t.o.v. de leeftijdsgroep 18 tot 24 jaar is dit 4,4%. Het aandeel jonge WZW ligt daarmee in het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen op hetzelfde niveau als in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022)..

Tabel 45: Werkzoekenden zonder werk, aantal en % t.o.v. leeftijdsgroep (2022)

	WZW [aantal]	WZW (t.o.v. inwoners 18-64 jaar) [%]	WZW 18-24 jaar [aantal]	WZW 18-24 jaar (t.o.v. inwoners 18-24 jaar) [%]
Geel	973	3,8	165	5,2
Herselt	301	3,4	49	4,8
Hulshout	205	3,1	23	3,2
Laakdal	271	2,7	38	3,6
Meerhout	209	3,4	33	5,1
Westerlo	486	3,2	64	3,5
Zuiderkempen	2.445	3,4	372	4,4
Vlaams Gewest	173.234	4,3	24.263	4,7

Bron: VDAB en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Werkenden naar herkomst

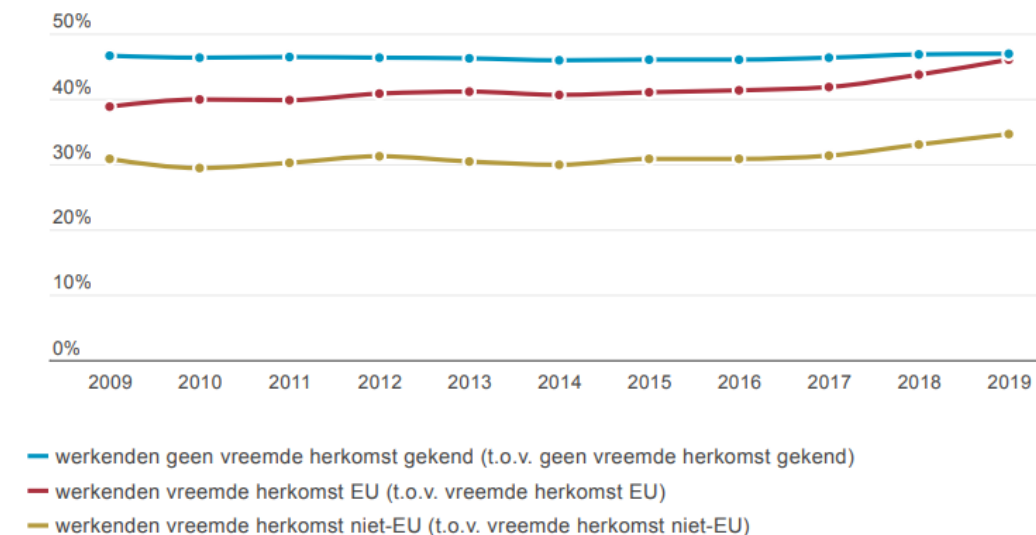
Tabel 46: Werkenden naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners of herkomstgroep (2019)

	werkenden (t.o.v. inwoners)	werkenden geen vreemde herkomst gekend (t.o.v. geen vreemde herkomst gekend)	werkenden vreemde herkomst EU (t.o.v. vreemde herkomst EU)	werkenden vreemde herkomst niet-EU (t.o.v. vreemde herkomst niet-EU)
gemeenten totaal	46,3	46,9	46,0	34,6
Antwerpen (Prov.)	43,0	45,9	41,3	31,3
Vlaams Gewest	44,0	46,2	41,5	32,5

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

In ELZ Zuiderkempen bedraagt het aandeel werkenden in het meest recente jaar 46,3%. Voor personen met een Belgische herkomst is dit 46,9%; voor personen met een buitenlandse EU-herkomst 46,0% en voor personen met een buitenlandse niet-EU-herkomst 34,6% (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 32: Evolutie werkende bevolking naar herkomst, % t.o.v. herkomstgroep (2009-2019)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

Scholingsgraad

Tabel 47: Hoogste onderwijsniveau van inwoners 25+ jaar - 2017

	laaggeschoold (t.o.v. 25- plussers)	middengespoold (t.o.v. 25- plussers)	hooggeschoold (t.o.v. 25- plussers)	onbekend onderwijsniveau (t.o.v. 25- plussers)
Zuiderkempen: Geel	28,5	31,2	32,5	7,9
Zuiderkempen: Herselt	33,7	35,1	25,6	5,5
Zuiderkempen: Hulshout	34,7	35,3	25,1	4,9
Zuiderkempen: Laakdal	34,7	35,0	24,4	5,8
Zuiderkempen: Meerho...	32,6	35,8	25,8	5,8
Zuiderkempen: Westerlo	31,0	35,3	28,6	5,1
Zuiderkempen	31,5	33,9	28,4	6,2
Antwerpen (Prov.)	29,5	29,9	29,1	11,4
Vlaams Gewest	31,2	29,4	30,2	9,2

Bron: Provincies in Cijfers

In de Zuiderkempen zijn er meer laaggeschoolden en middengespoolden, volgens de cijfers van 2017. Het gemiddelde hooggeschoolden ligt lager binnen het merendeel van de Eerstelijnszone Zuiderkempen ten opzichte van het Vlaams gemiddelde (28,4% t.o.v. 30,2%). Alleen Geel kent een hogere scholingsgraad.

3.2.3. Samenvattend: socio-economische positie

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in de ELZ Zuiderkempfen een groter aandeel werkenden, een gemiddeld aandeel werkzoekenden en een gemiddeld aandeel niet-beroepsactieven. De niet-beroepsactieven zijn voornamelijk (brug)gepensioneerden (21%) en personen met een rechtgevend kind voor kinderbijslag (21,5%).

Het aantal werkzoekenden zonder werk ligt iets onder het Vlaams gemiddelde en betreft een kleine groep: 3,4% van de inwoners op beroepsactieve leeftijd (18 tot 64 jaar) t.o.v. 4,3%.

Als we kijken naar herkomst, kan dit een factor zijn die mee een rol speelt in het al dan niet vinden of hebben van werk. We zien dat personen met niet-EU herkomst minder vertegenwoordigd zijn in de werkende bevolking, alsook meer vertegenwoordigd onder de personen met een leefloon (3,6% ELZ Zuiderkempfen t.o.v. 2,8% Vlaams Gewest). We zien evenwel dat zowel de werkenden met een niet-EU herkomst en werkenden met een herkomst EU een groeiende populatie zijn binnen de werkende bevolking. Het aandeel ligt wel lager dan de personen van Belgische herkomst.

De scholingsgraad bestaat vooral uit lagergeschoolde en middengeschoolde personen. Hogergeschoolden zijn minder vertegenwoordigd in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen.

3.3. Risicokenmerken van leerlingen

3.3.1. Risicokenmerken gewoon basisonderwijs

In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempfen wonen 11.092 kinderen die gewoon basisonderwijs volgen. 13,1% van de leerlingen in het gewoon basisonderwijs heeft een laag opgeleide moeder. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. 31,5% van de kinderen gewoon basisonderwijs ontvangt een schooltoelage. Dit aandeel is in ELZ Zuiderkempfen lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. 8,1% van de kinderen gewoon basisonderwijs spreekt thuis een andere taal dan het Nederlands. Dit aandeel ligt lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

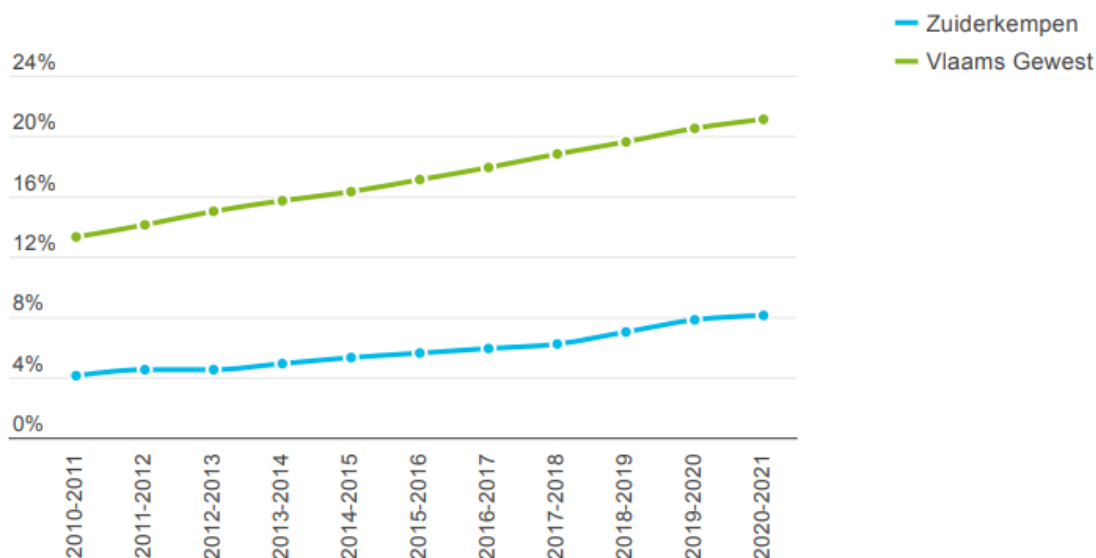
Tabel 48: Risicokenmerken leerlingen basisonderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. Iln BO (2020-2021)

	<u>leerlingen gewoon basisonderwijs [aantal]</u>	<u>leerlingen basisonderwijs met een laag opgeleide moeder (t.o.v. Iln. BO) [%]</u>	<u>leerlingen basisonderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. Iln. BO) [%]</u>	<u>leerlingen basisonderwijs die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. Iln. BO) [%]</u>
Geel	3.864	13,5	31,1	11,7
Herselt	1.317	9,0	33,3	5,2
Hulshout	983	10,6	32,1	3,9
Laakdal	1.543	14,5	28,5	6,0
Meerhout	1.001	12,1	37,1	7,6
Westerlo	2.384	15,1	30,7	7,3
Zuiderkempen	11.092	13,1	31,5	8,1
Vlaams Gewest	659.653	19,9	38,3	21,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

In grafiek 8 wordt de evolutie getoond van het aandeel kinderen gewoon basisonderwijs dat een andere thuistaal heeft dan het Nederlands. Het aandeel kinderen basisonderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal stijgt in de ELZ Zuiderkempen van 4,1% in 2011 naar 8,1% in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend.

Figuur 33: Evolutie leerlingen gewoon basisonderwijs met thuistaal niet-Nederlands naar woonplaats, % t.o.v. Iln. gewoon BO (2011-2021)

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

3.3.2. Risicokenmerken gewoon secundair onderwijs

In het werkingsgebied van de ELZ wonen 7.391 leerlingen die gewoon secundair onderwijs volgen. De risicokenmerken worden berekend voor de leerlingen in het gewoon secundair onderwijs, inclusief het

gewoon deeltijds beroepsonderwijs, maar zonder de leerlingen in het Franstalig onderwijs in Vlaanderen (in de faciliteitengemeenten). 16,5% van die leerlingen heeft een laag opgeleide moeder. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. 33,6% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs ontvangt een schooltoelage. Dit aandeel is in de ELZ Zuiderkempen lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. 6,9% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs gebruikt als thuistaal een andere taal dan het Nederlands. Dit aandeel ligt lager dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

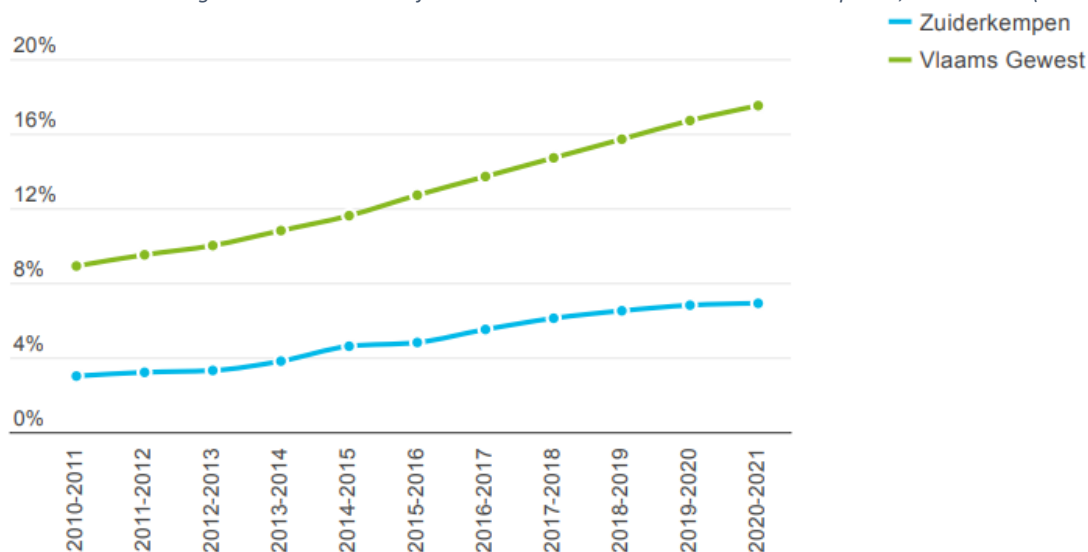
Tabel 49: Risicokenmerken leerlingen secundair onderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. SO (2020-2021)

	<u>leerlingen gewoon voltijds SO [aantal]</u>	<u>leerlingen secundair onderwijs met een laag opgeleide moeder (t.o.v. lln. SO) [%]</u>	<u>leerlingen secundair onderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. lln. SO) [%]</u>	<u>leerlingen secundair onderwijs die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. lln. SO) [%]</u>
Geel	2.541	17,9	35,4	10,6
Herselt	925	13,3	32,0	4,8
Hulshout	638	15,1	33,5	4,6
Laakdal	947	20,3	32,7	4,2
Meerhout	635	15,9	35,7	7,4
Westerlo	1.705	14,6	31,5	4,8
Zuiderkempen	7.391	16,5	33,6	6,9
Vlaams Gewest	423.106	22,2	40,2	17,5

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

In figuur 34 wordt de evolutie getoond van het aandeel kinderen gewoon secundair onderwijs dat een andere thuistaal heeft dan het Nederlands. Het aandeel kinderen secundair onderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal stijgt in de ELZ Zuiderkempen van 3,0% in 2011 naar 6,9% in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 34: Evolutie leerlingen secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands naar woonplaats, t.o.v. lln. SO (2011-2021)

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

3.3.3. Vroegtijdige schoolverlaters

Een vroegtijdige schoolverlater (VSV) wordt gedefinieerd als een leerling die niet langer leerplichtig is en die een regulier kwalificerend traject van het Vlaams secundair onderwijs verlaat zonder kwalificatie met beroepsfinaliteit, dan wel een finaliteit doorstroom hoger onderwijs. Een vroegtijdige schoolverlater verlaat dus het Vlaams secundair onderwijs zonder een diploma te behalen. Het aandeel wordt berekend als de verhouding tussen het aantal vroegtijdige schoolverlaters op de som van de vroegtijdige schoolverlaters en de gekwalificeerde schoolverlaters. In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen waren er 64 vroegtijdige schoolverlaters in 2019-2020. Dit betekent dat 6,1% van de schoolverlaters geen diploma of getuigschrift behaalt. Dit aandeel is lager dan het aandeel in het Vlaams Gewest. Meerhout heeft een hoger aandeel vroegtijdige schoolverlaters (10,7%) t.o.v. de andere gemeenten binnen de eerstelijnszone. Laakdal het minste: 1,4% (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 50: Vroegtijdige schoolverlaters, aantal en % t.o.v. alle schoolverlaters (2019-2020)

	<u>vroegtijdige schoolverlaters</u> [aantal]	<u>vroegtijdige schoolverlaters</u> (t.o.v. schoolverlaters) [%]
Geel	23	6,0
Herselt	8	7,8
Hulshout	8	8,2
Laakdal	2	1,4
Meerhout	8	10,7
Westerlo	15	6,0
Zuiderkempen	64	6,1
Vlaams Gewest	5.665	9,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

3.3.4. Samenvattend: risicokenmerken van leerlingen

In het gewoon basisonderwijs heeft 13,1% van de leerlingen een laag opgeleide moeder, 31,5% ontvangt een schooltoelage en 8,1% van de kinderen spreekt thuis een andere taal dan het Nederlands. Dit is lager dan het Vlaams gemiddelde.

Wat betreft het secundair onderwijs, inclusief het gewoon deeltijds beroepsonderwijs, heeft 16,5% van de leerlingen een laag opgeleide moeder, 33,6% heeft een schooltoelage en 6,9% gebruikt als thuistaal een andere taal dan het Nederlands. Dit is lager dan het Vlaamse gemiddelde. Echter is het een risicofactor voor armoede. We zagen eerder al dat er een toename is in minderjarigen met een vreemde herkomst. Samen met deze resultaten, kan dit duiden op een uitdaging binnen de eerstelijnszone om deze doelgroep de juiste kansen te bieden. Zeker omdat het aantal leerlingen met thuistaal niet-Nederlands toeneemt. 6,1% van de schoolverlaters heeft geen diploma of getuigschrift. In Meerhout is dit zelfs 10,7%. Laakdal ken het minst aantal schoolverlaters, 1,4%.

3.4. Algemene reflectie: sociaal-economische ontwikkelingen

Kwetsbare doelgroepen:

- Kinderen met thuistaal Niet-Nederlands nemen toe
- Sommige gemeenten met indicatoren die kunnen wijzen op armoede:
 - o Kansarmoede-index: Geel
 - o Betalingsproblemen: Herselt, Meerhout en Westerlo actieve budgetmeter
 - o Herselt en Geel: collectieve schuldenregeling
 - o 10% geeft aan moeilijk rond te komen of betalingsmoeilijkheden te ervaren
 - o Een behoorlijke groep leerlingen secundair onderwijs met een laag opgeleide moeder. Dit kan duiden op kansarmoede
 - o Meerhout kent een hoger aantal vroegtijdige schoolverlaters
- Er is een grote groep met een verhoogde tegemoetkoming, al ligt dit gemiddelde lager.

Volgende sterktes zijn reeds aanwezig in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen:

- Het gemiddeld inkomen ligt iets hoger dan het gemiddelde van de provincie of het Vlaams Gewest
- Een hoger aantal actieve werkenden
- Lager aantal personen met leefloon, uitgezonderd Geel

Er is oog nodig voor verschillende uitdagingen:

- Personen met niet-EU herkomst zijn minder actief op de arbeidsmarkt en doen meer beroep op een leefloon. Dit kan om diverse redenen zijn. Er is ook een toename van deze doelgroep, zoals benoemd in de demografische ontwikkelingen.
- Er zijn meer lager- en middengeschoolden dan hogergeschoolden t.o.v. het Vlaams gemiddelde.

4. Sociaal-culturele ontwikkelingen

In dit hoofdstuk bespreken we de sociaal-culturele ontwikkelingen binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempfen.

4.1. Informele zorg

4.1.1. Mantelzorg geven en ontvangen

Tabel 51 % inwoners dat mantelzorg geeft en mantelzorg krijgt

Regio	% mantelzorg geeft	% mantelzorg krijgt
Geel	49%	26%
Herselt	44%	19%
Hulshout	40%	24%
Laakdal	45%	18%
Meerhout	44%	22%
Westerlo	44%	22%
Benchmark: Kempen	Min:40%, max 52%	Min: 18%, max 28%
Vlaams Gewest	43%	22%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

Er is een verspreide verdeling wat betreft mantelzorg geven en krijgen. Inwoners van Geel (26%) en Hulshout (24%) krijgen meer mantelzorg dan het gemiddelde binnen het Vlaams Gewest (22%). In Laakdal en Herselt wordt er minder mantelzorg geboden. In de meeste gemeenten wordt er meer mantelzorg geboden dan het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (43%), buiten in Hulshout (40%).

4.1.2. Beleving van de buurt

Tabel 52: inwoners dat tevreden is over contact in de buurt

Regio	% tevreden over contact in de buurt	% sterk sociaal weefsel in de buurt
Geel	79%	47%
Herselt	84%	52%
Hulshout	83%	54%
Laakdal	84%	49%
Meerhout	80%	51%
Westerlo	85%	54%
Benchmark: Kempen	Min:73%, max 88%	Min 38%, max 62%
Vlaams Gewest	80%	47%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

De inwoners van de Eerstelijnszone Zuiderkempen zijn in het algemeen meer tevreden over contact in de buurt dan het Vlaamse gemiddelde (80%). Geel scoort hier iets lager: 79%. Ook wat betreft sterk weefsel in de buurt heeft de eerstelijnszone gemiddeld een hogere score dan het Vlaams Gewest (47%). De sterkte van het sociaal weefsel gaat over zaken als inwoners die contact hebben met de burens, vertrouwen ze elkaar, vinden ze het aangenaam om met hen te praten, willen burens elkaar helpen...

4.2. Vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven

Vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven zijn van belang voor het sociale weefsel. In wat volgt is er een overzicht van de gemeenten van de Eerstelijnszone Zuiderkempen: participatie van de inwoners in het verenigingsleven en percentage vrijwilligers in de gemeente.

Tabel 53: Participatie in verenigingsleven en % vrijwilligers

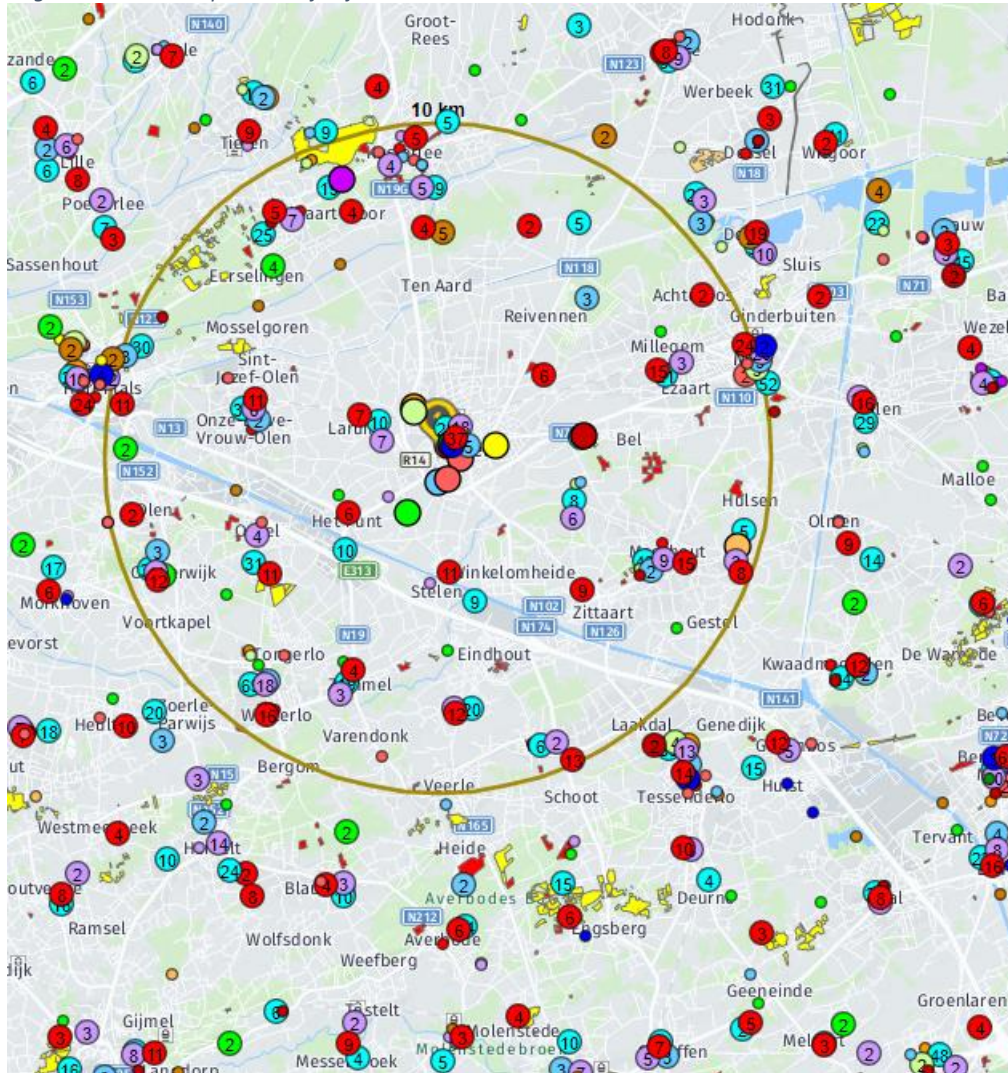
	% participatie in verenigingsleven	% vrijwilligers
Geel	62%	16%
Herselt	63%	13%
Hulshout	60%	11%
Laakdal	63%	17%
Meerhout	60%	16%
Westerlo	61%	14%
Benchmark: Kempen	Min: 58%, max 74%	Min 11%, max 24%
Vlaams Gewest	62%	16%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

Zowel de participatie in het verenigingsleven (het aandeel inwoners dat lid is van een vereniging) als het % aantal vrijwilligers ligt rond het Vlaams gemiddelde. Hulshout kent het minst aantal vrijwilligers (11% t.o.v. 16%).

4.3. Sport en vrije tijd

Figuur 35: Aanbod sport en vrije tijd

Bron: geopunt

Er is een verspreid aanbod over de eerstelijnszone heen wat betreft sport en vrije tijd. In het centrum van Geel is er een groter aanbod. In andere gemeenten zien we een kleiner aanbod.

Tabel 54: Deelname vrije tijd

Regio	Bezoek bib in eigen gemeente	Bijwonen culturele activiteit eigen gemeente	Tevredenheid culturele voorzieningen	Tevredenheid jongerenvoorzieningen	Voldoende activiteiten voor ouderen	Sportparticipatie (inwoners die regelmatig aan sport doen)
Geel	46%	46%	76%	67%	61%	61%
Herselt	42%	29%	48%	71%	75%	57%
Hulshout	26%	26%	22%	43%	48%	50%
Laakdal	48%	24%	35%	63%	66%	58%
Meerhout	39%	34%	29%	61%	74%	60%
Westerlo	53%	42%	61%	72%	74%	65%
Benchmark : Kempen	Min: 26%, max 53%	Min: 24%, max 53%	Min: 22%, max 81%	Min: 43%, max 88%	Min: 40%, max 88%	Min: 50%, max 66%
Vlaams Gewest	45%	43%	64%	62%	63%	57%

Deze tabel brengt diverse zaken van vrije tijd in kaart. We zien vooral dat er een lagere tevredenheid is over culturele voorzieningen binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempen. Ook zijn er minder inwoners die een culturele activiteit bijwonen.

Wat betreft activiteiten voor ouderen is er een algemene tevredenheid, alsook de jongerenvoorzieningen. De sportparticipatie ligt ook rond het gemiddelde. Over alle cijfers heen zien we dat Hulshout het laagste scoort van alle gemeenten binnen de eerstelijnszone.

4.4. Samenvatting: sociaal-culturele ontwikkelingen

Het geven of krijgen van mantelzorg is gelijkaardig met het gemiddelde op Vlaams niveau. Er is een iets grotere tevredenheid over contact in de buurt en een sterk sociaal weefsel in de buurt.

Participatie in het verenigingsleven en het % vrijwilligers ligt rond het Vlaams gemiddelde. Hulshout kent het minst aantal vrijwilligers (11% t.o.v. 16%).

Wat betreft aanbod is er een verspreid aanbod voor sport en vrije tijd. In het centrum van Geel is er een groter aanbod. Binnen de eerstelijnszone is er een lagere tevredenheid over de culturele voorzieningen. Er zijn ook minder inwoners die een culturele activiteit bijwonen dan gemiddeld. Hulshout scoort het laagst wat betreft tevredenheid over jongerenvoorzieningen, voldoende activiteiten voor ouderen, sportparticipatie, culturele activiteiten en een bezoek aan de eigen bib.

4.5. Algemene reflectie: sociaal-culturele ontwikkelingen

Kwetsbare doelgroepen:

- Iets minder dan de helft van de inwoners geeft mantelzorg. Dit is een kwetsbare doelgroep. Mantelzorgers worden geconfronteerd met verschillende kwetsbaarheden zoals emotionele belasting of het cominberen van de verschillende (zorg)taken (Knaeps et al., 2018).

Sterktes van de eerstelijnszone:

- Goede tevredenheid over contact in de buurt en een sterk sociaal weefsel. Belangrijk hierbij is hiervoor oog te hebben en eventueel te ondersteunen.
- % vrijwilligers varieert tussen de gemeenten, maar schommelt rond het gemiddelde.

Uitdagingen voor de Eerstelijnszone:

- Inwoners van Hulshout zijn minder tevreden over het vrijetijdsaanbod.
- Er wordt weinig aan culturele activiteiten deelgenomen. Aanvullend kan het hierbij een kans zijn om ook culturele activiteiten te organiseren waarbij diverse culturen aan bod komen, gezien er een minder positieve houding is ten opzichte van diversiteit. Hier liggen kansen.

5. Technologische ontwikkelingen

In dit hoofdstuk gaan we kort in op enkele relevante technologische ontwikkelingen. De data hierover is beperkter terug te vinden dan voorgaande hoofdstukken.

5.1. Digitale dienstverlening en vaardigheden

Tabel 55 Aandeel inwoners dat tevreden is over de digitale dienstverlening in de gemeente.

Gebied	%
Geel	69%
Herselt	58%
Hulshout	54%
Laakdal	76%
Meerhout	66%
Westerlo	73%
Benchmark: Kempen	Min: 54%, max 83%
Benchmark: Vlaams Gewest	69%

Bron: Gemeentemonitor, 2020, Statistiek Vlaanderen

In sommige gemeenten is er een lager aantal inwoners dat tevreden is over de digitale dienstverlening in de eigen gemeente zoals Hulshout en Herselt. Anderen scoren boven het Vlaams gemiddelde zoals Laakdal en Westerlo.

Tabel 56: Digitale vaardigheden -informatie en datageletterdheid (Vlaanderen in %) (2022)

	Boven basis	Basis	Geen	Geen internet-gebruiker
Vlaanderen	75%	13%	7%	5%
16-24 jaar	73%	15%	11%	1%
25-34 jaar	81%	12%	5%	2%
35-44 jaar	79%	11%	7%	3%
45-54 jaar	70%	14%	9%	7%
55-64 jaar	64%	17%	10%	10%
65-74 jaar	51%	17%	10%	23%
Laag opleidingsniveau	48%	18%	16%	18%
Gemiddeld opleidingsniveau	68%	18%	9%	6%
Hoog opleidingsniveau	87%	8%	3%	2%

Bron: vlaanderen.be/statistiek-Vlaanderen

Deze tabel geeft een overzicht van de digitale vaardigheden van de inwoners in Vlaanderen. We zien vooral dat ouderen en laagopgeleiden, die beiden sterk vertegenwoordigd zijn in de eerstelijnszone, geen tot weinig basisvaardigheden hebben.

5.2. Algemene reflectie: technologische ontwikkelingen

Volgende uitdagingen zijn weggelegd voor de Eerstelijnszone Zuiderkempen met betrekking tot technologische ontwikkelingen:

- Er is een hoger aantal ouderen en hoger aantal lager- en middengeschoolden. Hun digitale vaardigheden zijn minder. Het is belangrijk om hier oog voor te hebben en eventueel ondersteuning te bieden.
- In sommige gemeenten zijn de inwoners minder tevreden over de digitale dienstverlening. Gemeenten kunnen misschien ook leren van elkaar gezien verspreide tevredenheid technologie inwoners.

6. Ecologische ontwikkelingen

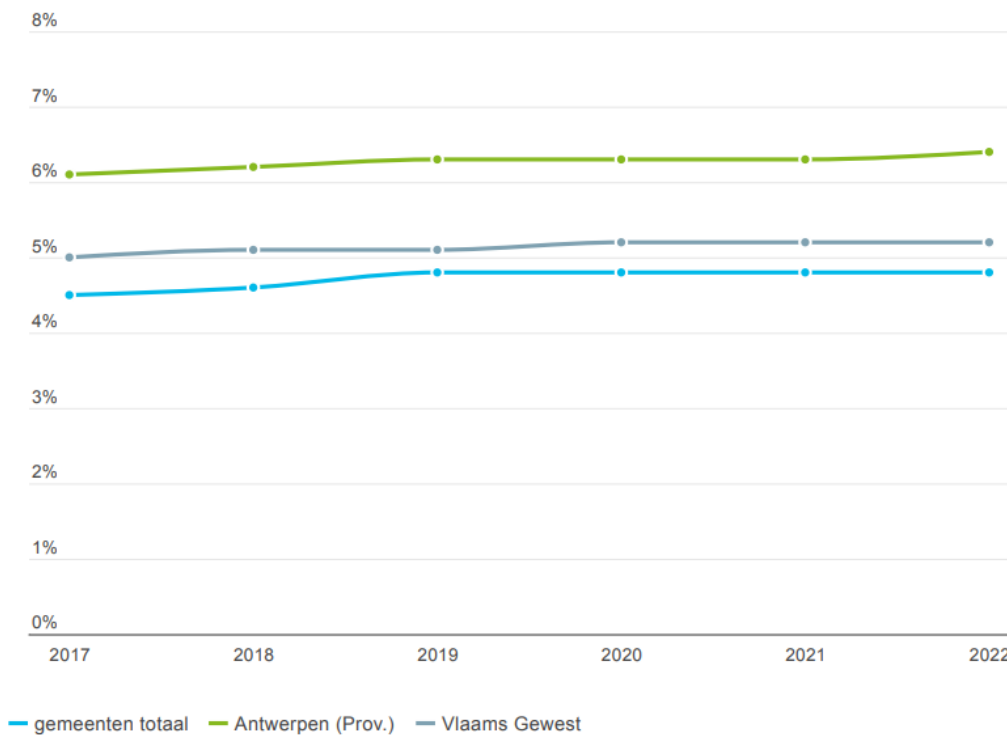
In dit hoofdstuk bespreken we de ecologische ontwikkelingen. Dit omvat alle thema's met betrekking tot de ruimte en ecologie van de Eerstelijnszone Zuiderkempem.

6.1. Wonen

6.1.1. Bebouwingsgraad

In ELZ Zuiderkempem bedroeg de bebouwingsgraad in 2022 4,8%. In Antwerpen (Prov.) is dit 6,4% en in het Vlaams Gewest 5,2% (Provincies in Cijfers, 2022).

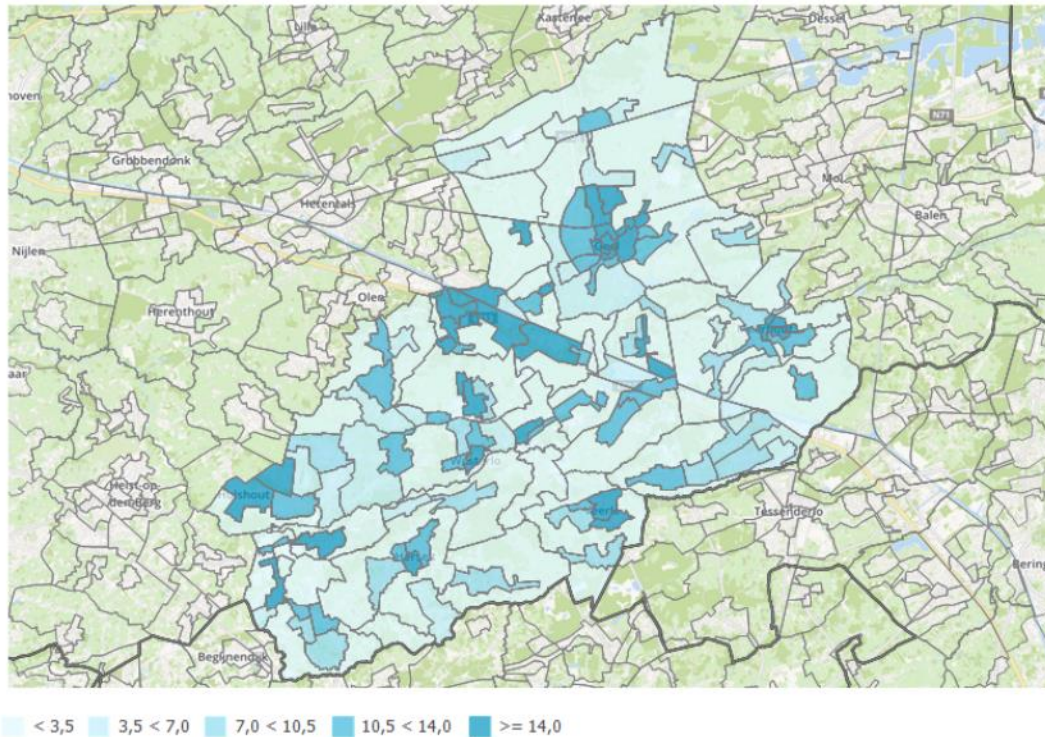
Figuur 36: Evolutie bebouwingsgraad (2017-2022)

Bron: GRB | provincies.incijfers.be

Figuur 37: Bebouwingsgraad in de gekozen gebieden (2022)

Bron: GRB | provincies.incijfers.be

De gemeenten binnen de Eerstelijnszone Zouiderkempfen kennen een gelijkaardige bebouwingsgraad als de Provincie Antwerpen en het Vlaams Gewest. In sommige wijken is er een hogere bebouwingsgraad zoals in het centrum van Geel of het centrum van Westerlo.

6.1.2. Woongelegenheden

Woongelegenheden naar woonfunctie

Tabel 57: Woongelegenheden naar woonfunctie, aantal en % t.o.v. totaal woongelegenheden (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
met woonfunctie [aantal]	54.734	902.936	3.267.222
met woonfunctie (t.o.v. woongelegenheden) [%]	98,0	98,7	98,9
zonder woonfunctie [aantal]	1.106	12.188	36.344
zonder woonfunctie (t.o.v. woongelegenheden) [%]	2,0	1,3	1,1

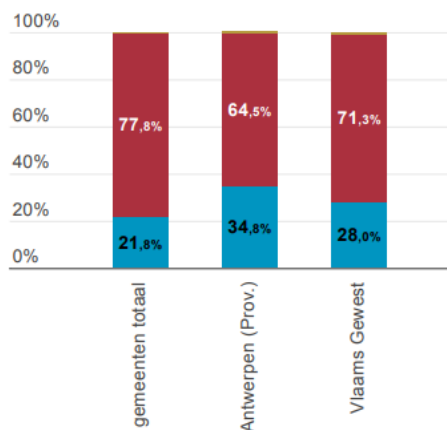
Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

In de ELZ Zuiderkempfen is 21,8% van de woongelegenheden met woonfunctie een appartement; 77,8% is een individuele woning en tot slot is 0,4% van de woongelegenheden met woonfunctie een collectieve woning (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 58: Woongelegenheden met woonfunctie naar type

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
woongelegenheden in appartementen	11.942	313.979	914.472
woongelegenheden in individuele woningen	42.596	582.051	2.330.330
woongelegenheden in collectieve woningen	196	6.906	22.420
Totaal	54.734	902.936	3.267.222

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

■ appartementen ■ individuele woningen
■ collectieve woningen

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Een deel van de woongelegenheden kent een oudere ouderdom: tussen 1946-1970 25,5% en 37,3% tussen 1971 en 2000. Hierbij is de vraag of deze woningen aangepast zijn wat betreft isolatie / energieverbruik / hittebestendigheid ...? Er zijn ook heel wat woningen sinds 1983 gebouwd en/of een laatste keer gewijzigd. Dit gemiddelde, 64,3% ligt hoger dan het Vlaams en provinciaal gemiddelde.

Woongelegenheden naar ouderdom

Tabel 59: Woongelegenheden naar bouwjaar, % t.o.v. woongelegenheden (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
gebouwd vóór 1900 (t.o.v. woongelegenheden)	0,9	7,4	7,4
gebouwd 1900-1945 (t.o.v. woongelegenheden)	9,0	17,4	17,0
gebouwd 1946-1970 (t.o.v. woongelegenheden)	25,5	26,9	24,3
gebouwd 1971-2000 (t.o.v. woongelegenheden)	37,3	30,8	32,2
gebouwd 2001-2010 (t.o.v. woongelegenheden)	13,9	8,0	9,3
gebouwd sinds 2011 (t.o.v. woongelegenheden)	12,9	9,0	9,5

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tabel 60: Woongelegenheden naar recentste wijziging, % t.o.v. woongelegenheden (2021)

	gemeenten totaal	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
gebouwd en/of gewijzigd sinds 1983 (t.o.v. woongelegenheden)	64,3	54,9	59,0
gebouwd en/of gewijzigd 1983-1990 (t.o.v. woongelegenheden)	10,0	7,7	8,5
gebouwd en/of gewijzigd 1991-2000 (t.o.v. woongelegenheden)	14,8	13,0	14,7
gebouwd en/of gewijzigd 2001-2010 (t.o.v. woongelegenheden)	19,2	15,4	16,7
gebouwd en/of gewijzigd 2011-2020 (t.o.v. woongelegenheden)	20,3	18,8	19,2

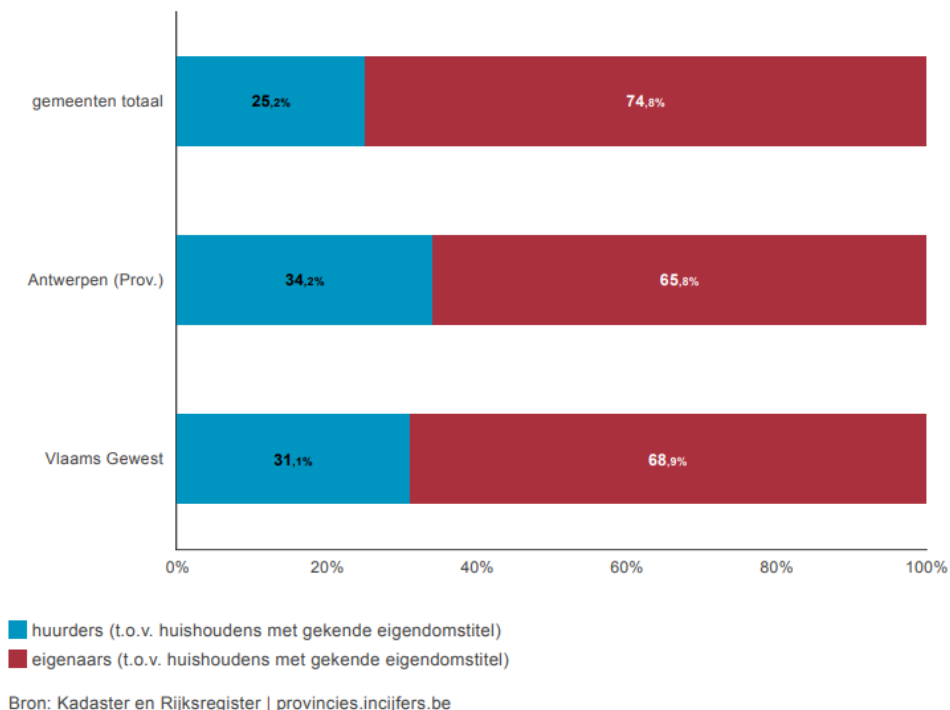

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

6.1.3. Huurders en eigenaars (W)

In ELZ Zuiderkempen bedraagt het aandeel huurders 25,2%; in Antwerpen (Prov.) is dit 34,2% en in het Vlaams Gewest 31,1%. Het merendeel zijn eigenaars (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 38: huurders en eigenaars, % t.o.v. totaal huishouden met gekende eigendomstitel (2021)

Tabel 61: Huurders en eigenaars t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel (2021)

	huurders (t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel)	eigenaars (t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel)
Zuiderkempen: Geel	30,9	69,1
Zuiderkempen: Herselt	20,8	79,2
Zuiderkempen: Hulshout	24,8	75,2
Zuiderkempen: Laakdal	21,7	78,3
Zuiderkempen: Meerho...	20,2	79,8
Zuiderkempen: Westerlo	23,0	77,0
Zuiderkempen	25,2	74,8
Antwerpen (Prov.)	34,2	65,8
Vlaams Gewest	31,1	68,9

We zien dat het aantal huurders over de gemeenten heen een lager gemiddelde kent dan het provinciaal of gewestelijk gemiddelde. Ook zijn er meer eigenaars in verhouding tot dit gemiddelde. Geel kent de meeste huurders (30,9%) en minste aantal eigenaars (69,1%).

6.2. Sociaal Wonen

6.2.1. Sociale huurwoningen

Sociale woningen die eigendom zijn van en beheerd worden door een lokaal bestuur worden hier niet meegeteld. Gezinnen die een sociale woning willen huren kunnen zich, mits ze aan de voorwaarden voor sociale huur voldoen, kandidaat stellen voor sociale huur. Het betreft unieke kandidaat-huurders, gezinnen die op meerdere wachtlijsten staan ingeschreven worden maar 1 keer geteld. In ELZ Zuiderkempem zijn er 2.667 sociale huurwoningen. Per 100 huishoudens zijn er dus 5,3 sociale huurwoningen. Het aandeel sociale huurwoningen is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Er zijn 2.323 huishoudens (4,6%) die op een wachtlijst staan voor een sociale huurwoning (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 62: Sociale huurwoningen en kandidaat sociale huurders, aantal en % t.o.v. particuliere huishoudens (2021)

	sociale huurwoningen (SHM + SVK) [aantal]	sociale huurwoningen per 100 particuliere huishoudens [per 100]	kandidaat-huurders per domiciliegemeente [aantal]	kandidaat-huurders (t.o.v. particuliere huishoudens) [%]
Geel	887	5,0	1.103	6,2
Herselt	248	4,0	175	2,8
Hulshout	280	6,1	160	3,5
Laakdal	510	7,2	238	3,4
Meerhout	166	3,8	184	4,2
Westerlo	576	5,4	463	4,3
Zuiderkempem	2.667	5,3	2.323	4,6
Vlaams Gewest	171.626	6,0	164.378	5,7

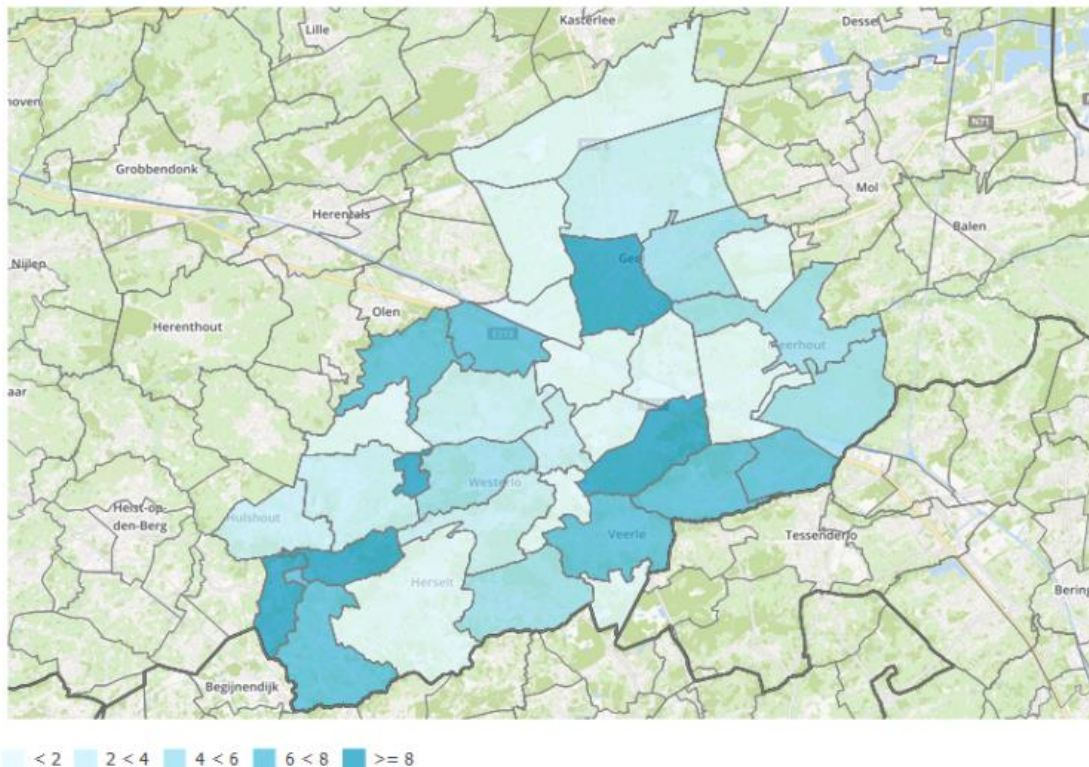
Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Tabel 63: Sociale huurwoningen

	huurwoningen SHM [2022]	huurwoningen SVK [2022]	sociale huurwoningen (SHM + SVK) [2021]
gemeenten totaal	2.566	136	2.667
Antwerpen (Prov.)	49.333	3.158	52.231
Vlaams Gewest	159.885	12.987	171.626

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Figuur 39: Sociale huurwoningen op wijkniveau in de gekozen gebieden, per 100 particulieren huishoudens (2021)

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Tabel 64: Gemiddelde wachttijd 2021

	gemiddelde wachttijd
Zuiderkempen: Geel	1.074
Zuiderkempen: Herselt	1.169
Zuiderkempen: Hulshout	1.109
Zuiderkempen: Laakdal	985
Zuiderkempen: Meerho...	1.107
Zuiderkempen: Westerlo	983
Vlaams Gewest	1.239
Antwerpen (Prov.)	1.299
Zuiderkempen	1.056

We zien dat er wachttijden zijn voor sociale woningen binnen de ELZ Zuiderkempen, van ongeveer 3 jaar. Herselt is hierbij koploper, gevolgd door Meerhout. Westerlo en Laakdal kennen een kortere wachttijd. Ook op de site voor sociaal wonen worden wachttijden vermeld (Vlaamse Overheid, z.d.). Wel kunnen we stellen dat de wachttijden lager liggen dan het Vlaams Of provinciaal gemiddelde.

6.2.2. Bindend sociaal objectief

Het Bindend Sociaal Objectief (BSO) is het aantal opgelegde sociale huurwoningen dat een gemeente bijkomend dient te realiseren tussen 2009 en 2025. De gekozen gebieden hebben een BSO van 739. Bij het netto toename gerealiseerd sociaal huuraanbod wordt gekeken naar het verschil tussen het totaal reeds gerealiseerd sociaal huuraanbod op 31/12/2020 en de nulmeting. De gekozen gebieden hebben sinds het opleggen van het BSO reeds 511 sociale huurwoningen gerealiseerd. De gekozen gebieden plannen in de toekomst 281 sociale huurwoningen te bouwen. Dit betreft projecten die reeds ingediend zijn door de sociale woonactoren en die reeds gekend zijn door de VMSW. Dat betekent dat de som van het aantal gerealiseerde en geplande sociale huurwoningen in de gekozen gebieden gelijk is aan 792. Zo bekomen de gekozen gebieden op 31/12/2020 een saldo van het BSO (na het gerealiseerde en geplande sociale huuraanbod) van -53. Ligt het totaal van het gerealiseerde en geplande aanbod lager dan het vooropgestelde BSO, dan krijgt deze gemeente een waarde boven 0 en is het BSO nog niet bereikt. Gemeenten met een 'overschot' krijgen daarentegen een negatief cijfer aangezien zij al meer sociaal huuraanbod gerealiseerd hebben dan vooropgesteld in het BSO (Provincies in Cijfers, 2022).

6.2.3. Kandidaat-huurders (W)

Onderstaande tabel geeft zicht op de unieke kandidaat-huurders op de wachtlijsten van de sociale huisvestingsmaatschappijen naar de gemeente waar men gedomicilieerd is.

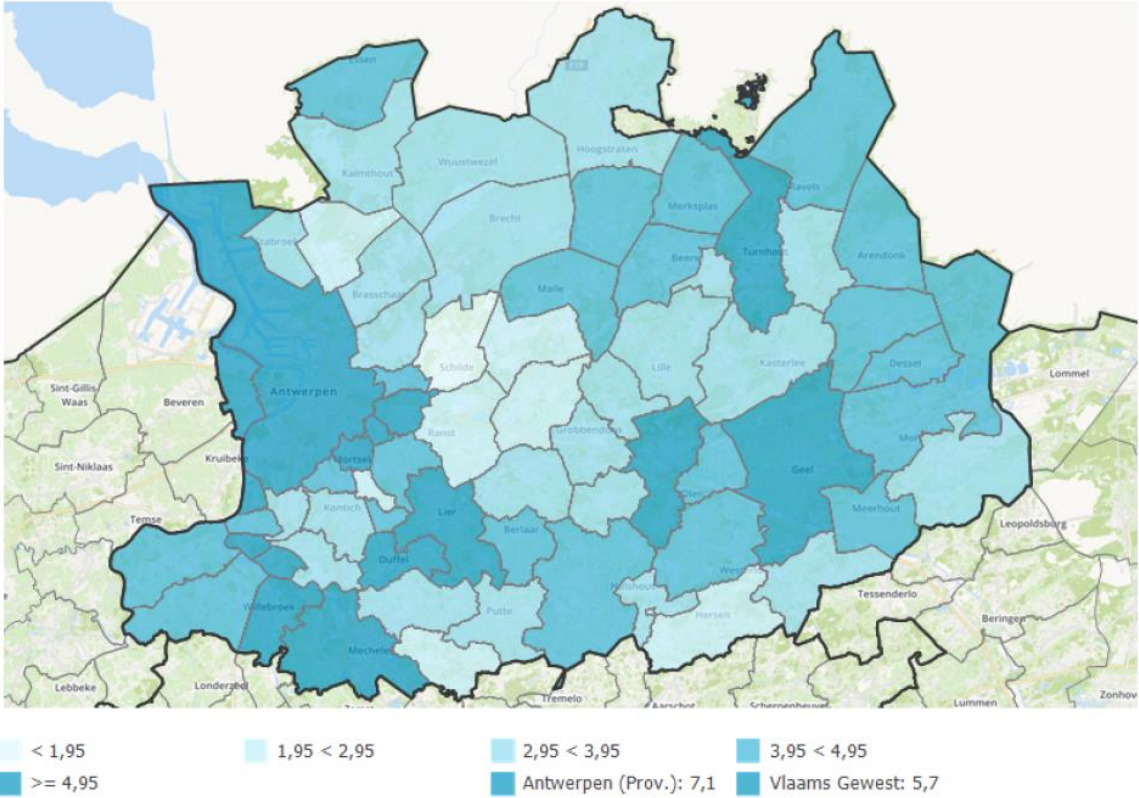
Figuur 40: Kandidaat-huurders, aantal en % t.o.v. totaal particuliere huishoudens (2021)

	<u>kandidaat- huurders per domiciliiegemeente [aantal]</u>	<u>kandidaat- huurders (t.o.v. particuliere huishoudens) [%]</u>
gemeenten totaal	2.323	4,6
Antwerpen (Prov.)	57.597	7,1
Vlaams Gewest	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

De volgende kaart situeert **de gekozen gebieden** op vlak van het aandeel unieke kandidaat-huurders voor een sociale woning. De kaart geeft het aandeel kandidaat-huurders weer t.o.v. het aantal huishoudens (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 41: Kandidaat-huurders, % t.o.v. totaal particuliere huishoudens (2021)

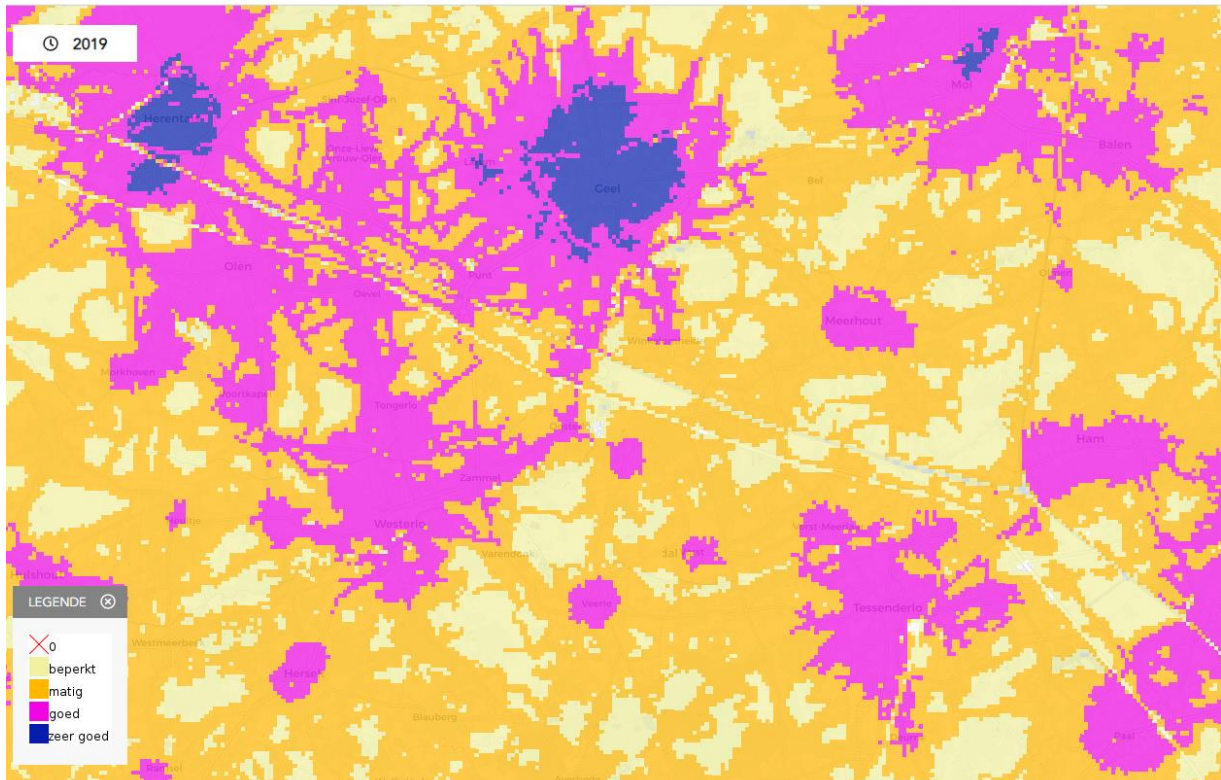

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

We zien dat dit cijfers hoger ligt in de gemeente Geel. Herselt kent het laagste aandeel kandidaat-huurders voor een sociale woning binnen de ELZ Zuiderkempem.

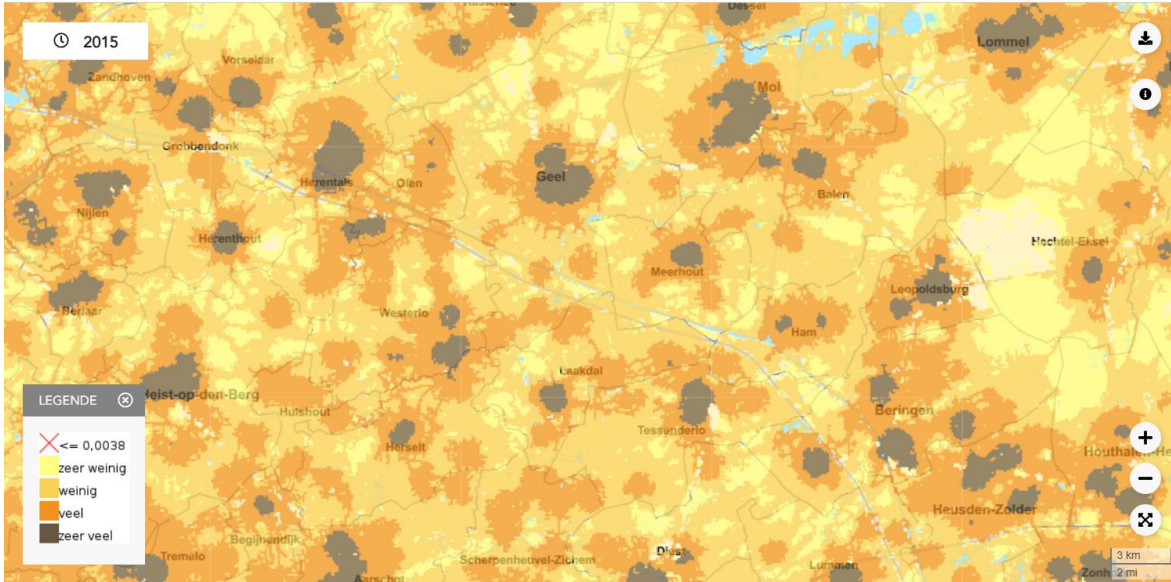
6.3. Basisuitrusting van de wijk/buurt (BZ)

Figuur 42: Totaal voorzieningsniveau (2019)

Deze kaart geeft het totaal voorzieningsniveau weer als gevolg van de berekening van de nabijheid van de volgende types: basisvoorziening, regionale voorziening, metropolitane voorziening met vier klassen: onderwijs, cultuur en sport, zorg en woonondersteunende voorzieningen. Het centrum van Geel kent de hoogste score wat betreft nabijheid van voorzieningen. Ook de centra van de andere steden van de eerstelijnszone scoren hoger. Buiten de stadskernen is er vaker een matige score.

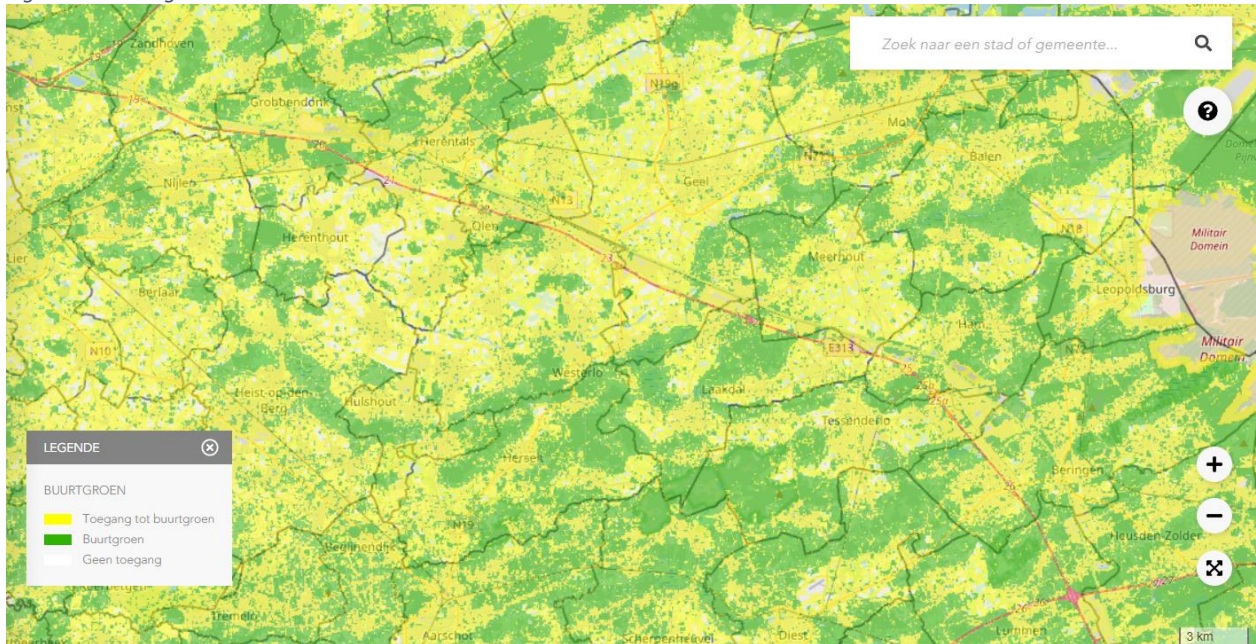
Figuur 43: Basisvoorzieningsniveau (2015)

Bron: Ruimtemonitor Vlaanderen

Deze kaart geeft het totaal basisvoorzieningsniveau weer en vertrekt vanuit de berekening van de nabijheid (volgens welbepaalde parameters) en dit voor referentiejaar 2015. Basisvoorzieningen zijn voorzieningen die nodig zijn om het dagelijkse leven te organiseren en deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Voorbeelden zijn: een kleuter- en basisschool, kinderopvang, huisarts, apotheek, voedingswinkel, postpunt en (publieke) ontmoetingsruimten binnen en buiten. De kernen van de gemeenten vertonen zeer veel basisvoorzieningen. Naar de randen van de gemeenten toe, zien we zeer weinig basisvoorzieningen.

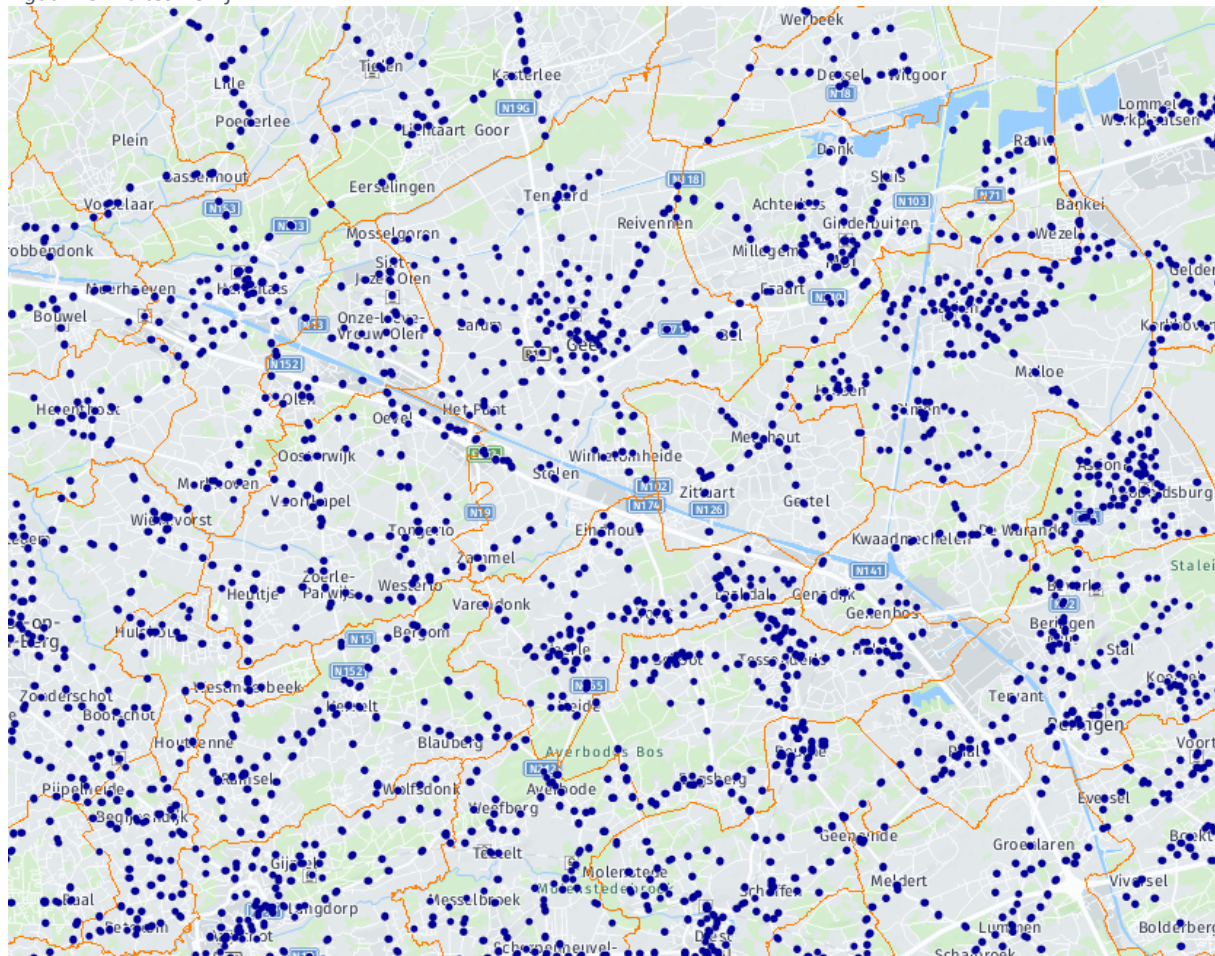
Figuur 44: Buurtgroen

Bron: Leefkwaliteit Vlaanderen

In Geel is er minder buurtgroen dan in de andere gemeenten van de eerstelijnszone. Herselt heeft het meeste buurtgroen.

Figuur 45: Haltes De Lijn

Bron: geopunt.be (09/2022)

Meerhout is beduidend minder toegankelijk met de Lijn. Geel kent de meeste bushaltes.

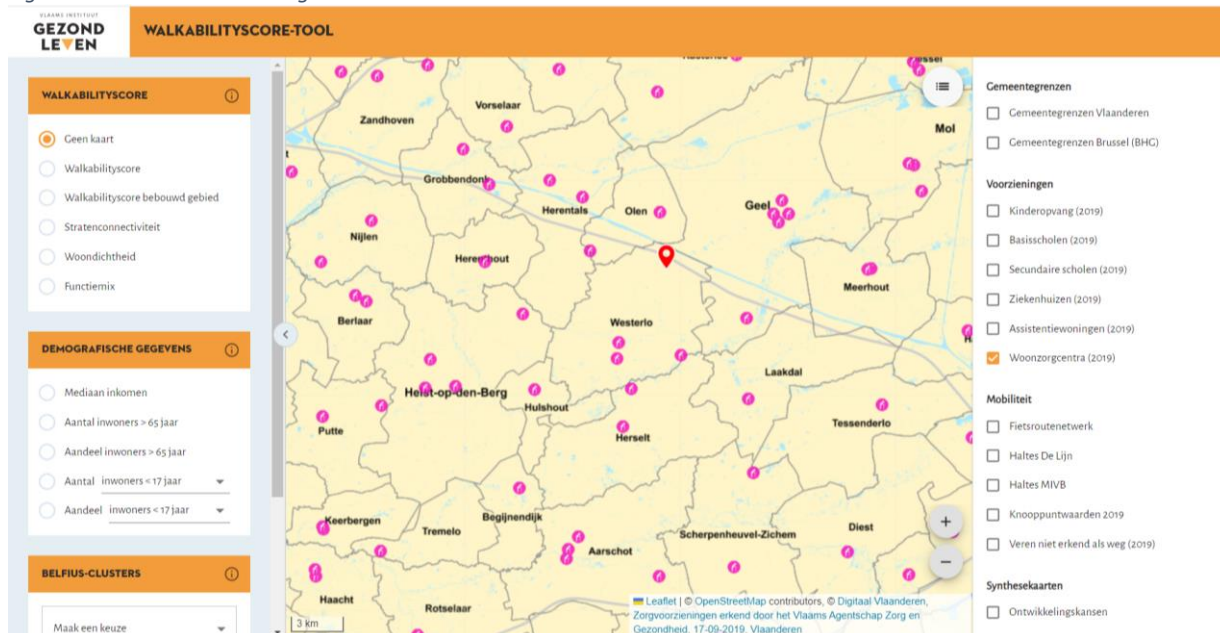
6.4. Zorgaanbod

6.4.1. Woonzorgcentra

In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen zijn er per 100 65-plussers 6,2 plaatsen in de WZC. Berekend per 100 80-plussers betreft het 22,5 plaatsen.

In ELZ Zuiderkempen zijn er 1.412 woongelegenheden (bedden) in woonzorgcentra in 2019. Er is een voorafgaande vergunning voor 193 bijkomende woongelegenheden in woonzorgcentra voorzien. De aanbodratio bedraagt 5,9 woongelegenheden in woonzorgcentra per 100 65-plussers in het gekozen gebied (2019). Tot einde 2025 worden er geen nieuwe voorafgaande vergunningen meer uitgereikt. Alle reeds ingediende voorafgaande vergunningen zijn toegekend en vastgelegd in de erkenningskalender (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 46: Overzicht Woonzorgcentra

Bron: walkabilityscore-tool (2019)

6.4.2. Dagverzorgingscentra

Het aanbod in de DVC is geringer, de aanbodratio wordt hier berekend per 10.000 mensen in de desbetreffende leeftijdscategorie. Per 10.000 65-plussers zijn er in het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen 4,0 plaatsen DVC. Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC 14,6.

Sinds 2013 zijn nieuwe programmaregels van toepassing op de dagverzorgingscentra, die niet langer rekening houden met het aantal plaatsen, maar enkel met het aantal centra. Voor ELZ Zuiderkempen bedraagt de programmatie 6 dagverzorgingscentra.

In 2019 waren er 7 dagverzorgingscentra. Er is een voorafgaande vergunning voor 3 bijkomende dagverzorgingscentra voorzien. Per 10.000 65-plussers zijn er in 2019 in ELZ Zuiderkempen 2,9 dagverzorgingscentra beschikbaar (aanbodratio) (Provincies in Cijfers, 2022).

6.4.3. Gepresteerde uren gezinszorg en aanvullende thuiszorg

Bij de cliënten van 65 jaar of ouder wordt gemiddeld genomen 10,2 uren gezinszorg per jaar gepresteerd. Dat aantal ligt in het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Wanneer we de gepresteerde uren bij de 80-plussers bekijken (t.o.v. alle 80-plussers in het gebied), dan stellen we vast dat er in ELZ Zuiderkempen gemiddeld 26,7 uren gezinszorg per jaar worden gepresteerd. Dit aantal is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Onderstaande grafiek toont voor de drie zorgvormen de realisatiegraad: het aantal bedden, plaatsen of uren die effectief gerealiseerd zijn, t.o.v. het aantal bedden, plaatsen of uren die volgens de leeftijdsstructuur van de bevolking nodig zouden zijn. De realisatiegraad bij de WZC ligt in ELZ

Zuiderkempfen hoger dan die van het Vlaams Gewest. Voor de DVC ligt de realisatiegraad hoger dan in het Vlaams Gewest. Bij de gezinszorg ligt de realisatiegraad hoger dan in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

Tabel 65: Zorgaanbod voor ouderen

	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 65+), [per 100], [2021]	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 80+), [per 100], [2021]	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 65+), [per 10.000], [2021]	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 80+), [per 10.000], [2021]	gepresteerde uren GZ bij cliënten 65+ (t.o.v. inwoners 65+), [ratio], [2020]	gepresteerde uren GZ bij cliënten 80+ (t.o.v. inwoners 80+), [ratio], [2020]
Geel	7,0	25,7	4,9	17,7	11,7	30,3
Herselt	6,1	20,1	3,0	9,7	9,2	23,1
Hulshout	6,0	20,8	4,7	16,4	6,7	16,2
Laakdal	5,5	21,0	5,7	21,8	10,9	29,7
Meerhout	5,5	19,8	4,5	16,4	11,2	27,0
Westerlo	5,6	22,1	1,8	7,1	9,0	25,9
Zuiderkempfen	6,2	22,5	4,0	14,6	10,2	26,7
Vlaams Gewest	6,0	19,9	2,3	7,7	9,3	21,7

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

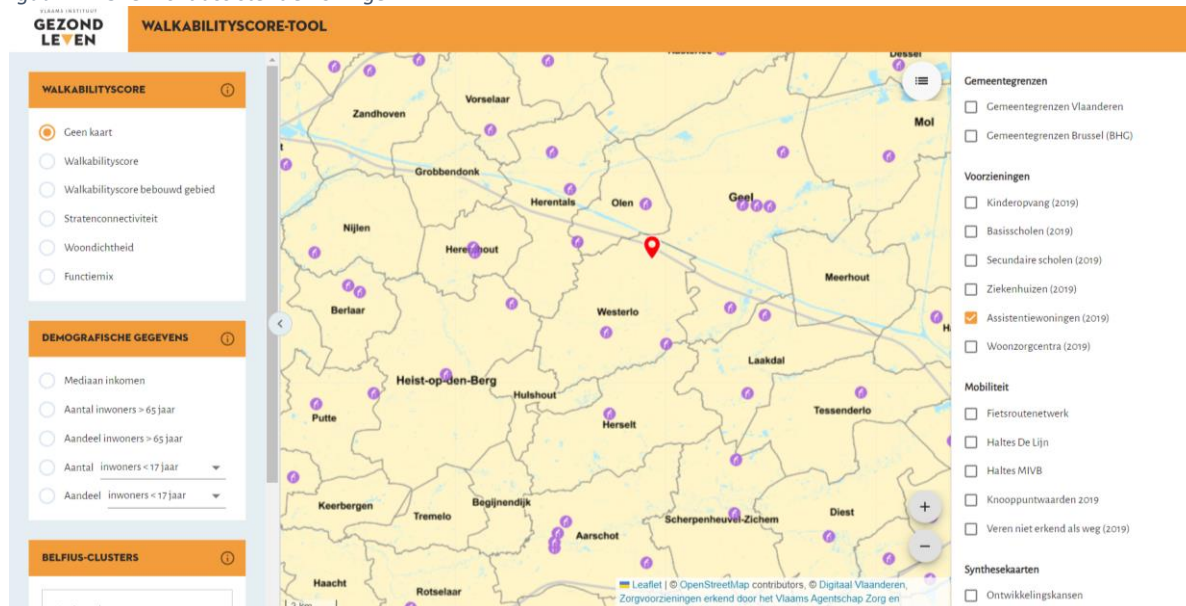
6.4.4. Centra voor kortverblijf

In ELZ Zuiderkempfen zijn er 44 woongelegenheden in een centrum voor kortverblijf in 2019. Er is een voorafgaande vergunning voor 4 bijkomende woongelegenheden voorzien in een centrum voorkortverblijf. Tot eind 2025 worden er geen nieuwe voorafgaande vergunningen meer uitgereikt. Alle reeds ingediende voorafgaande vergunningen zijn toegekend en vastgelegd in de erkenningskalender. In ELZ Zuiderkempfen bedraagt de aanbodratio kortverblijf 1,8 woongelegenheden per 1.000 65-plussers (2019) (Provincies in Cijfers, 2022).

6.4.5. Groep assistentiewoningen

In ELZ Zuiderkempfen zijn er 317 erkende woongelegenheden in erkende groepen van assistentiewoningen. Daarnaast bestaan er 0 meldingsplichtige assistentiewoningen, maar deze categorie16 is uitdovend. Deze moeten zich nu ofwel conformeren aan de erkenningsvoorwaarden, om dan ook erkend te worden, ofwel worden ze, na een overgangperiode, niet meer als assistentiewoningen, maar als gewone huurflats beschouwd. De aanbodratio bedraagt 1,3 woongelegenheden in erkende groepen van assistentiewoningen per 100 65-plussers in ELZ Zuiderkempfen (2019) (Provincies in Cijfers, 2022).

Figuur 47: Overzicht assistentiewoningen

Bron: walkabilityscore-tool (2019)

6.4.6. Erkende lokale dienstencentra

De Vlaamse programmatie voorziet 1 lokaal dienstencentrum per begonnen schijf van 15.000 inwoners (prognose binnen 5 jaar) in de gemeente. Voor ELZ Zuiderkempen bedraagt de programmatie 10 lokale dienstencentra.

In ELZ Zuiderkempen zijn er 3 lokale dienstencentra in 2021. Er is een voorafgaande vergunning voor 3 bijkomende lokale dienstencentra voorzien. Per 10.000 65-plussers zijn er in 2021 2 dienstencentra beschikbaar (aanbodratio) (Provincies in Cijfers, 2022).

6.4.7. Huisartscontact

Zie ook de eerdere cijfers over huisartsen: Tabel 32: bezoek huisarts en voldoende huisartsen (in %). Deze cijfers dateren van 2020 en zijn recenter dan de volgende resultaten. Toch voegen we deze toe in het rapport als een indicator. Echter is het belangrijk om te beseffen dat dit reeds 5 jaar geleden is en praktijkervaringen dit cijfer kunnen aanvullen. Zo verscheen ook uit een laatste meting in 2019 van Zorg en Gezondheid dat het aantal huisartsarme gemeentes blijft toenemen: dit zijn gemeentes waar er minder dan 90 huisartsen zijn per 100.000 inwoners. Momenteel zijn er 227 gemeentes die huisartsarm zijn. Dit is berekend op de periode van juni 2019 tot eind 2020. De afgelopen jaren nam dit alleen maar toe (Vlaamse overheid, 2019).

Tabel 32: bezoek huisarts en voldoende huisartsen (in %)

Tabel 66: huisartsbezoek (t.o.v. personen in ziekteverzekering) (2017)

	huisartsbezoek (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) (*1)
Zuiderkempfen: Geel	85,8
Zuiderkempfen: Herselt	88,7
Zuiderkempfen: Hulshout	89,3
Zuiderkempfen: Laakdal	89,3
Zuiderkempfen: Meerho...	87,6
Zuiderkempfen: Westerlo	88,4
Vlaams Gewest	82,9
Zuiderkempfen	87,7

Bron: Provincies in Cijfers

Het huisartsbezoek wordt berekend door het aantal rechthebbenden in de ziekteverzekering met minstens één raadpleging of bezoek in het kalenderjaar t.o.v. het aantal rechthebbende personen in de ziekteverzekering te plaatsen. We zien dat het gaat om de meerderheid van de inwoners van de eerstelijnszone en het gemiddelde hoger ligt dan dat van het Vlaams Gewest. (87,7% t.o.v. 82,9%)

Tabel 67: toegewezen patiënten per huisartsenpraktijk (2018)

	toegewezen patiënten per huisartsenpraktijk
Zuiderkempfen: Geel	1.381
Zuiderkempfen: Herselt	1.566
Zuiderkempfen: Hulshout	1.605
Zuiderkempfen: Laakdal	1.339
Zuiderkempfen: Meerho...	1.730
Zuiderkempfen: Westerlo	2.014
Vlaams Gewest	1.576

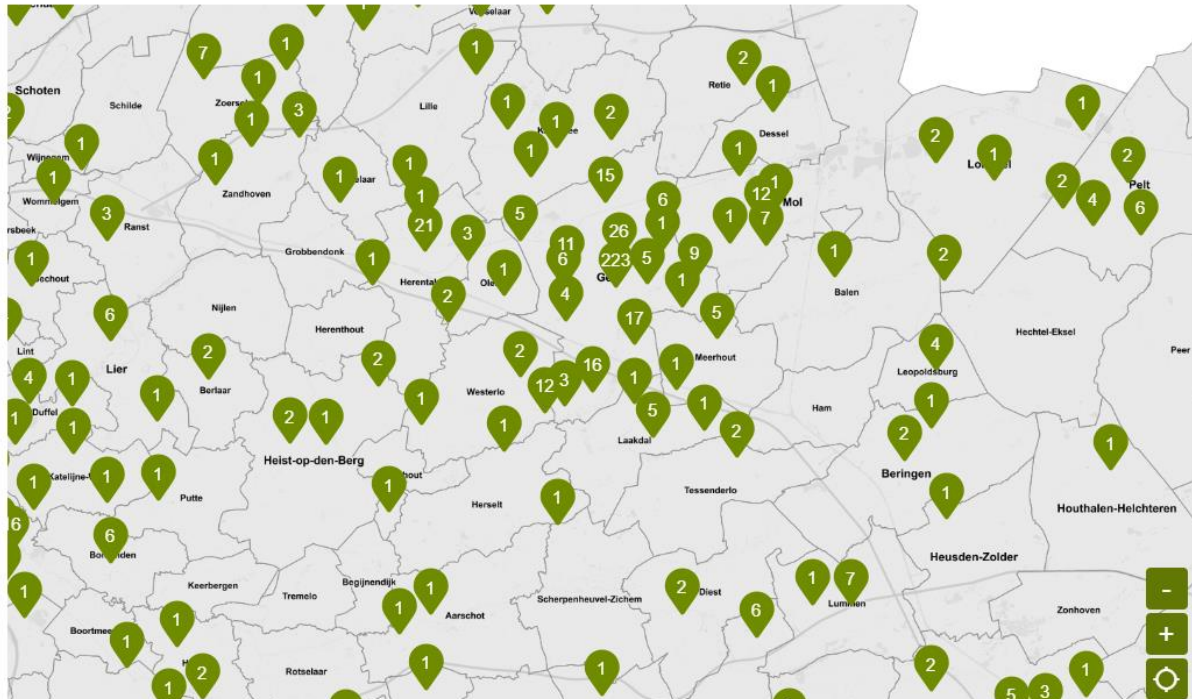
Bron: Provincies in Cijfers

In 2018 zagen we dat sommige gemeenten een hoger aantal toegewezen patiënten per huisartsenpraktijk kende zoals Westerlo met 2.014 per huisartsenpraktijk, Meerhout met 1.730 toegewezen patiënten per huisartsenpraktijk. Geel kent het minst aantal patiënten per huisartsenpraktijk. Het gemiddelde in het Vlaams Gewest zijn 1.576 patiënten.

6.4.8. Voorzieningen: aantal

Zorg en welzijn

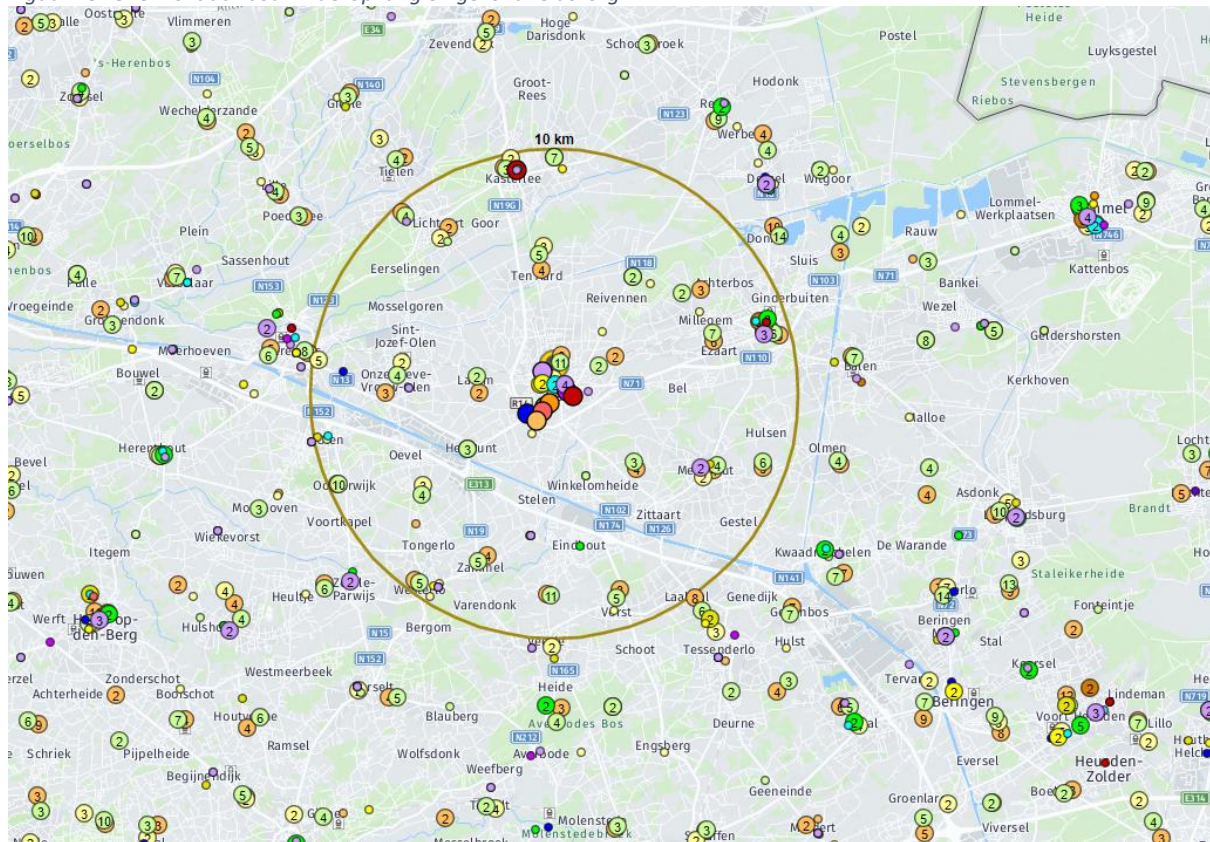
Figuur 48: Overzicht zorg- en welzijnsvoorzieningen

Bron: de sociale kaart (2022)

De groene punten duiden aan waar er welzijns- en zorgorganisaties zijn binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempfen. De getallen duiden op het soort voorziening, hier niet nader genoemd. We zien vooral dat er in Geel meer voorzieningen zijn ten opzichte van de andere gemeenten.

Figuur 49: Overzicht aanbod kinderopvang en gezondheidszorg

Bron: geopunt.be (2022)

Dit is een kaart met een overzicht van het aanbod in kinderopvang en gezondheidszorg. Ook hier zien we meer voorzieningen in de gemeente Geel ten opzichte van de overige Gemeenten.

Verslavingszorg

Een overkoepelend overzicht van het aanbod voor personen met een verslavingsproblematiek binnen de Eerstelijnszone Zuidoost-Kempen is niet beschikbaar. Volgende organisaties binnen ELZ Zuidoost-Kempen bieden hulp rond verslaving.

- Netwerk GGZ Kempen
- Huisartsen
- Verslavingskoepel Kempen vzw (online)
- Sociaal huis Geel – dienst gelijke kansen- eerstelijns drugshulpverlening
- Psychologen met specialisatie in verslaving

Bron: de sociale kaart

We zien dus een versnipperd aanbod over de Kempen heen. Verslavingskoepel Kempen VZW (VKK) is dan ook een organisatie die als doel heeft om de hulp en ondersteuning voor een persoon met een verslaving in de Kempen te verbeteren (VKK, z.d.).

Kinderopvang

In het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempen zijn er 1.155 plaatsen in de kinderopvang voor baby's en peuters. Dit betekent dat er voor 41,2% van de 0-2 jarigen een opvangplaats beschikbaar is. Het kinderopvangaanbod (aantal opvangplaatsen per 100 0-2 jarigen) voor baby's en peuters ligt lager in ELZ Zuiderkempen dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Bij opvangplaatsen met inkomenstarief wordt de kostprijs van de kinderopvang berekend op basis van het inkomen van de ouders. 76,1% van de opvangplaatsen in ELZ Zuiderkempen zijn met inkomenstarief. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest (Provincies in Cijfers, 2022).

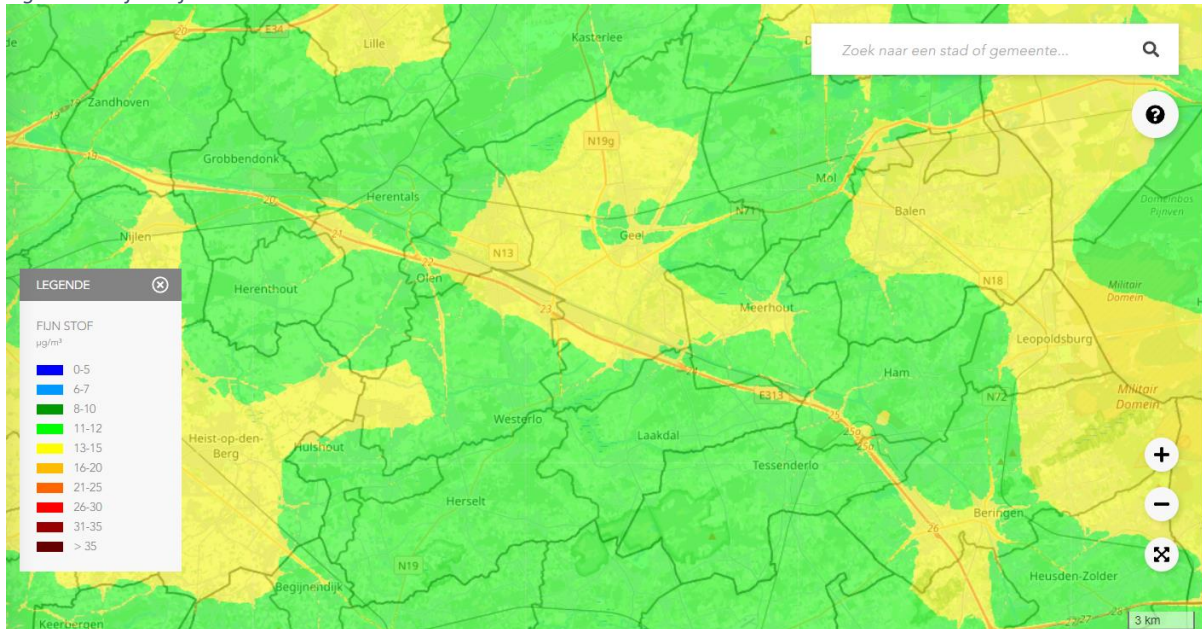
Tabel 68: Aanbod kinderopvang voor baby's en peuters

	opvangplaatsen B&P (toestand 31/12/jaar-1) [aantal]. [2022]	opvangplaatsen B&P per 100 kinderen 0-2 jaar (toestand 31/12/jaar-1) [per 100] [2021]	opvangplaatsen B&P met inkomenstarief (t.o.v. opvangplaatsen voor B&P) (toestand 31/12/jaar-1) [%]. [2022]
Geel	479	44,5	72,8
Herselt	110	33,5	42,8
Hulshout	60	25,8	100,0
Laakdal	209	62,4	89,5
Meerhout	89	35,2	83,2
Westerlo	208	34,6	77,9
Zuiderkempen	1.155	41,2	76,1
Vlaams Gewest	88.049	45,3	77,3

Bron: Opgroeien | provincies.incijfers.be

6.5. Milieu-indicatoren

Figuur 50: Fijn stof

Bron: Leefkwaliteit Vlaanderen (2020)

Er is een divers beeld wat betreft fijn stof over de Eerstelijnszone Zuiderkempen. In Geel is er veel fijn stof aanwezig. Dit is deels te verklaren door de aanwezigheid van de snelweg en grote invalswegen. We zien ook in Meerhout een toename van fijn stof in bepaalde gebieden. Ook in Laakdal is er rond de snelweg een toename van fijn stof.

Figuur 51: Stikstofdioxide

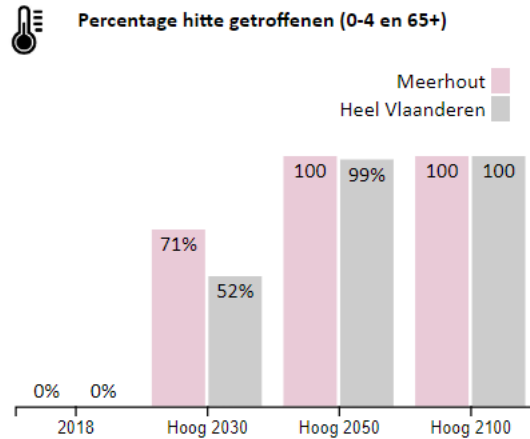
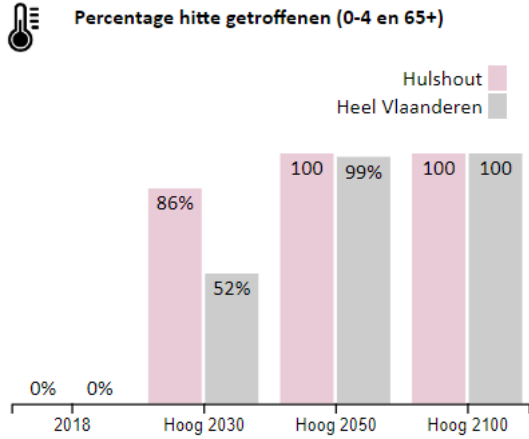
Bron: Leefkwaliteit Vlaanderen (2020)

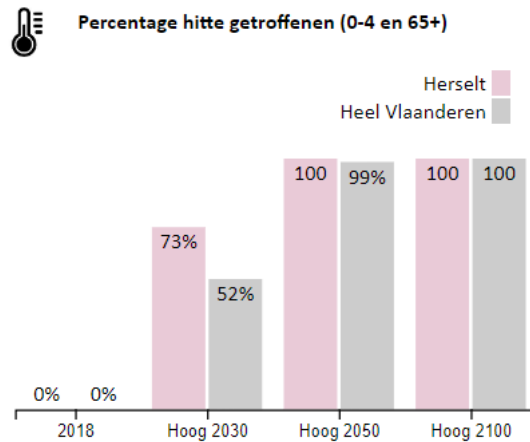
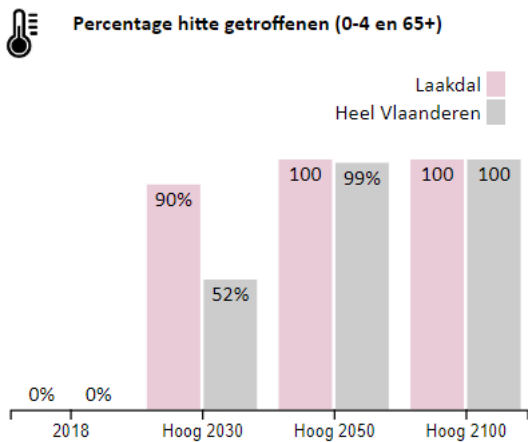
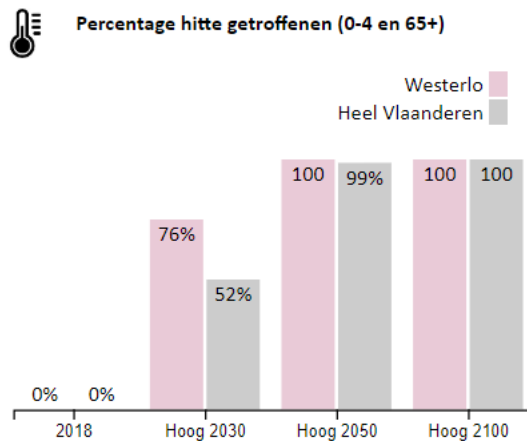
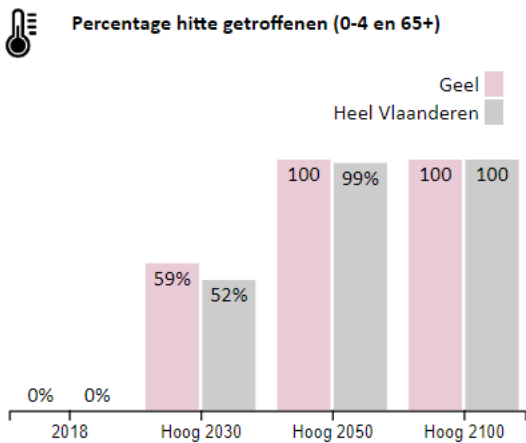
Er is een verhoogde concentratie van stikstofdioxide rond de snelweg die loopt door de gemeenten Geel, Westerlo, Laakdal en Meerhout. Daarnaast zien we ook een verhoging in Geel centrum en een deel van Meerhout. Herselt heeft een lagere concentratie van stikstofdioxide.

Als we kijken naar het aantal kwetsbare instellingen dat kwetsbaar is voor de hitte tegen 2030, zien we dat sommige gemeenten binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempen harder getroffen zullen worden dan anderen. Hulshout kent bv. 18 kwetsbare instellingen en Geel kent er 65 in 2030.

Figuur 52: Percentage hitte getroffen (0-4 en 65+)

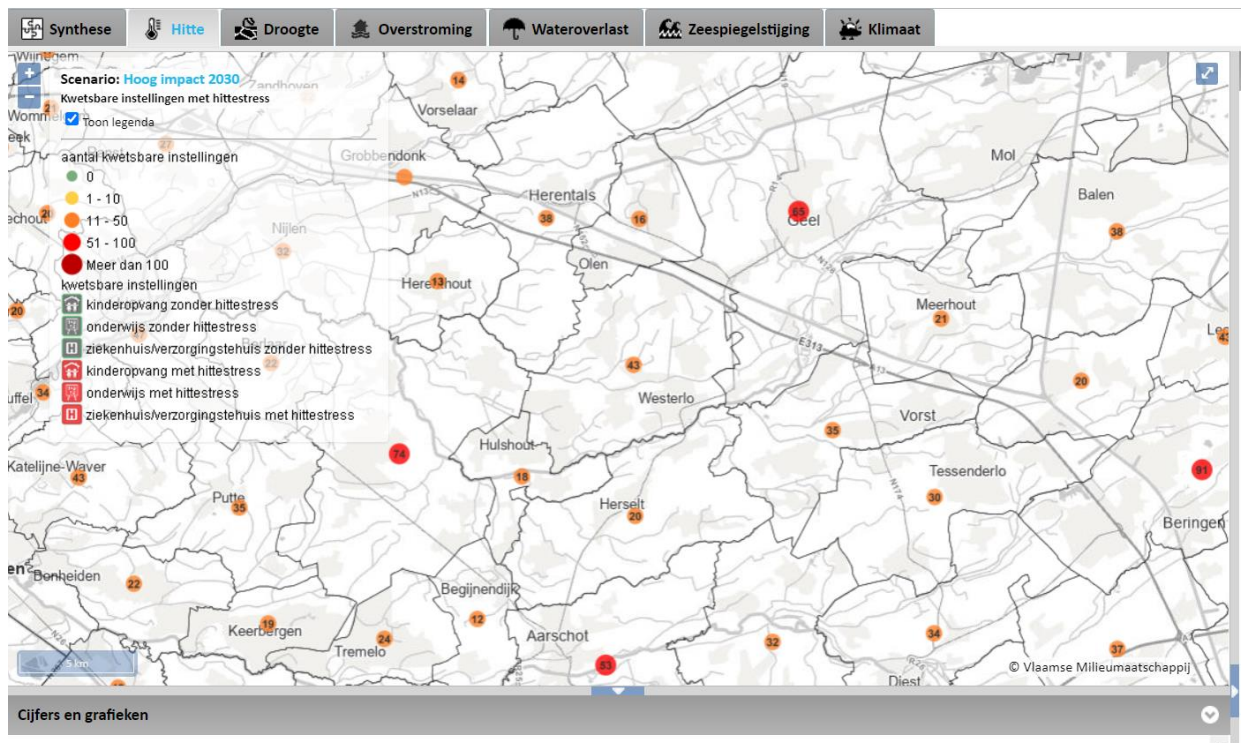
Bron: klimaat.vmm.be

Als we zien naar de toekomst zullen kwetsbare groepen (0 tot 4 jaar en 65-plussers) getroffen worden door hittestress: dit betekent dat ze te maken krijgen met lange perioden van hittestress omwille van hittegolfdagen. Tegen 2050 zal dit 100% van de 0 tot 4 jarigen en 65-plussers in alle gemeenten zijn. In 2030 is dit ook reeds een aanzienlijk aandeel, maar zien we verschillen over de gemeenten heen. Zo ligt dit percentage voor de kwetsbare groepen (0 tot 4 jaar en 65+) in Geel op 59%; in Laakdal is dit 90% tegen 2030.

Onderstaande figuur geeft per gemeente een inschatting van het aantal kwetsbare instellingen dat in 2030 met hittestress geconfronteerd kan worden. Concreet gaat het om “kwetsbare instellingen die gevoelig zijn voor hitte (kinderen, bejaarden), en die worden blootgesteld aan meer dan 60 hittegolfgraaddagen (de indicatieve drempel voor hittestress)” (VMM, 2022).

Figuur 53: Kwetsbare instellingen met hittestress (impact 2030)

Bron: klimaat.vmm.be

6.5.1. Samenvattend: ecologische ontwikkelingen

Een eerste luik dat besproken werd is wonen. We zien dat er een lichte toegenomen bebouwingsgraad is en deze is gelijkaardig aan het Vlaams gemiddelde (4,8% ten opzichte van 5,2%). In sommige wijken is er een hogere bebouwingsgraad zoals het centrum van Geel of Westerlo. 77,8% is een individuele woning en 21,8% is een appartement. We zien dan ook dat er meer eigenaars zijn in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen dan huurders. We zien eveneens dat er heel wat verouderde woning zijn. Hier kunnen kwetsbaarheden liggen: zijn de woningen voldoende aangepast?

Vervolgens zien we dat Geel een hoger aantal kandidaat-huurders voor sociale huurwoningen kent (6,2%) desondanks zij niet per se het grootste aantal huurwoningen hebben in verhouding tot de particuliere huishoudens (5,0 per 100 huishoudens). De eerstelijnszone beschikt over een overschot met betrekking tot het Bindend Sociaal Objectief (BSO): ze realiseren meer sociaal huuraanbod dan vooropgesteld in het BSO. Echter is toch op te merken dat er een gemiddelde wachttijd is van 3 jaar voor een sociale woning binnen de gemeenten van de Eerstelijnszone. Dit kan er op wijzen dat inwoners voor langdurige tijden in een kwetsbare situatie leven en onaangepast wonen.

Wat betreft de basisuitrusting in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen, is er voornamelijk een groter aanbod van basisvoorzieningen en totale voorzieningen in Geel centrum en de centra van de andere gemeenten. In de randen van de gemeenten zijn er veel minder voorzieningen. In Geel is er het minste buurtgroen ten aanzien van andere gemeenten van de eerstelijnszone. Wel zijn er meer haltes voor de bus in Geel en dus meer bereikbaarheid. In Meerhout zijn er weinig haltes van De Lijn.

Een derde thema betreft het zorgaanbod in de eerstelijnszone. Per 100 65-plussers zijn er 6,2 plaatsen in de WZC. Berekend per 100 80-plussers betreft het 22,5 plaatsen. Wat betreft de dagverzorgingscentra is er een geringer aanbod, berekend per 10.000 mensen: per 10.000 65-plussers zijn er in het werkingsgebied van ELZ Zuiderkempfen 4,0 plaatsen DVC. Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC 14,6. De gepresteerde uren gezinszorg liggen hoger voor de eerstelijnszone ten opzichte van het Vlaams Gewest. Al gaat dit om een gering verschil: 10,2% bij de 65-plussers t.o.v. het Vlaams gemiddelde: 9,3% en 26,7% bij de 80-plussers t.o.v. 21,7% in het Vlaams Gewest. Ook het gerealiseerde aanbod van de dagverzorgingscentra ligt hoger dan gemiddeld voor de 65- en 80-plussers. Voor de ZW ligt het gerealiseerde aanbod voor de 80-plussers hoger dan het Vlaams gemiddelde (22,5% t.o.v. 19,9% Vlaams Gewest). Het aanbodratio voor de assistentiewoningen betreft 1,3 woongelegenheden per 100 65-plussers. Er zijn 3 lokale dienstencentra in de eerstelijnszone en een voorafgaande vergunning voor 3 bijkomende dienstencentra. Echter kan er voorzien worden in 10 lokale dienstencentra.

Wat betreft de huisartsen zien we dat Westerlo gemiddeld meer patiënten per huisartsenpraktijk kent, alsook Meerhout. Dit kan een toekomstige uitdaging zijn. Wel gaat het merendeel van de patiënten naar de huisarts voor een jaarlijks consult. Dit gemiddelde ligt hoger dan het Vlaams Gewest (87,7% t.o.v. 82,9%).

Daarnaast zien we ook dat welzijns- en zorgorganisaties, kinderopvang en gezondheidszorg verspreid liggen over de eerstelijnszone met een focus in het centrum van Geel. Het kinderopvangaanbod ligt met 41,2% lager dan het aanbod over het Vlaams Gewest heen (45,3%)

////////////////////////////////////

Een laatste thema is het milieu. Er is een divers beeld wat betreft fijn stof in de eerstelijnszone. In Geel is er meer fijn stof aanwezig. Ook in Meerhout en Laakdal is er in bepaalde gebieden een toename van fijn stof. Wat betreft stikstofdioxide is er een toename rond de snelweg E313, die door de gemeenten Geel, Westerlo, Laakdal en Meerhout loopt. Ook in Geel centrum en een deel van Meerhout is er een hogere waarde. Herselt kent de laagste concentratie binnen de eerstelijnszone. Ook naar de toekomst toe ligt er een uitdaging met betrekking tot de hitte. Kwetsbare doelgroepen (0 tot 4-jarigen en 65-plussers) zullen tegen 2030 getroffen worden door de hitte. Geel lijkt meer hittebestendig te zijn dan de Gemeente Laakdal. Dit kan te verklaren zijn door diverse factoren. Hierover bieden de cijfers geen verdere info. Maar als we kijken naar het aantal kwetsbare instellingen, zien we dat Geel koploper is met 65 instellingen tegen 2030. Hulshout wordt hier minder hard getroffen met 18 instellingen.

6.6. Algemene reflectie: ecologische ontwikkelingen

Kwetsbare doelgroepen:

- 0-4-jarigen en ouderen: hittestress en klimaatsveranderingen
- Personen in armoede en ouderen: aanpassingen van de woningen?
- Er wordt veel beroep gedaan op gezinszorg, dagverzorgingscentra en woonzorgcentra. Mogelijks hebben ouderen dus meer nood en behoefte aan ondersteuning dan gemiddeld binnen de eerstelijnszone.
- Oudere eigenaars: er zijn heel wat eigenaars in de ELZ, verouderde woningen en ouderen. Mogelijks zijn er dus ook oudere eigenaars die wonen in onaangepaste woningen.

Sterktes van de Eerstelijnszone Zuiderkempen:

- De eerstelijnszone beschikt over heel wat buurtgroen
- Lagere bebouwingsgraad dan het Vlaams gemiddelde
- Een lager aantal kandidaat-huurders van sociale woningen
- De meeste inwoners gaan langs bij de huisarts (1 consultatie per jaar)

Uitdagingen voor de Eerstelijnszone Zuiderkempen:

- Eén op drie woningen is gebouwd voor 1970. Zijn deze bestendig tegen klimaatveranderingen en aangepast aan een goede oude dag? Wie woont er in deze woningen?
- De meeste inwoners gaan naar de huisarts, maar in sommige gemeenten is er een grotere belasting van de huisartsenpraktijken dan andere.
- In sommige gemeenten is er een lager zorg- en welzijnsaanbod.
- Een klein en verspreid aanbod verslavingszorg: is dit voldoende? Vinden mensen hun weg?
- Er is de mogelijkheid tot meer lokale dienstencentra
- Een lager aanbod dan gemiddeld wat betreft opvangplaatsen voor baby's en peuters
- Minder groen in Geel
- Vervuiling Geel en E313
- Grotere wachtlijst voor sociale woningen in Geel
- Een wachttijd van ongeveer 3 jaar voor sociale woningen binnen de Eerstelijnszone
- Een beperkt netwerk wat betreft openbaar vervoer

- Het organiseren van hittebestendige instellingen voor in de toekomst

7. Politieke ontwikkelingen

In dit laatste hoofdstuk geven we enkele indicatoren van politieke ontwikkelingen binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempen. Daarnaast schetsen we kort ook enkele ontwikkelingen in het Vlaamse zorg- en welzijnslandschap.

7.1. Vertrouwen en participatie

Tabel 69: Inwoners die zich voldoende geconsulteerd voelen (2020)

Regio	Inwoners die zich voldoende geconsulteerd voelen (2020)
Geel	37%
Herselt	41%
Hulshout	33%
Laakdal	40%
Meerhout	43%
Westerlo	55%
Referentieregio Kempen	Min: 29% en max:66%
Vlaams Gewest	37%

Bron: Gemeentemonitor, 2020

Tabel 70: Vertrouwen in gemeentebestuur (2020)

Regio	Vertrouwen in gemeentebestuur (2020)
Geel	26%
Herselt	28%
Hulshout	28%
Laakdal	32%
Meerhout	32%
Westerlo	42%
Referentieregio Kempen	Min 22% en max 62%
Vlaams Gewest	34%

Bron: Gemeentemonitor, 2020

Tabel 71: % inwoners dat tevreden is over de gemeente (2020)

Regio	Is tevreden over de gemeente (2020)
Geel	74%
Herselt	79%
Hulshout	72%
Laakdal	77%
Meerhout	82%
Westerlo	83%
Referentieregio Kempen	Niet gekend
Vlaams Gewest	Niet gekend

Bron: Gemeentemonitor, 2020

7.2. Ontwikkelingen in het Vlaamse zorg- en welzijnslandschap

Op Vlaams niveau wordt er beleidsmatig sterk ingezet op informele zorg en mantelzorg. Zo lanceerde de Vlaamse Overheid in 2021 een oproep rond zorgzame buurten: 133 projecten over heel Vlaanderen ontvingen steun voor de periode 2022-2024 (zie www.zorgenvoormorgen.be/zorgzamebuurten). Binnen ELZ Zuiderkempfen zijn er projecten in kader van deze oproep lopende in Herselt, Geel en Laakdaal.

Daarnaast werd ook het Mantelzorgplan 2022-2024 goedgekeurd. Dit plan omvat 2 krachtlijnen: (1) mantelzorgers erkennen en herkennen en (2) mantelzorgers ondersteunen (zie <https://eerstelijnszone.be/ontdek-het-nieuwe-mantelzorgplan-2022-2024>).

Ook het groeiend personeelstekort in de zorg in Vlaanderen is een aandachtspunt (Depotter, 2022). Oog voor dit groeiend tekort alsook het welbevinden van de zorg- en welzijnswerkers is dan ook belangrijk (zie ook: <https://www.zorgenvoormorgen.be/zorgen-voor-zorg-en-welzijnswerkers-0>).

7.3. Algemene reflectie: politieke ontwikkelingen

We zien enkele opvallendheden met betrekking tot de politieke ontwikkelingen :

- Inwoners uit Westerlo (55%) voelen zich duidelijk meer geconsulteerd ten opzichte van andere gemeenten binnen ELZ. Hulshout scoort onder het gemiddelde van Vlaams Gewest, de andere gemeenten erboven.
- Wat betreft vertrouwen in het gemeentebestuur zit het merendeel van de gemeenten van de Eerstelijnszone Zuiderkempfen onder het gemiddelde van het Vlaams Gewest (34%), met uitzondering van Westerlo (42%). Geel scoort het laagste (26%), gevolgd door Herselt (28%) en Hulshout (28%).
- De inwoners van Westerlo zijn het meest tevreden over de gemeente (83%). In Hulshout zijn ze het minst tevreden (72%).
- Het Vlaams beleid zet beleidsmatig in op informele zorg en meer specifiek zorgzame buurten, burgergerichte zorg en mantelzorg.

8. Conclusies

We geven concluderend mee wat de kwetsbare doelgroepen zijn binnen ELZ Zuiderkempfen. We geven ook aan waar zich sterktes en uitdagingen situeren op basis van de data.

8.1. Kwetsbare doelgroepen

Eén van de kwetsbare groepen die naar voren kwam in de omgevingsanalyse is de doelgroep van **de ouderen**. Ouderen worden geconfronteerd met zorgvragen en -noden en zoeken hiervoor ondersteuning. Maar we zien ook dat ze een kwetsbare doelgroep zijn voor de toekomstige klimaatveranderingen zoals hittegolven. Daarnaast wordt er ook een absolute en relatieve toename voorspeld in personen met dementie. Tot slot zien we ook dat er heel wat oudere woningen zijn; mogelijks zijn dit oudere eigenaars. De vraag is of ze al dan niet aangepast wonen voor hun leeftijd.

Een tweede doelgroep die naar voren komt zijn **personen met een risico op armoede**. Ongeveer 10% van de inwoners geeft aan betalingsmoeilijkheden te ervaren of moeilijk rond te komen. Daarnaast zijn er nog diverse indicatoren die duiden op armoede zoals een verhoogde collectieve schuldenregeling in Herselt en Geel, de kansarmoede-index die verhoogd is in Geel en een behoorlijk grote groep leerlingen secundair onderwijs met een laag opgeleide moeder. Deze groep kent kwetsbaarheden over verschillende levensdomeinen. Ook hier is de vraag of zij zich voldoende kunnen wapenen tegen de klimaatveranderingen of andere crisissen.

Er is ook een toename in **personen met een andere herkomst**. Vooral minderjarigen zijn hier het meest vertegenwoordigd. We zien dan ook dat er een grotere groep is dan vroeger die thuis niet Nederlands als taal heeft. Deze groep kent een verhoogd risico op emotionele en psychische kwetsbaarheden. Daarnaast zijn personen met een niet-EU herkomst minder arbeidsactief en doen ze meer beroep op een leefloon.

Een andere kwetsbare doelgroep is het relatief grote aandeel **alleenstaanden en eenoudergezinnen**. Ook ouderen zijn hieronder vertegenwoordigd.

Tot slot zijn er ook heel wat **personen met een mentale of fysieke problematiek** als we kijken naar de cijfers van inname van medicatie, alsook chronisch statuut. Deze personen kunnen geconfronteerd worden met zorg- en ondersteuningsvragen doorheen hun levensloop.

8.2. Sterktes

Er wordt goed ingezet op preventie van kankers. Het merendeel van de inwoners neemt hieraan deel. Ook wordt er voldoende naar de huisarts en tandarts gegaan. Een belangrijke kanttekening bij deze laatste is weliswaar het recente signaal uit het werkveld dat wijst op een mogelijk hiaat in het aanbod in huisartsen en tandartsen in de regio.

Op economisch vlak zien we dat het gemiddelde inkomen iets hoger ligt dan dat van de provincie of het Vlaams Gewest. Er is ook een hoger aantal werkenden in de eerstelijnszone en een lager aantal personen met een leefloon, met uitzondering van Geel.

Wat betreft sociaal-culturele ontwikkelingen is er een goede tevredenheid over contact in de buurt en een sterk sociaal weefsel. Het % aantal vrijwilligers varieert tussen de gemeenten, maar schommelt rond het Vlaamse gemiddelde. De verbondenheid binnen de gemeenten en de informele zorg is dus een sterkte van de eerstelijnszone. Ook is er een algemene tevredenheid over jongerenvoorzieningen en voldoende activiteiten voor ouderen, alsook sportparticipatie.

Als we kijken naar de ecologische ontwikkelingen zien we een lagere bebouwingsgraad in de Eerstelijnszone Zuiderkempfen en meer groen in de buurt. Er zijn ook minder kandidaat-huurders voor sociale woningen dan gemiddeld.

Met betrekking tot de politieke ontwikkelingen zien we dat Westerlo er uitspringt: inwoners voelen zich meer geconsulteerd en hebben meer vertrouwen in het gemeentebestuur. Ze zijn ook het meeste tevreden over de gemeente.

8.3. Uitdagingen

Er is sprake van een toenemend aandeel en aantal ouderen, maar ook een lagere familiale zorg-index, wat kan duiden op een tekort aan potentiële zorg en steun voor de ouderen. Er wordt ook meer dan gemiddeld gebruik gemaakt van gezinszorg en de aanbodratio van de dagverzorgingscentra en de woonzorgcentra ligt hoger dan gemiddeld. Dit duidt op een hoge vraag naar ondersteuning. Ook als blijkt dat in de toekomst alleen maar meer ouderen zullen zijn, alsook meer personen met dementie. Wat betreft het realiseren van lokale dienstencentra is hier dan ook nog potentieel. Momenteel zijn er 3 dienstencentra, waar er tien mogelijk zijn over de eerstelijnszone heen. Binnen deze context is het ook belangrijk om oog te hebben voor het huidige personeelstekort binnen de zorgsector.

Er is een weinig positieve houding tegenover diversiteit. Dit terwijl het aantal personen met een vreemde herkomst toeneemt. We zien ook dat personen met een niet EU-herkomst minder actief zijn op de arbeidsmarkt en meer beroep doen op een leefloon. Welke oorzaak dit kent, is niet geweten. Wel kan dit gepaard gaan met of duiden op kwetsbaarheden binnen deze doelgroep.

Over de sociaal-culturele ontwikkelingen heen is het opvallend dat er minder deelname is aan culturele activiteiten en een lagere tevredenheid over de culturele voorzieningen. Hulshout scoort opvallend minder als het gaat over het vrijetijdsaanbod in de gemeente. Ook het aanbod sport en vrije tijd is verspreid over de ELZ: de vraag is over iedereen zijn toegang hiertoe vindt?

Wat betreft technologische ontwikkelingen is het belangrijk om oog te hebben voor ouderen en lagergeschoolden, die meer vertegenwoordigd zijn in de eerstelijnszone. Ze beschikken over minder digitale vaardigheden. In sommige gemeenten is er ook minder tevredenheid over de digitale dienstverlening. Gemeenten kunnen oog hebben voor het thema digitalisering.

Ook wat betreft het klimaat zijn er enkele uitdagingen: er is vervuiling door fijn stof en stikstofdioxide in bepaalde gebieden. Daarnaast zullen in de toekomst zowel de jongsten als de ouderen last ondervinden van de hitte. Ook kwetsbare instellingen zullen getroffen worden hierdoor. Eveneens

blijkt dat er heel wat oudere woningen zijn die nog niet aangepast zijn. Zijn deze bestendig tegen de klimaatveranderingen?

Voorts is er een verspreid aanbod wat betreft welzijn en zorg. Sommige gemeenten kennen ook een lager welzijns- en zorgaanbod. De vraag is of deze partners elkaar kennen en of de kwetsbare doelgroepen de weg vinden naar dit verspreid aanbod? Gezien er diverse kwetsbare doelgroepen zijn, is dit belangrijk. Verder is het niet geweten vanuit de data of er specifieke ondersteuning is voor bv. personen met een niet EU-herkomst met arbeidsmoeilijkheden of in armoede. Ook de kinderopvangplaatsen zijn beperkt. Het kan interessant zijn om verder te verkennen of jongere gezinnen hier last van ondervinden en hoe dit al dan niet wordt opgevangen.

Tot slot als we kijken naar de politieke ontwikkelingen zien we een verspreid cijfer als het gaat over inwoners die zich geconsulteerd voelen en een lager cijfer met betrekking tot vertrouwen in het gemeentebestuur. Het merendeel is wel tevreden over de gemeente. Als eerstelijnszone is het dan ook belangrijk om oog ervoor te hebben dat de inwoners zich geconsulteerd voelen en te bouwen aan vertrouwen.

9. Impactoefening

9.1. Aanpak

Op basis van de resultaten van de omgevingsanalyse, organiseerden we op 17 oktober '22 een impactoefening met 7 personen van de Eerstelijnszone Zuiderkempen. We hanteerden hiervoor de 'theory of change' als methodologische kapstok.

Samen met hen doorliepen we de opvallendste resultaten uit de omgevingsanalyse. Een eerste vraag die van hieruit gesteld werd, was waar volgens hen de prioriteiten liggen voor de werking van ELZ Zuiderkempen. Hierbij werd de vraag gesteld over de resultaten te reflecteren vanuit hun eigen ervaring en expertise in de praktijk en deze hierin te situeren. Hiervoor mochten ze er maximaal 2 kiezen. We clusterden deze voor heel de groep. In een volgende stap lieten we de deelnemers dromen over hoe de werking van een eerstelijnszone in de toekomst kan bijdragen aan deze uitdagingen. Belangrijk hierbij is dat er nog geen rekening werd gehouden met mogelijke praktische kanttekeningen, de haalbaarheid, ... Op basis hiervan werden eerste concrete globale doelstellingen geformuleerd.

Vanuit deze verschillende doelstellingen werden de 2 meest prioritaire door de groep aangeduid nl. 'samenwerken' en 'gemakkelijke toegang en doorverwijzing'. Van hieruit werd verder nagedacht: wat is er nodig om dit te realiseren? Waar liggen nu de kansen en aanknopingspunten? Op deze manier kwamen we tot enkele kortetermijndoelen en concrete voorstellen.

Deze oefening werd gemaakt met oog op het opstellen van een 'theory of change' of veranderingstheorie. Een veranderingstheorie beschrijft de redenering achter een praktijk of met andere woorden: de onderliggende mechanismen en assumpties op basis waarvan men verwacht dat een praktijk tot een bepaalde verandering zal leiden. Een veranderingstheorie brengt dus in kaart hoe activiteiten tot bepaalde resultaten en impact kunnen leiden (Berghmans et al., 2014). Een veranderingstheorie vertrekt hierbij vanuit het idee 'backward mapping' waarbij je een doel op lange termijn formuleert en vervolgens terugredeneert: wat heb ik hiervoor nodig?

Op basis van deze oefeningen kwamen we tot volgende resultaten.

9.2. Resultaten impactoefening

De groep benoemde verschillende uitdagingen op basis van de omgevingsanalyse die ze prioritair achten voor de werking van ELZ Zuiderkempen nl.:

- Een vergrijzende bevolking
- Het psychisch welbevinden
- Diversiteit: enerzijds jongeren met een andere herkomst, maar ook diversiteit binnen het zorgpersoneel
- Armoede
- Woningen die bestendig zijn tegen klimaatveranderingen, betaalbaar en ook gezond zijn
- Oog hebben voor ongelijkheden

Als we bekijken hoe ze aan de slag willen gaan met deze uitdagingen, komen we tot volgende doelstellingen. In deze oefening mochten de deelnemers dromen, waarbij ze geen rekening moesten houden met bestaande grenzen van hun werking / de realiteit:

- Het samenbrengen en samenwerken van de diverse actoren binnen de Eerstelijnszone Zuiderkempfen
- Samenwerken als gelijkwaardige partners met oog op gedeelde zorg
- Een éénvormig aanbod
- Het realiseren van een laagdrempelige toegang
- In kaart brengen: detectie en toeleiding
- Een bereikbare en automatische detectie
- Een 'levende sociale kaart'
- Een doeltreffende communicatie en informatie wat betreft cases
- Voldoende middelen van de diverse overheden
- Iedereen vindt hulp: de hulpvrager vanuit zijn context en ook dienstverleners vinden elkaar
- De eerstelijnszone vervult de basisbehoeften
- Werken vanuit preventie op de verschillende levensdomeinen
- Lokaal bevorderen sociale agora: horen, toeleiden en opvolgen

Vervolgens focusten we op volgende 2 prioritaire thema's voor volgende uitwerking: 'Samenwerken van de diverse actoren binnen de eerstelijnszone' en 'gemakkelijke (laagdrempelige) toegang tot het aanbod en doorverwijzing'. De resultaten van deze brainstorm worden ook weergegeven in de twee afbeeldingen.

Een eerste doel: **samenwerken van de actoren op niveau van de eerstelijnszone**

Subdoelen:

1. Elkaar vinden en leren kennen
2. Het realiseren van een netwerk via ontmoeting tussen de actoren van de eerstelijnszone
3. Een zorggestuurde context realiseren met oog voor gedeelde zorg

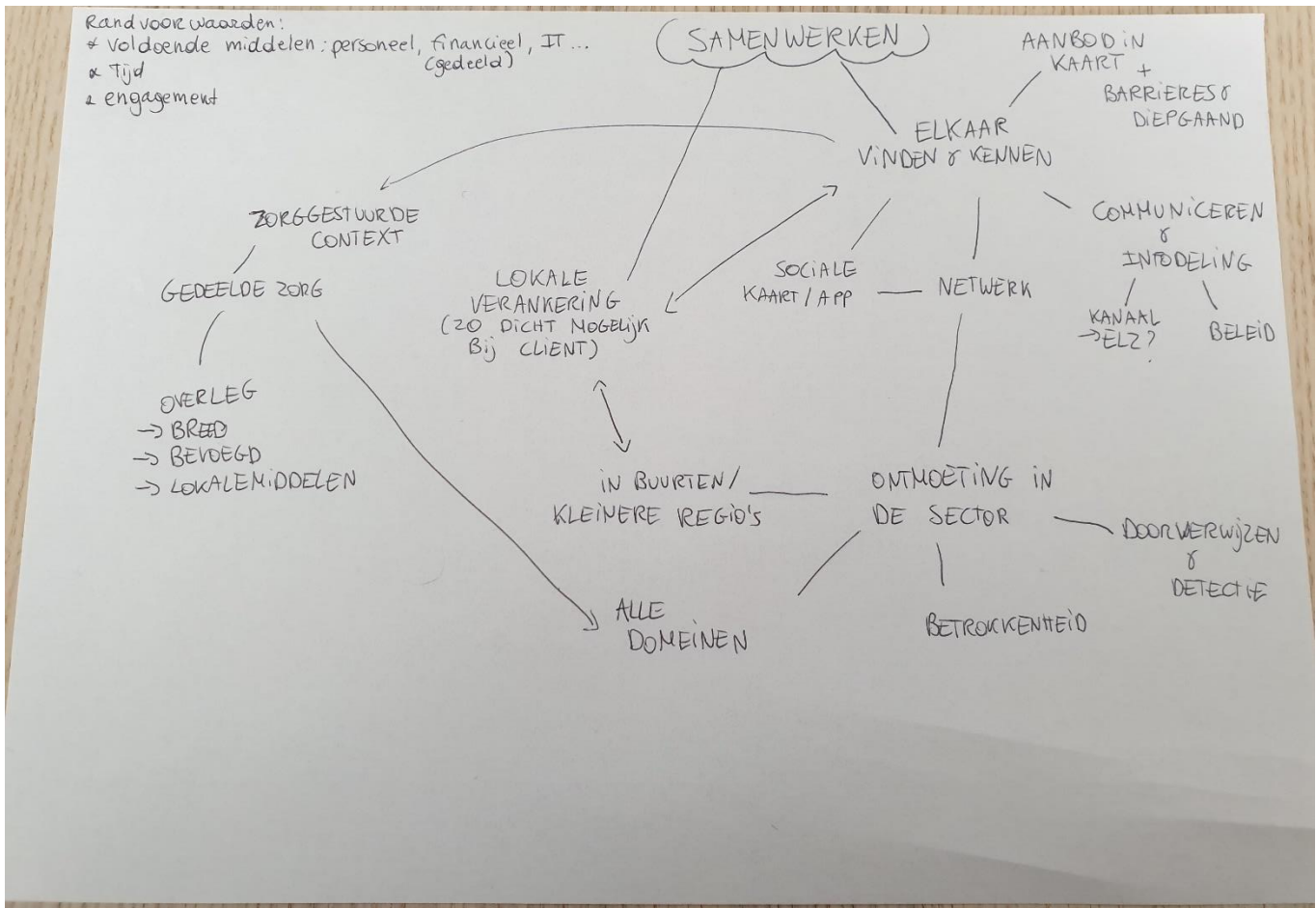
Hoe? (Eerste stappen om de doelen uit te bouwen)

1. Elkaar vinden en leren kennen:
 - a. In kaart brengen van wat er is van aanbod met aandacht voor barrières van gebruikers alsook voldoende diepgang
 - b. Een app of 'levende sociale kaart'
 - c. Het uitwerken van een netwerk op niveau van de Eerstelijnszone Zuiderkempfen
 - d. Communicatie en infodeling mogelijk maken met als kanaal de eerstelijnszone
2. Het realiseren van een netwerk via ontmoeting tussen de actoren van de eerstelijnszone
 - a. Organiseren op een lokaal niveau: de buurt of een kleine regio (lokale verankering)
 - b. Alle domeinen binnen dit gebied betrekken
 - c. Concreet vb. 'samen boterhammen eten' met oog op verbeterde doorverwijzing & detectie
 - d. Een betrokken houding van alle actoren
3. Een zorggestuurde context realiseren met oog voor gedeelde zorg:
 - a. Overleg, (vb. MDO), mogelijk maken (breed, bevoegd en op basis van lokale middelen)

Randvoorwaarden om dit te realiseren:

- Voldoende middelen: zowel personeel, (gedeelde) financiën, IT...

- Tijd
- Engagement

Een tweede doel: **gemakkelijke (laagdrempelige) toegang tot het aanbod en doorverwijzing'**

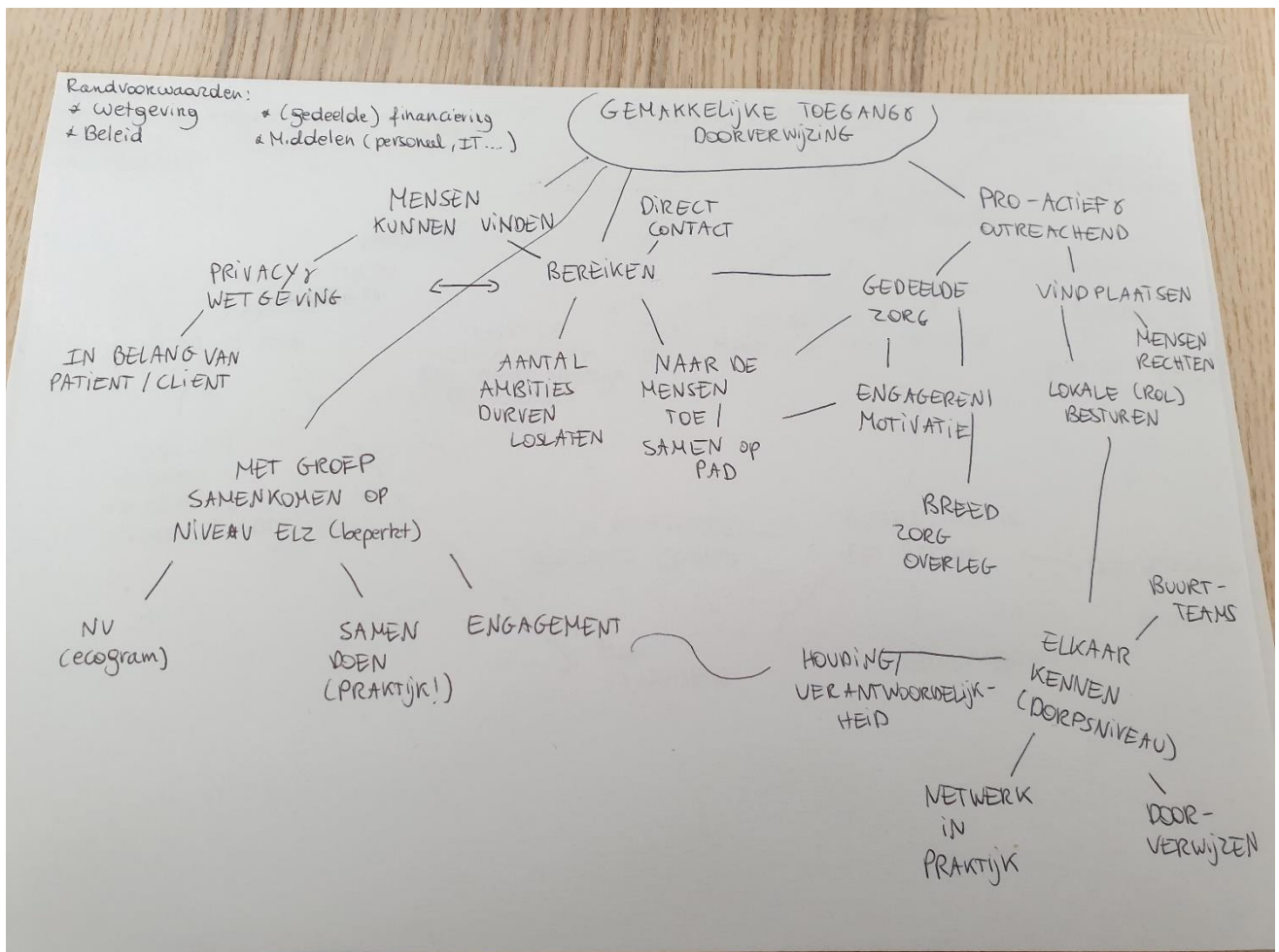
Subdoelen:

1. We kunnen als eerstelijnszone de kwetsbare mensen vinden en bereiken
2. Pro-actief en outreachend te werk gaan
3. Met beperkte groep samenkomen op niveau van de eerstelijnszone (bv. casus)

Hoe? (eerste stappen om dit uit te bouwen)

1. We kunnen als eerstelijnszone de kwetsbare mensen vinden en bereiken
 - Direct contact mogelijk maken (geen keuzemenu bv..)
 - Naar de mensen toe gaan en samen op pad gaan
 - Aantal ambities ook durven loslaten
 - Drempel: privacy & wetgeving, maar in belang van patiënt/cliënt handelen
2. Pro-actief en outreachend te werk gaan
 - Vindplaatsen organiseren (met oog op de mensenrechten)

- Lokale besturen nemen hier een rol in op
 - Men kent elkaar op dorpsniveau
 - Bv. buurtteams
 - Hierdoor kan men beter doorverwijzen
 - Dorpsniveau = netwerk in de praktijk
 - Vertrekken vanuit een gedeelde houding / verantwoordelijkheid
 - Vertrekken van gedeelde zorg
 - Actoren vertrekken hierbij vanuit een engagement om dit te realiseren
- 3. Met beperkte groep samenkomen op niveau van de eerstelijnszone (bv. casus)
 - Op basis van het nu: ecogram
 - Vanuit de praktijk het samen realiseren
 - De groep vertrekt hierbij vanuit een engagement om dit te realiseren

Hierbij willen we de nota afsluiten met een reflectie van de werkgroep: het begint vaak met kleine concrete stappen in de praktijk. Van hieruit kan men samen verder bouwen aan impact op lange termijn. Bovendien moeten de randvoorwaarden vervuld zijn: er moeten middelen zijn, personeel en tijd. Het realiseren van grote ambities zijn niet altijd mogelijk gezien de beperkte middelen. Een

antwoord bieden op deze uitdagingen is dan ook een proces van een langere periode en vertrekt dus vanuit die kleine projecten die samen met verschillende partners vormgegeven wordt.

Literatuur

- De druglijn. (2022). *Cijfers en statistieken*. Geraadpleegd via <https://www.druglijn.be/over-ons/schoolopdracht-drugs/cijfers-en-statistieken>
- Berghmans, M., Deprez, S., Celis, H., & Vandenabeele J., m.m.v. Van Hemelrijck A. (2014). *Peilen de impact van sociaal-culturele praktijken*. Brussel: Socius.
- Detombe (2021). *Jongeren op de vlucht zitten vaak in overlevingsmodus. Daar raak je niet zomaar uit*. Geraadpleegd via <https://sociaal.net/achtergrond/niet-begeleide-minderjarige-vluchtelingen-psychisch-welzijn/#:~:text=Je%20ziet%20ook%20jongeren%20die,tekortschieten%20naar%20hun%20achtergebleven%20ouders>.
- Depotter (2022). *Personeelstekort in de zorg: 'De helpende handen zijn er'*. Geraadpleegd via <https://sociaal.net/opinie/tekort-zorgpersoneel-de-helpende-handen-zijn-er/>
- Heylen, L., Van Damme, W., Coussement, J. & De Decker, P. (2021). *Ondersteuningspakket zorgzame buurtanalyse*. Geraadpleegd via <https://www.thomasmore.be/ondersteuningspakket-zorgzame-buurtanalyse>
- Knaeps, J., De Koker, B., Steyaert, J., Heylen, L. & Van Puyenbroeck, J. (red.) (2018). *Zorg voor mantelzorg. Handboek voor studenten en professionals in zorg en welzijn*. De Boeck, Wommelgem.
- Provincies in Cijfers (2022). Geraadpleegde thematische rapporten via www.provincies.incijfers.be:
- Rapport Armoede
 - Rapport Bevolking en Huishoudens
 - Rapport Kerncijfers voor Eerstelijnszones
 - Rapport Nationaliteit en Herkomst
 - Rapport Ouderenzorg
 - Rapport Wonen
- Verslavingskoepel Kempen vzw. (z.d.). *Welkom op de site van de Verslavingskoepel Kempen vzw*. Geraadpleegd via <https://www.verslavingskoepel.be/>
- Vlaamse Overheid. (2019). *Aantal huisartsarme gemeentes blijft toenemen*. Geraadpleegd via <https://www.zorg-en-gezondheid.be/aantal-huisartsarme-gemeentes-blijft-toenemen>
- Vlaamse Overheid. (z.d.). *Wachlijsten*. Geraadpleegd via <https://www.vmsw.be/Home/ik-ben-particulier/Huren-van-een-sociale-woning/Hoe-huurt-u-een-sociale-woning/Wachlijsten>